

Päiväkoti Taikurihattu, Pori
Rakennushistoriaselvitys
Kristo Vesikansa & Arkkitehtitoimisto ALA

3.3.2022

Tilaaaja
Porin YH-Asunnot Oy / Mikko Ollikainen

Tekijät
Arkistotutkimus, inventointi ja selvityksen tekstiosuus
Kristo Vesikansa, arkkitehti SAFA / Arkkitehtitoimisto Kristo Vesikansa

Arkkitehtitoimisto ALA Oy

Suoritusajankohta
Kesäkuu 2021 – maaliskuu 2022

Taitto
Thomas Miyauchi

Nykytilan valokuvat
Kristo Vesikansa

Sisällysluettelo

Johdanto	4	3. Nykytila ja säilyneisyys	41
Perustiedot	5	3.1. Piha-alue	43
1. Tausta	7	3.2. Yleishahmo ja julkisivut	49
1.1. Varhaiskasvatuksen arkkitehtuuri 1970–1980-luvuilla	8	3.3. Sisätilat	51
2. Rakennushistoria	13	3.3.1. Aulat, hallit ja käytävät	51
2.1. Hankkeen lähtökohdat ja valmistelu	14	3.3.2. Viherpiha	55
2.2. Ensimmäinen luonnosvaihe	17	3.3.3. Viljonkka-sauna ja jäähyhuone	57
2.3. Toinen luonnosvaihe	21	3.3.4. Laulu- ja leikkisali	59
2.4. Pääpiirustukset	25	3.3.5. Osastot	61
2.5. Rakentaminen	29	3.3.6. Toimistotilat	63
2.6. Vastaanotto	32	3.3.7. Henkilökunnan tilat	63
		3.3.8. Keittiötilat	65
		3.3.9. Wc- ja pesutilat	65
		3.3.10. Vaatehuolto- ja siivoustilat	67
		3.3.11. Varasto- ja tekniset tilat	67
		3.3.12. Tuulikaapit	67
		3.4. Keskeiset rakennusosat	69
		3.4.1. Ulkoseinien tiiliverhoukset, -muurit ja -sokkelit	69
		3.4.2. Ulkoseinien puuverhoukset	69
		3.4.3. Katokset	69
		3.4.4. Ikkunat	71
		3.4.5. Ulko-ovet	71
		3.4.6. Huvimaja	71
		3.4.7. Aidat ja portit	73
		3.4.8. Ulkovalaisimet	73
		3.4.9. Lattiamateriaalit	73
		3.4.10. Seinämateriaalit	75
		3.4.11. Sisäkatot	75
		3.4.12. Sisä-ovet	77
		3.4.13. Lasiseinät ja sisäikkunat	79
		3.4.14. Kattoikkunat	79
		3.4.15. Portaat ja kaiteet	79
		3.4.16. Sisävalaisimet	79
		3.4.17. Muut varusteet	81
		3.5. Kalusteet	81
		3.5.1. Kiintokalusteet	83
		3.5.2. Irtokalusteet	85
		3.5.3. Leikkikalusteet	85
		3.6. Värit	85
		3.7. Taideteokset	87
		3.8. Rakenteet	87
		3.9. Talotekniikka	89
		Yhteenveto	91
		Lähdeluettelo	96
		Lähdeviitteet	98
		Liitteet	

Johdanto

Kohde

Raili ja Reima Pietilän suunnittelema päiväkoti Taikurinhattu on valmistunut vuonna 1984. Samalla tontilla on myös Pietilöiden suunnittelema, vuosina 1988 ja 1990 valmistunut palvelukeskus Himmeli. Rakennukset sijaitsevat Itä-Porissa, Vanhakoiviston kaupunginosassa noin kolmen kilometrin päässä Porin keskustasta. Lähiympäristö on pientalovaltaista, mutta itäpuolella on Sampolan kerrostalolähiö. Taikurinhattu herätti valmistuttuaan runsaasti huomiota lehdistössä, ja siitä kirjoitettiin jossain määrin myös kansainvälisissä arkkitehtuurijulkaisuissa. Rakennus on kuitenkin jäänyt sivurooliin Pietilöitä käsittelevässä tutkimuksessa. Pietilöiden tuotannon ohella rakennus liittyy Sampolan lähiön rakentamiseen ja varhaiskasvatuksen arkkitehtuurin muutokseen 1980-luvulla. Selvitystä tehtäessä rakennus oli edelleen alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan.

Tehtävä

Tämä rakennushistoriaselvitys on tehty Taikurinhatun suunnitteilla olevan peruskorjauksen lähtöaineistoksi. Rakennuksessa on havaittu kosteusvaurioita, jotka edellyttävät laajamittaisia korjaustoimenpiteitä. Selvityksen on tarkoitus auttaa tunnistamaan rakennuksen tärkeimmät arkkitehtoniset ominaispiirteet ja yksityiskohdat, jotka tulisi pyrkiä säilyttämään peruskorjauksessa.

Selvityksessä esitellään Taikurinhatun rakennushistorian päävaiheet sekä kuvaillaan rakennuksen ulko- ja sisäarkkitehtuurin tärkeimpiä piirteitä. Taikurinhatun rakennushistoria on selvitetty arkistolähteiden avulla. Niistä tärkeimpiä ovat olleet Suomen arkkitehtuurimuseon Pietilä-kokoelma ja Sampolan Palvelukeskus Oy:n arkisto. Näissä arkistoissa on runsaasti piirustuksia, valokuvia, kokouspöytäkirjoja, rakennustyöseilyksiä ja muuta rakennuksen suunnitteluun liittyvää materiaalia. Raili ja Reima Pietilä ovat lisäksi kertoneet omista tavoitteistaan Arkkitehti-lehdessä julkaistussa selostuksessa sekä sanoma- ja aikakauslehtien haastatteluissa. Tausta-aineistona on käytetty kirjallisuutta Pietilöiden arkkitehtuurista, varhaiskasvatuksen rakentamisesta 1970- ja 1980-luvulla sekä Porin kaupungin historiasta. Aiemmin tehdyssä palvelukeskus Himmelin rakennushistoriaselvityksessä on kerrottu Sampolan asuinlähiön ja palvelukorttelin suunnittelusta sekä Raili ja Reima Pietilän arkkitehtuurista 1970- ja 1980-luvulla, joten näitä aiheita ei ole toistettu tässä selvityksessä.

Taikurinhatun piha-alue, julkisivut ja sisätilat on inventoitu paikan päällä kesäkuussa ja lokakuussa 2021. Inventoinnissa keskityttiin niiden yleishahmoon sekä rakennukselle tunnusomaisiin yksityiskohtiin. Maj-Lis Rosenbröijerin tekemän istutussuunnitelman säilyneisyyttä ei ole selvitetty vaan piha-alueen järjestelyt on kuvattu yleispiirteisesti. Selvitykseen ei myöskään sisälly kalusteinventointia, vaan on keskitetty kuvailemaan Pietilöiden toimistossa suunniteltuja kiinto- ja irtokalusteita. Koska rakennukseen on tehty hyvin vähän muutoksia sen valmistumisen jälkeen, selvityksessä ei esitellä kaavioita rakennuksen säilyneisyydestä tai tilojen muutoksista. Lattia- ja sisäkattomateriaalit on esitetty erillisissä kaavioissa.

Selvyyden vuoksi rakennuksesta käytetään johdonmukaisesti nimeä Taikurinhattu, joka otettiin käyttöön rakennuksen valmistuttua kesällä 1984. Suunnittelun aikana rakennusta kutsuttiin vaihtelevasti Sampolan II päiväkodiksi, Sampolan lasten päiväkodiksi, päiväkoti Sampolaksi ja Koiviston päiväkodiksi. Vastaavasti samalla tontilla sijaitsevasta vanhainkodista käytetään nimitystä Himmeli. Huonetiloista käytetään niitä nimityksiä, jotka esiintyvät alkuperäisissä pääpiirustuksissa.

Perustiedot

Kohteen nimi

Päiväkoti Taikurinhattu

Osoite

Palokunnantie 39, 28370 Pori

Omistaja

Porin kaupunki / Sampolan Palvelukeskus Oy

Laajuustiedot

Kokonaiskerrosala 1690 m²

Lupatiedot

Rakennuslupa myönnetty 3.1.1983. Ei myöhempiä muutoslupia.

Valmistunut

1984

Suunnittelija

Raili ja Reima Pietilä

Alkuperäinen käyttötarkoitus

Päiväkoti

Kaavatilanne

Asemakaava on vahvistettu 17.7.1982. Tontti on merkitty sosiaalitointa ja terveydenhuoltoa palvelevien rakennusten korttelialueeksi. Korttelialueelle saa rakentaa vanhainkodin ja lasten päiväkodin sekä näiden toimintaa varten tarpeellisia henkilökunnan asuntoja. Korttelialueelle on varattava vähintään 1 ap/200 m². Korttelialuetta ei saa aidata. Korttelin rakentamattomat osat on hoidettava puistomaiseen kuntoon.

Suojelutilanne

Rakennusta ei ole suojeltu.

Rakennukseen ja sen käyttöön liittyvät muutokset

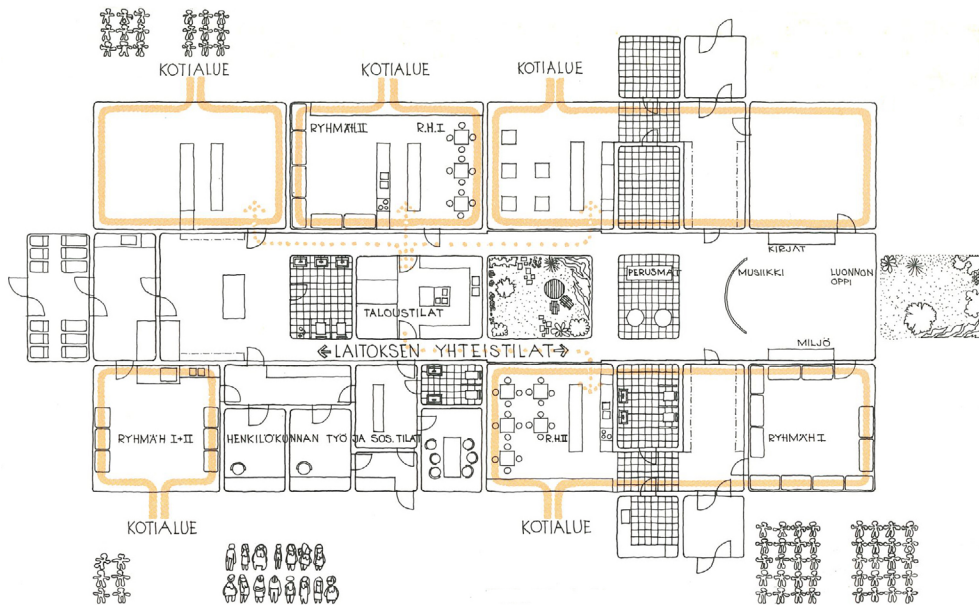
Rakennus oli selvitystä tehtäessä alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan. Eri puolilla rakennusta on tehty vähäisiä tilamuutoksia.

1. Tausta

Leikkiviä lapsia päiväkotia Pajalahden pihalla Helsingissä 1978.

Volker von Bonin / HKM

Kirsti Nordin: päiväkodin toimintakaavio.
Arkkitehti 12/1974

1.1. Varhaiskasvatuksen arkkitehtuuri 1970- ja 1980-luvuilla

Päivähoitolaitosten historia ulottuu Suomessa 1800-luvun lopulle, jolloin lastentaloiksi, -tarhoiksi ja -seimiksi kutsuttuja rakennuksia alettiin pystyttää kuntien, yritysten ja yhdistysten toimesta. Arkkitehtonisesti tunnustettuja esimerkkejä ovat muun muassa Ebenesertalo Helsingissä (Wivi Lönn 1908) ja Tapiolan lastentalo Espoossa (Viljo Rewell 1954).

Nykyaikaisen varhaiskasvatuksen lähtökohtana voi kuitenkin pitää vuonna 1973 säädettyä päivähoitolakia, joka takasi kaikille alle kouluikäisille lapsille yhtäläiset oikeudet kunnalliseen päivähoitoon. Lain säätämisen seurauksena käynnistettiin päivähoitotilojen muodostaman palveluverkoston rakentaminen, ja sosiaali- ja terveysministeriö alkoi säädellä niiden suunnittelua.¹

Sosiaalishallituksen laatimien suunnitteluohjeiden mukaan päiväkodissa saattoi olla 5–100 hoitopaikkaa. Lapset tuli jakaa hoitoryhmiin seuraavalla tavalla: 3–6-vuotiaiden ryhmässä sai olla enin-

tään 20 lasta kokopäivähoidossa tai 25 lasta puolipäivähoidossa, 1–2-vuotiaiden ryhmässä enintään 12 lasta ja alle 1-vuotiaiden ryhmässä enintään 6 lasta. Päiväkoti oli pyrittävä perustamaan siten, että siellä oli tilat kaikille hoitoryhmille ja että siellä annettiin sekä koko- että puolipäiväistä hoitoa.²

Arkkitehti Kirsti Nordinin mukaan 1970-luvulla päiväkotien suunnittelua hallitsi Ruotsista omaksuttu esikoulumainen ajattelu, jossa päivähoiton tavoitteena oli tasa-arvoistaa lapset siten, että eliminoidaisiin erilaisten kasvuympäristöjen aikaansaamat erot: ”Päiväkodeista oli syntyä tämän ajattelun pohjalta virikkeillä ladattuja kasvatuskoneita, jossa hoitoryhmien tilat ryhmittyivät musiikki-, luonto-, kirja-, vesileikki- ym. nurkkauksilla täyttyvän monitoimihallin ympärille. Suunniteltiinpa silloin päiväkoteja, joissa monitoimihallin keskellä oli uima-allas ja hiekkalaatikko oli tuotu sisätiloihin.”³

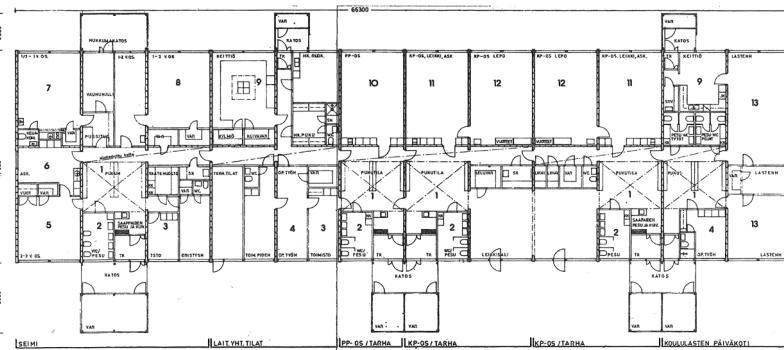
Nordin hahmotteli Arkkitehti-lehdessä vuonna 1974 päivähoitolain mukaisen päiväkotilaitoksen normatiivisen

Eric Adlercreutz: Päiväkoti Kotilo, Helsinki 1978.
Stefan Bremer / HKM

Jouko Heikkinen: Päiväkoti Naava, Helsinki 1979.
Stefan Bremer / HKM

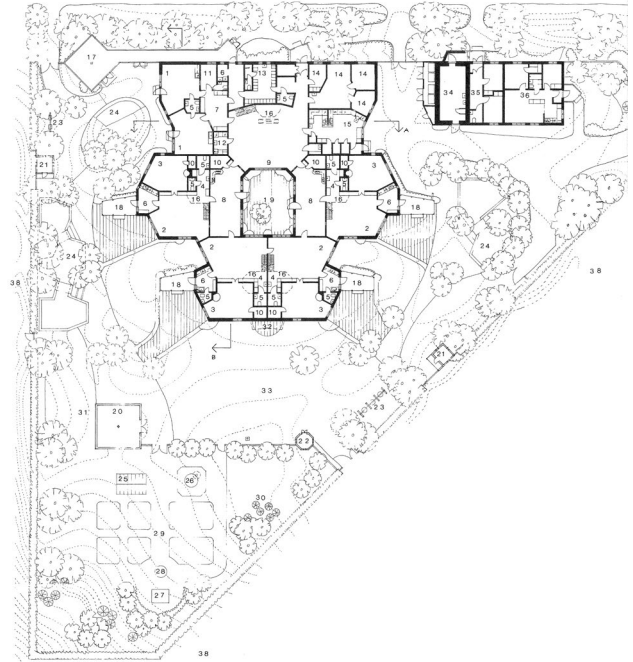
Petri Blomstedt: Lassinlaakson päiväkoti, Helsinki 1973.
Arkkitehti 2/1974

tilaohjelman. Koska eri kokoiset laitokset olivat saman perusyksikön eli hoitoryhmän kerrannaisia, hän näki suuria mahdollisuuksia päiväkotien tyypittämiseksi ja sitä kautta kustannusten alentamiseksi. Jokaisella hoitoryhmällä tuli olla oma kotialuekokonaisuutensa, jonka lapsi selvästi hahmotti ja koki turvalliseksi ja jonka kaikkia tiloja ja välineitä hän pystyi käyttämään itsenäisesti. Tällainen kotialuekokonaisuus koostui sisäänkäynti-, eteis- ja peseytymistiloista sekä kahdesta ryhmähuoneesta, joista toinen oli lepoa ja liikuntaleikkejä varten ja toinen opiskelua, askartelua ja opiskelua varten. Jälkimmäisen yhteydessä oli pienoiskeittiö ruuan jakelua sekä ravintoaineisiin ja kodinhoitoon liittyvien tehtävien opettamista varten. Alle 1-vuotiaiden kotialueella kaikki hoitoon liittyvät toiminnot tuli kuitenkin sijoittaa yhteen huoneeseen. Päiväkodin yhteistiloja olivat Nordinin mallissa henkilökunnan työtilat ja leikkihalli, johon liittyi tila perusmateriaaleilla työskentelyä varten, tila luonnon ja sen ilmiöiden tutkimista varten, kirjastonurkkaus sekä miljöö-

nurkkaus roolipelejä varten.⁴

Nordinin hahmottelema tilaohjelma muodostui nopeasti standardiksi suomalaiselle päiväkotirakentamiselle, ja sen vaikutus näkyy niiden suunnittelussa nykypäivänäkin. Tavoitellut tasa-arvoisuuden nimissä 1970-luvun päiväkodit olivat arkkitehtonisesti varsin anonyymejä. Yksikerroksiset tasakattoiset rakennukset olivat pohjakaavaltaan yleensä suorakulmaisia tai L-kirjaimen muotoisia, ja hoitoryhmien sisäänkäynnit merkittiin katoksilla ja noppamaisilla ulkovarastoilla. Rakennusrungon keskellä olevat tilat saivat luonnonvaloa usein kattoikkunoiden tai -lyhtyjen kautta. Suomalaista arkkitehtuuria tuolloin hallinneen konstruktivismin vaikutus näkyi modulaarisina rakenteina, ruudukkoikkunoina sekä julkisivuja ja sisätiloja jäsentävinä kirkkaina väreinä. Päiväkoteja koottiin jonkin verran myös tehdasvalmisteisista tilaelementeistä.

Teollisen rationalismin synnyttämät kaupunkiympäristöt ja rakennukset herättivät 1970-luvun aikana yhä voimakkaampaa arvostelua, mikä johti vuosikym-

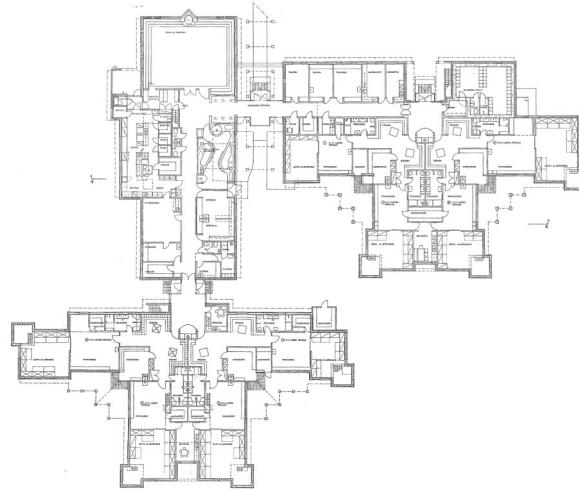
Pentti Myllymäki: Päiväkoti Pikkuprinssi, Helsinki 1983.
Jan Alanco / HKM
Arkkitehti 8/1984

menen lopulla ja 1980-luvun alussa arkkitehtonisen ilmaisun moninaistumiseen. Tähän vaikutti osaltaan myös kansainvälinen postmodernistinen arkkitehtuuri, joka pyrki ilmaisemaan jälkiteolliselle yhteiskunnalle tunnusomaista yksilöllisyyttä ja moniarvoisuutta sisällyttämällä viitteitä arkkitehtuurin historiaan ja populaarikulttuuriin. Usein niitä käytettiin ironisella tai humoristisella tavalla. Suomalaiset arkkitehdit suhtautuivat yleensä varautuneesti kansainvälisen postmodernismin tärkeimpiin esimerkkeihin, mutta omaksuivat he silti postmodernisteilta monia aiheita ja ideoita sekä sovittivat niitä paikallisiin olosuhteisiin.

Myös päiväkotien suunnitteluperiaatteet uudistuivat voimakkaasti 1980-luvun alussa, ja niiden suunnittelussa alettiin painottaa monimuotoisuutta, kodinomaisuutta ja lasten mittakaavan huomioimista. Kirsti Nordinin mukaan kodinomaisuuden vaatimus oli vastareaktio 1970-luvun kasvatuskoneille. Rakennusten suunnittelussa pyrittiin hänen mukaansa ”sen kaltaiseen tilalliseen jäsentelyyn ja ka-

lustamisen kiinteyteen, joka on ominaista länsimaiselle asumiselle”.⁵ Monet rakennukset sijoittuvat edellisellä vuosikymmenellä rakennettuihin betonilähiöihin, jolloin niiden värikäs ja monimuotoinen arkkitehtuuri rikastutti yksitoikkoisiksi koettuja ympäristöjä. Rakennusmassa jaettiin tyypillisesti useampaan osaan, jolloin se näytti koostuvan useasta rakennuksesta pienen kylän tai maalaistalon tapaan. Päiväkodeissa oli yleensä puurunko, mutta ulkoseinien verhouksena käytettiin myös tiiltä ja erilaisia rakennuslevyjä.

Sosiaalihanke julkaisi vuonna 1980 päiväkotisuunnittelua ohjaavan normiston Rakennustietokorttina (RT STM/SH-20380). Sopivaksi tontin kooksi laskettiin 50–70 m² hoitopaikkaa kohden, ja jokaista lasta kohden tuli olla 10–20 m² leikkialuetta. Alle 3-vuotiaiden lasten ulkotilat oli aidattava erilleen muusta piha-alueesta. Osa ulkotiloista tuli olla maastoaluetta, mutta puistoon rajautuvilla tonteilla osa maastoalueista voitiin osoittaa sieltä. Ryhmähuoneiden minimimitoitus oli kokopäivähoidossa 10m²

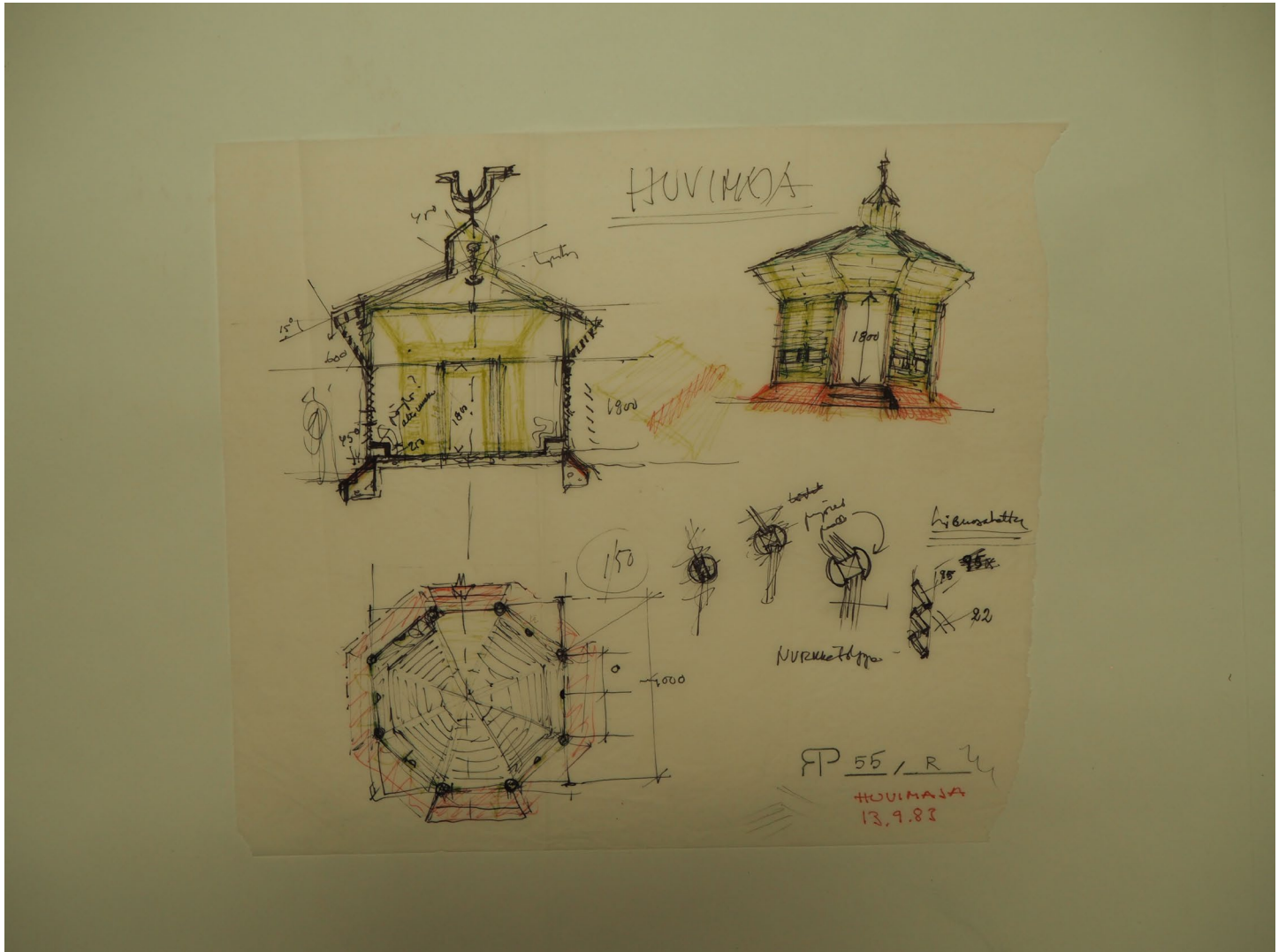
Kari Virta: Päiväkoti Sinikello, Kuopio 1987.
Arkkitehti 1/1989

jokaista alle 1-vuotiasta lasta kohden, 8,5 m² 1–2-vuotiasta kohden ja 6 m² yli 3-vuotista kohden. Ohjeissa korostettiin tilojen muuntojoustavuutta tehokkuuden lisäämiseksi. Päiväkotiin voitiin esimerkiksi muodostaa yhteinen liikunta- ja juhlasali yhdistelemällä ryhmätiloja, eteistiloja ja aputiloja. Sisäänkäyntien ja salitilojen suunnittelussa tuli ottaa huomioon mahdollisuus käyttää tiloja myös muihin tarkoituksiin, kuten koulutustilaisuuksiin tai yhteistoimintaan. Jokaisella osastolla tuli olla lasten päivälevolla varattu huone, jota voitiin käyttää lepoajan ulkopuolella muuhun toimintaan. Myös pientyhmätoiminnalle tuli olla edellytykset. Tilasta toiseen liikkuminen tuli olla turvallista ja sujuvaa sekä helposti kontrolloitavaa. Alle 1-vuotiaiden lasten sisäänkäynnin yhteyteen tuli varata tilat vaunueteiselle, ja 1–2-vuotiaille tuli olla vaunuvarasto sekä märkäeteinen. Yli 3-vuotiaat tarvitsivat märkäeteisen lisäksi verstaan ja kotikeittiön käden taitojen harjoittamiseen.⁶

Taikurinhatun lisäksi tunnettuja esimerkkejä 1980-luvun monimuotoisen

päivärakentamisesta ovat Länsi-Säkylän päiväkoti (Kari Järvinen ja Timo Airas 1980), Pikkuprinssi Helsingissä (Pentti Myllymäki 1983), Lippajärven päiväkoti Espoossa (Nurmela-Raimoranta-Tasa 1984) ja Sinikello Kuopiossa (Kari Virta 1987). Näistä erityisesti Pikkuprinssi ja Sinikello ovat kokonsa, tilarakenteensa ja arkkitehtonisen ilmeensä puolesta verrattavissa Taikurinhattuun. Pikkuprinssissä kotialueet ja yhteistilat muodostavat sokkeloiden tilasarjan, joka kiertyy sisäpihan ympärille, ja kylämäistä vaikutelmaa vahvistavat polveilevat vesikatot. Päiväkodin piha-alueelle on sijoitettu leikkimökkejä, majoja, kasvihuoneita ja muita rakennelmia. Sinikellon arkkitehtuuri on Taikurinhattua systemaattisempaa, mutta kotialueet on ryhmitelty samalla tavalla L-kirjaimen muotoon pihanurkkausten ympärille. Myös täällä vanhainkoti on sijoitettu samalle tontille päiväkodin kanssa.

2. Rakennushistoria

Reima Pietilän luonnos 1983.

MFA

Palvelukeskus Himmelin rakennushistoriaselvityksessä⁷ on kuvattu laajasti palvelukorttelin suunnitteluvaiheita, joten tässä selvityksessä on keskitytty itse päiväkotirakennuksen ja sen pihalueen suunnitteluun.

2.1. Hankkeen lähtökohdat ja valmistelu

Vuonna 1973 säädetty päivähoitolaki johti myös Porissa kunnallisen varhaiskasvatuksen nopeaan laajenemiseen ja uusien päiväkotien rakentamiseen. Rakennusohjelman pohjana käytettiin Hannaleena Seppälän vuonna 1970 tekemää tutkimusta lasten päivähoitotarpeesta Porissa. Kunnallisten päivähoitopaikkojen määrä lisääntyikin huomattavasti 1970-luvun aikana: kun vuonna 1970 kaupungin 10:ssä päiväkodissa oli yhteensä 400 hoitopaikkaa, oli päiväkoteja kymmenen vuotta myöhemmin jo 21, ja niissä oli lähes 1500 hoitopaikkaa. Päiväkodit kattoivat tällöin melko hyvin koko kaupungin alueen. Uusien laitosten rakentaminen jatkui myös seuraavalla vuosikymmenellä, ja 1980-luvun lopulla 34:ssä kunnallisessa päiväkodissa oli lähes 2000 hoitopaikkaa.⁸

Sampolan kerrostalolähiö oli 1970-luvulla Porin suurimpia asuntorakennuskohteita, joten päivähoidon järjestäminen alueen lapsille oli kiireellinen kysymys. Lähiön ensimmäinen kunnallinen

päiväkoti valmistui vuonna 1977 alueen halkaisevan puistoakselin itäpäähän. Laitos ei kuitenkaan pystynyt pitkään tyydyttämään nopeasti rakentuvan lähiön päivähoitotarvetta, ja toisen päiväkodin rakentamista alettiin suunnitella pari vuotta myöhemmin. Tontti rakennukselle löytyi puistoakselin vastakkaisesta päästä, Vanhakoiviston kaupunginosan rajalla sijaitsevasta korttelista nro. 13, joka oli hieman aiemmin valittu uuden vanhainkodin sijoituspaikaksi. Sijoittamalla päiväkotin samalle tontille pyrittiin ”edesauttamaan eri sukupolvien välistä kanssakäymistä sekä saamaan vireä, toiminnallinen yksikkö osaksi ympäröivää yhteisöä”.⁹

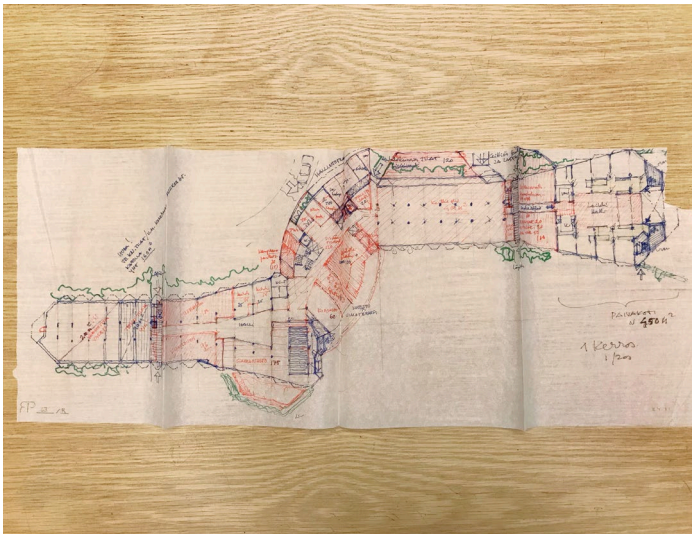
Porin kaupunginhallitus hyväksyi maaliskuussa 1980 lastenhuoltolautakunnan esityksen Sampolan II -päiväkodin suunnittelun aloittamisesta ja kehotti laatimaan kiireellisesti ehdotuksen päiväkodin toimintasuunnitelmaksi ja rakennusohjelmaksi. Tavoitteena oli ottaa se käyttöön vuonna 1982. Rakennus- ja kiinteistölautakuntaa kehoitettiin antamaan lausunto päiväkodin ehdotetusta sijainnista sekä tekemään ehdotus tontin muodostamisesta ja luovuttamisesta Sampolan Palvelukeskus Oy:lle, jonka kaupunki oli perustanut vuonna 1975 toteuttamaan kaupunginosan julkiset palvelut. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunginhallituksen esityksen päiväkodin sijoituspaikaksi

ja toteuttamiseksi Sampolan Palvelukeskus Oy:n toimesta.¹⁰ Kesäkuussa valtuusto hyväksyi myös päiväkodin toimitasuunnitelman ja huonetilaohjelman.¹¹

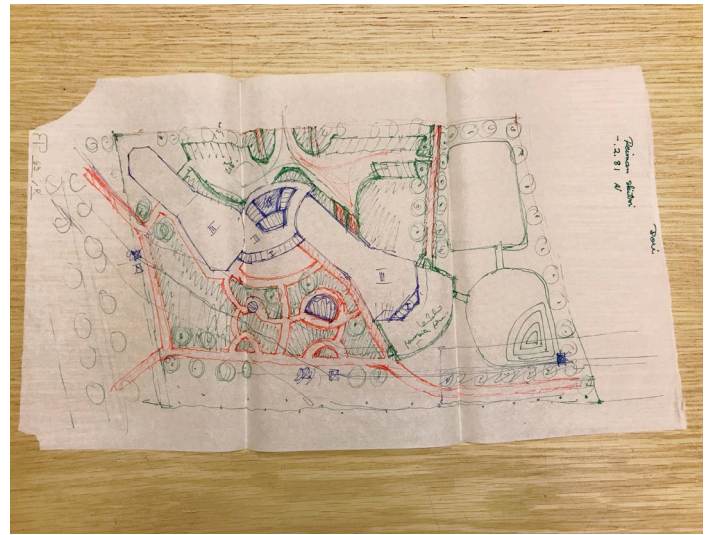
Huonetilaohjelmassa rakennuksen pinta-alaksi oli arvioitu 911 m². Päiväkotiin oli tarkoitus muodostaa viisi osastoa, joilla olisi yhteensä 83 hoitopaikkaa: alle 1-vuotiaiden osasto 6:lle lapselle, 1–2-vuotiaiden osasto 12:sta lapselle, kaksi 3–6-vuotiaiden puolipäiväosastoa 20:lle lapselle ja samanikäisten puolipäiväosasto 25:lle lapselle. Osastojen koot perustuivat sosiaalihuollon suosituksiin (ks. luku 1). Kaikilla osastoilla oli erilliset sisäänkäynnit ja niihin yhteydessä sadekatoksia, ratassuojia, urheiluleikkivälinsuojia ja ulko-wc -tiloja. Vanhimpien lasten osastot koostuivat märkäeteisestä, eteistilasta, leikki- ja lepohuoneesta, ryhmähuoneesta ja wc- ja pesuhuoneista, ja niiden yhteydessä oli kaikkia kolmea osastoa palveleva kotikeittiö, laulu- ja leikkusali, askarteluhuone, verstaas ja toimenpidehuone. Pienempien lasten osastot olivat tilaohjelmaltaan hieman yksinkertaisempia. Osastojen lisäksi päiväkodissa oli toimistohuone, keittiö, henkilökunnan tiloja, varasto- ja huoltotiloja sekä teknisiä tiloja.¹²

Kaupunginvaltuuston päätöksen jälkeen Sampolan Palvelukeskus Oy alkoi valmistella päiväkodin ja vanhainkodin

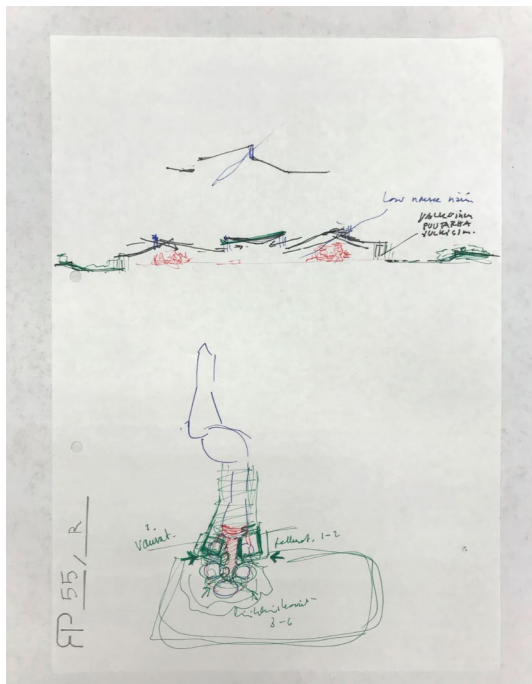
suunnittelua. Palvelukeskuksen toimitusjohtaja Pentti Astala kertoi myöhemmin, että kaupunginarkkitehti Matti Salmivali ehdotti arkkitehteiksi Raili ja Reima Pietilää, joiden töihin he olivat aiemmin tutustuneet Tampereen Hervannassa. ”Halusimme toisenlaista arkkitehtuuria, vastapainoa betonille”, Astala totesi.¹³ Kesäkuussa 1980 yhtiön hallitus hyväksyi Pietilät molempien hankkeiden arkkitehteiksi¹⁴, ja heidän kanssaan tehtiin suunnittelusopimus saman vuoden joulukuussa¹⁵. Pietilöillä ei ollut aiempaa kokemusta sen enempää vanhainkotien kuin päiväkotien suunnittelusta, mutta heidän palkkaamistaan perusteltiin sillä, että ”Pietilä on tällä hetkellä varsin arvostettu arkkitehti” ja että ”Poriin saataisiin kaupunkinäkömään hänen arkkitehtuuriaan esittävä rakennuskompleksi”¹⁶. Pietilöiden toimistossa suunnittelutyöhön osallistuivat heidän lisäksi ainakin arkkitehdit Tuulikki Nordlund, Irmeli Grundström ja Maija Niemelä, rakennusarkkitehti Virpi Anttila, sisustusarkkitehdit Varpu Lönnström ja Eevaliisa Vasko, arkkitehtiopiskelijat Pet Michael, Ritva Laurila ja Riikka Ahonen sekä rakennuspiirtäjä Arja Valo.¹⁷ Erikoisuunnittelijat yhtiön hallitus valitsi joulukuussa 1980 tarjouspyyntöjen pohjalta¹⁸, ja heidän kanssaan tehtiin sopimukset helmikuussa 1981¹⁹.

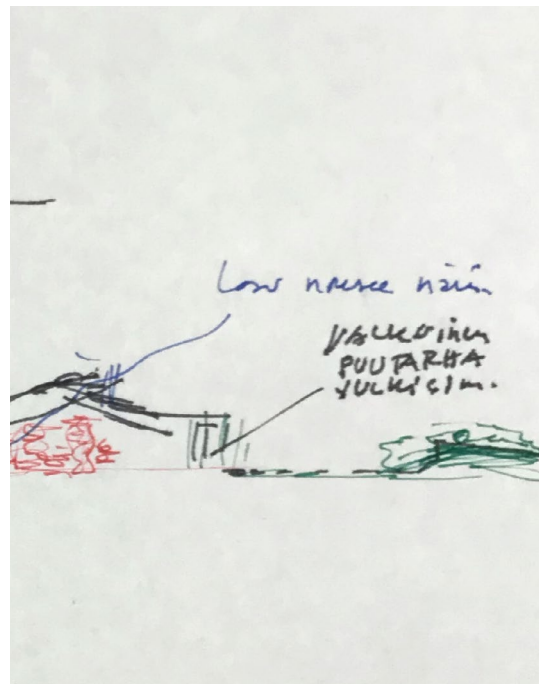
Pohjapiirros 1981. MFA

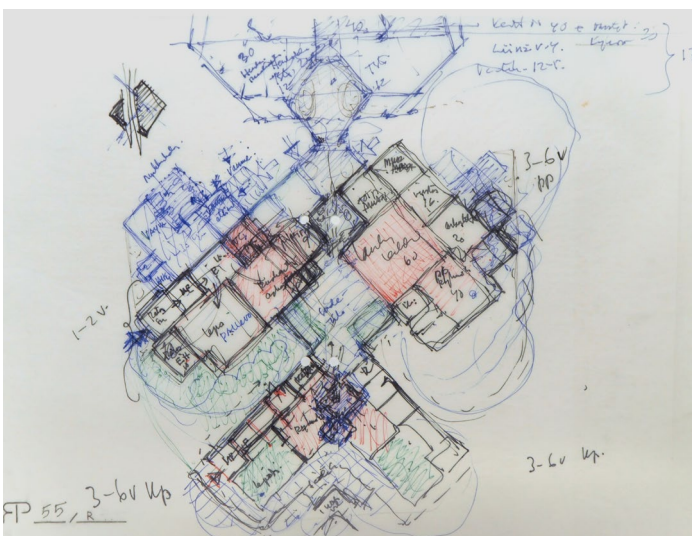
Asemapiirros helmikuu 1981. MFA

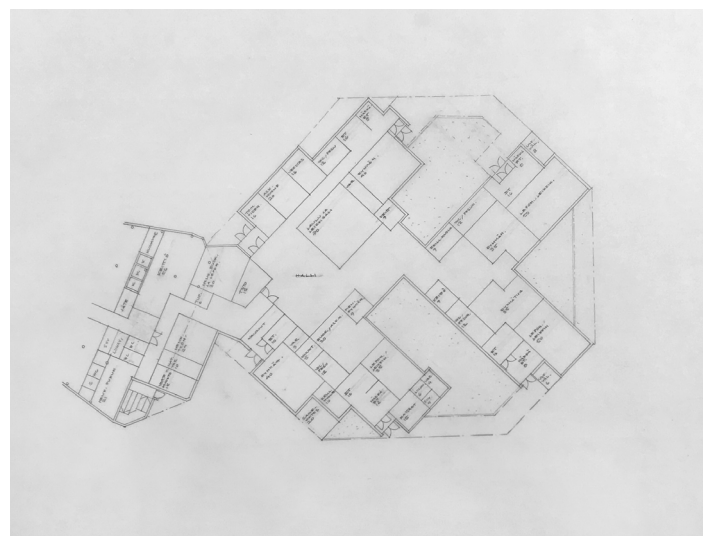
Reima Pietilän luonnos 1981. MFA

Reima Pietilän luonnos 1981. MFA

Pohjapiirros 1981. MFA

Pohjapiirros 9.3.1981. MFA

2.2. Ensimmäinen luonnosvaihe

Pietilät aloittivat päiväkodin ja vanhainkodin suunnittelutyön ilmeisesti loppusyksyllä 1980, sillä varhaisimmat säilyneet luonnokset on päivätty marraskuulle. Ensimmäinen ratkaistava ongelma oli tontin poikki kulkeneen suurjännite-
linjan kohtalo. Arkkitehtuurimuseon Pietilä-kokoelmassa on säilynyt neljä päiväämättömää luonnosta, joissa on tutkittu mahdollisuuksia sijoittaa rakennukset voimalinjan molemmin puolin tai siirtää linja tontin koillis- tai lounaissivulle. Jatkosuunnittelun pohjaksi valittiin jälkimmäisin vaihtoehto, joka tuotti suurimman yhtenäisen rakentamisalueen. Kaikissa vaihtoehtoissa tontille hahmoteltiin kah-
ta erillistä rakennusta: vanhainkoti koostuu pyöreästä keskusosasta ja kahdesta kolmiomaisesta siivestä, ja päiväkotito on sijoitettu tontin länsi- tai itäkulmaan.²⁰

Viimeistään helmikuussa 1981 Pietilät päätyivät vanhainkodin osalta perusratkaisuun, jonka pohjalta suunnittelua alettiin viedä eteenpäin. Päiväämättömässä pohjapiirrosluonnoksissa rakennus koostuu kahdesta pohjois-eteläsuuntaisesta asuinsiivestä, joita viuhkamainen väliosa yhdistää.²¹ Kevään aikana suunnitelmaa kehiteltiin tämän perusratkaisun pohjalta ja samalla hahmoteltiin vähitellen päiväkodin asema kokonaisuudessa. 23.2. ja 2.4. päivätyissä pohjapiirrosluonnoksissa (jälkimmäinen päiväys lienee kuitenkin virheellinen) päiväkotito on sijoitettu vanhainkodin pohjakerroksen eteläpäätyyn, ja sen ytimenä on tilava leikkisali.²² Niin ikään helmikuulle päivätyssä asemapiirrosluonnoksessa eteläpäädyen edustalle on hahmoteltu kaarevalla aidalla rajattu leikkialue ja myös kaksi muuta aidattua piha- aluetta sen itäpuolella lienee tarkoitettu päiväkodin käyttöön.²³

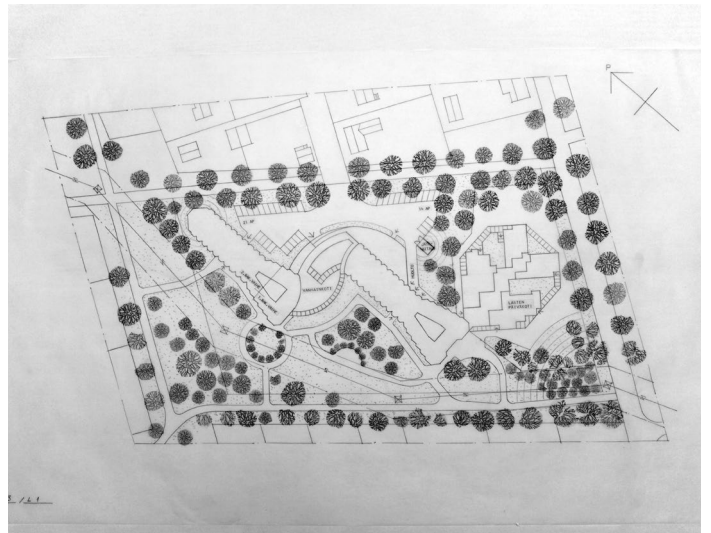
Päiväkodin sijoittaminen vanhainkodin pohjakerrokseen näyttää osoittautuneen pian turhan hankalaksi tehtäväksi, sillä seuraavaksi Pietilät hahmottelivat eteläsiiven jatkoksi yksikerroksista rypäsmäistä rakennusta. Pitkänomaista keskustilaa reunustaa viisi osastoa omine sisäänkäynteineen: kolme osastoa 3–6-vuotiaille lapsille sekä yksi vauvoille ja yksi 1–2-vuotiaille. Osastot on katettu laakeilla harjakatoilla, ja rakennuksen sisäosat saavat luonnonvaloa kattolyhtyjen kautta. Ulkoseinään on kirjoitettu merkintä ”valkoinen puutarhajulkisivu”.²⁴

Rypäsidea jalostui pian kahdesta L-kirjaimen muotoisesta osasta koostuvaksi rakennukseksi, jonka pohjalta suunnittelua jatkettiin. Eteläisiin sakaroihin sijoittuvat 3–6-vuotiaiden osastot, luoteissakaraan nuorimpien lasten osastot ja koillissakaraan puolipäiväosasto, leikkisali, askartelusali ja verstaas. Sakaroiden väliin jää useita pieniä sisäpihoja, ja rakennuksen halkaisee pohjois-eteläsuunnassa eri kokoisista neliömäistä auloista koostuva tilasarja.²⁵

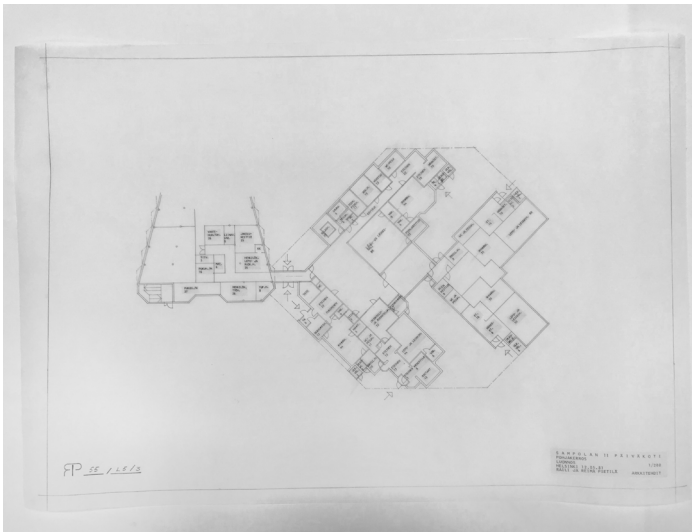
Ensimmäinen mittakaavassa 1:200 piirretty pohjapiirros on päivätty 9.3. Päiväkotito on nyt käännetty hieman sivuun vanhainkodin eteläsiiven keskiakselista ja liitetty siihen leveällä yhdysosalla. Sakaroiden päätyjä yhdistää sarja katoksia, jotka suojaavat osastojen sisäänkäyntejä ja tekevät rakennuksen ulkohahmosta epäsymmetrisen kahdeksankulmion. Pääsisäänkäynti on pohjoissivulla. Tilaratkaisuja on tarkennettu aiempiin luonnoksiin verrattuna, esimerkiksi laulu- ja leikkisali sijoittuu rakennuksen keskelle tilavan sisäänkäyntihallin viereen. Päiväkodin keittiö sekä huolto- ja henkilökuntatilat sijoittuvat edelleen vanhainkodin pohjakerrokseen.²⁶

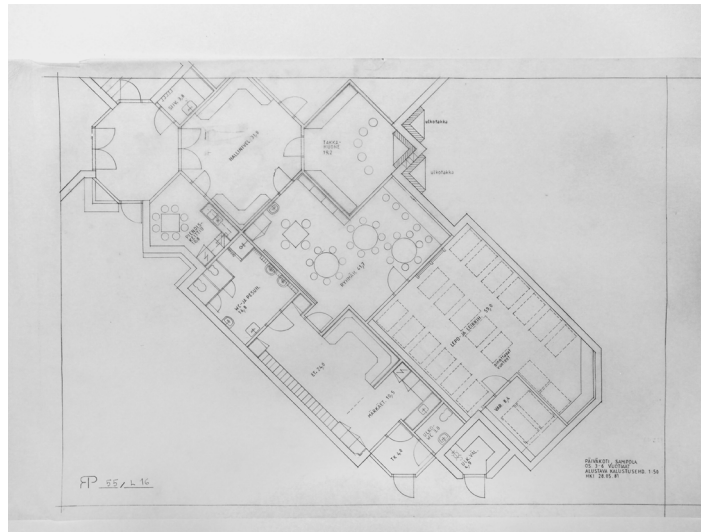
Kalustekaavio 16.4.1981. MFA

Asemapiirros 15.4.1981. MFA

Pohjapiirros 12.5.1981. MFA

Kalustusehdotus 28.5.1981. MFA

Kevään aikana Pietilät tutkivat tarkemmin päiväkodin eri osien tiloja ja niiden kalustusta. Esimerkiksi 16.4. päivätyssä kalustekaavioissa keskiaulaan on hahmoteltu tiloja lukuisille toiminnoille, muun muassa askartelupöytiä, paikka savileikeille, hiekkalaatikko, telineitä ja rakennelmia, liukumäki, keinoja, leikkimökki ja lukusoppi. Liukuseinät mahdollistavat tilan jakamisen kolmeen osaan. Aiemman pääsisäänkäynnin paikalla on nyt pieni alashuone.²⁷

Asemapiirroksessa, joka on päivätty 15.4, päiväkotitoimitus on käännetty 90 asteen kulmaan vanhainkotiin nähden. Päiväkodin piha on reunustettu aidalla, jonka ulkopuolelle on istutettu puurivistöjä. Eteläsivulla piha rajautuu kehämäiseen maakumpuun, jollaisia on hahmoteltu myös korttelin muihin osiin.²⁸ Luonnokset esiteltiin Sampolan Palvelukeskus Oy:n hallitukselle 22.4.²⁹

Kevään suunnitteluvaiheen viimeinen pohjapiirros, joka esittää koko rakennusta, on päivätty 12.5. Päiväkotitoimitus on nyt yhdistetty vanhainkotiin kapealla yhdyskäytävällä, joka toimii samalla kahteen suuntaan avautuvana pääsisäänkäyntinä. Tilajärjestelyjä on edelleen täsmennetty, esimerkiksi keskihalli on jaettu neljään osaan kevyillä väliseinillä ja allashuoneen viereen on lisätty sauna ja pesuhuone. Osa suorakulmaisista tiloista on muutettu

viistokulmaisiksi, mikä pehmentää rakennuksen yleisilmettä.³⁰ Viistokulmaisten tilojen määrä lisääntyi entisestään toukokuun lopulle ja kesäkuun alkuun päivätyissä kalustekaavioissa: esimerkiksi keskihalliin itäisenä jatkeena on nyt tilasarja, joka koostuu kahdeksankulmaisesta välitilasta, kuusikulmaisesta halliväliliköstä ja viisikulmaista takkahuoneesta. Takka on sijoitettu ulkoseinää vasten seläkkäin kahden ulkotakan kanssa.³¹

Lastenhuoltolautakunta lähetti kommentit 12.5. päivätyistä luonnospiirustuksista kesäkuun alussa. Se esitti tilajärjestelyistä lukuisia huomioita, joista osa on merkitty osastojen kalustettuihin pohjapiirroksiin. Lautakunta huomautti esimerkiksi, että vauvojen nukkumapaikan tulisi olla lämmittämätön ulkotila, 1–2-vuotiaiden ruokailu- ja askartelutilasta puuttui ikkuna, ja 3–6-vuotiaiden ryhmähuoneet olivat turhan pieniä ja rikkinäisiä. Laulu- ja leikkisalialue ehdotettiin liitettäväksi paljeovilla viereiseen tilaan, jota voitaisiin käyttää voimistelusalina. Sisäpiha-ajatusta sisä- ja ulkotakkoineen lautakunta piti hienona, kunhan siitä ei tulisi aivan mahdotoman pientä. Näin muodostuvaan käytävään toivottiin syvennyksiä esimerkiksi kauppa- ja kampaamoleikkejä varten.³² Pietilät ottivat useimmat lautakunnan ehdotukset huomioon, kun he jatkoivat päiväkodin suunnittelua kesän jälkeen.

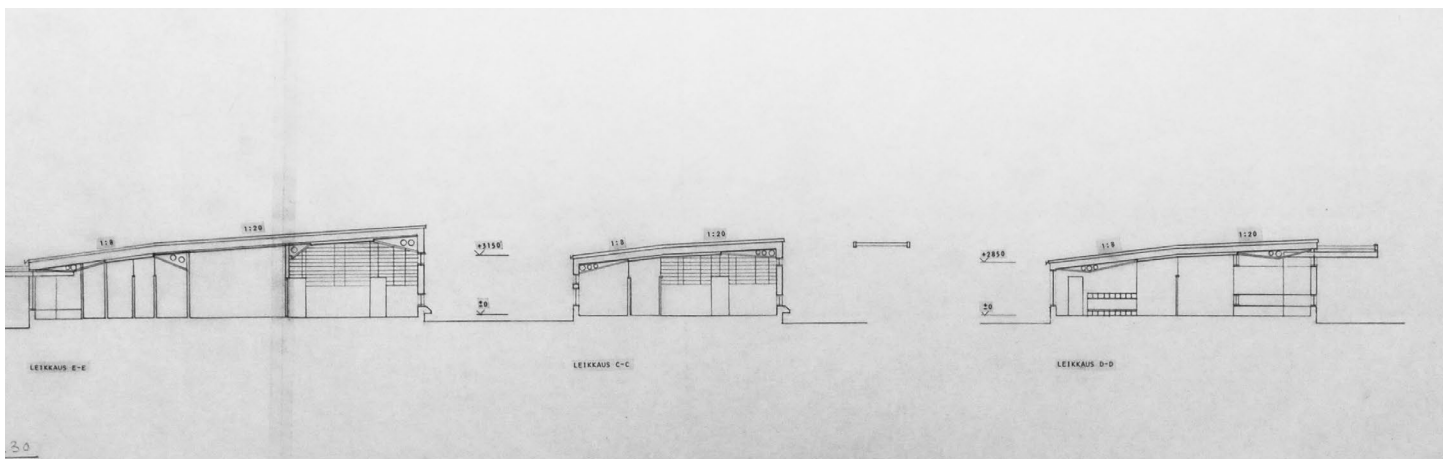
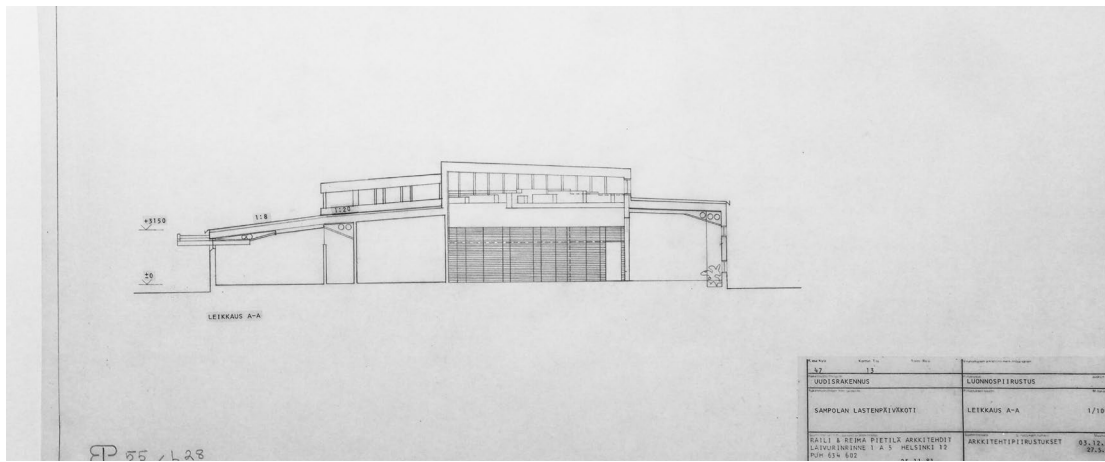
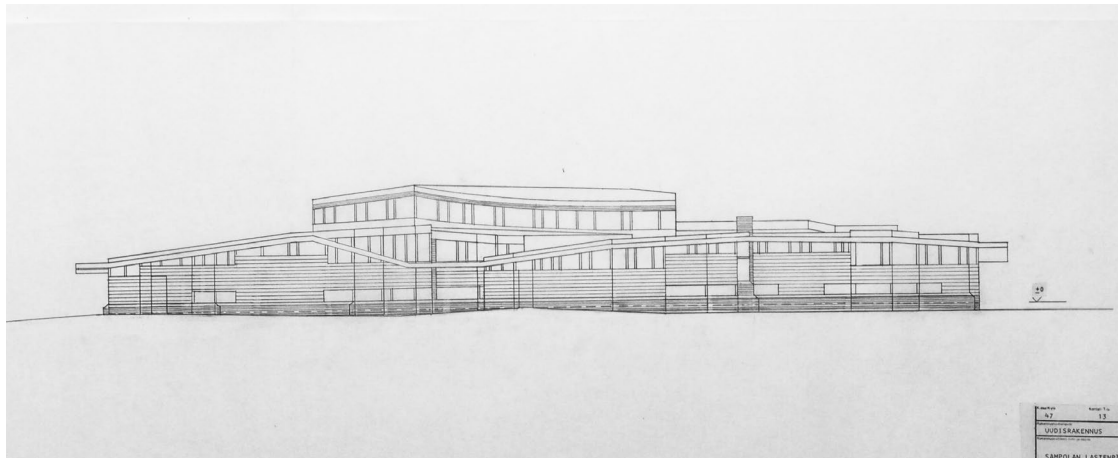
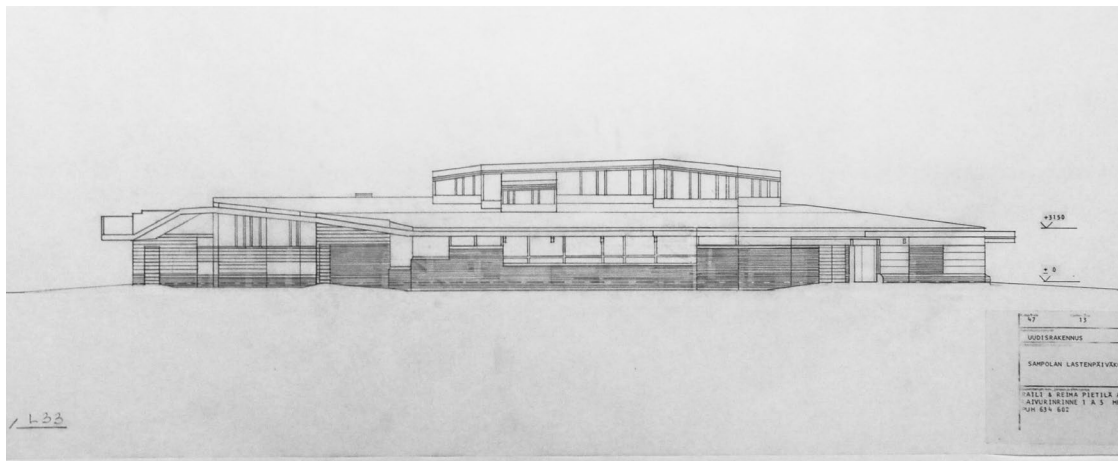
2.3. Toinen luonnosvaihe

Pietilät palasivat päiväkodin ja vanhainkodin suunnittelun pariin elokuussa 1981. Syksyn aikana tarkentuivat niin piha-alueen järjestelyt kuin rakennusten tilalliset, toiminnalliset ja rakenteelliset ratkaisut sekä julkisivujen jäsentely. 28.8. päivätyssä asemapiirroksessa päiväkotito on yhdistetty vanhainkotiin kapealla yhdyskäytävällä loppukevään suunnitelmien tapaan. Piha-alue on nyt jaettu kolmeen osaan: länsisivulla on pieni neljännesympyrän muotoinen sisäänkäyntiaukio, eteläisivulla puolipyöreä leikkipiha ja itäisivulla toinen leikkipiha.³³

Seuraavassa, 10.9. päivätyssä asemapiirroksessa päiväkotito on siirretty hiekan koilliseen ja rakennusten välinen yhdyskäytävä on poistettu. Eteläisivun leikkipihaa on hieman laajennettu ja sen länsipuolelle on lisätty kolmas leikkipiha pienimmille lapsille.³⁴ 23.9. päivätyssä pohjapiirroksessa vanhainkodin pohjakerrokseen aiemmin sijoitetut keittiö-, sosiaali- ja huoltotilat on siirretty päiväkodin pohjois-sivulle. Allashuone ja siihen liittyvät sauna-, pesu- ja pukutilat on siirretty vastaavasti laulu- ja leikkisalini viereen. Rakennuksen diagonaalisesti halkaiseva tilasarja on järjestetty aiempaa tehokkaammin ja laulu- ja leikkisali on yhdistetty kiinteämmin sen osaksi. Pääsisäänkäynti on luoteis-sivulla, ja kompaktin sisäänkäyntiaulan ja laulu- ja leikkisalini väliin on lisätty uutena elementtinä pihahalli. Monet rakennusrungon keskellä olevat tilat saavat luonnonvaloa kattolyhtyjien kautta. Katosta on laajennettu kiertämään koko rakennuksen ympäri.³⁵ Samalla kun Pietilät kehittivät päiväkodin pohjaratkaisua, he tutkivat leikkausten ja perspektiivipiirrosten avulla tilojen suhteita, kattorakenteita, alakattoja, seinäverhouksia ja muita yksityiskohtia.³⁶

Ensimmäinen mittakaavassa 1:100 piirretty pohjapiirroksarja on päivätty lokakuun lopulle. Lastenhuoltolautakunta lähetti niistä marraskuun alussa kommentit, joissa ehdotettiin lukuisia pieniä muutoksiin tilojen kokoihin, niiden välisiin yhteyksiin ja varusteisiin.³⁷ Suurin osa ehdotuksista otettiin huomioon, kun suunnitelmia kehitettiin eteenpäin. Sampolan Palvelukeskus Oy:n hallitus hyväksyi luonnokset jatkosuunnittelun pohjaksi 18.11.³⁸ Mittakaavan suurentuessa tarkentuivat monet tilalliset, rakenteelliset ja arkkitehtoniset ratkaisut. Viistokulmaisista huonetoista tuli entistä hallitsemampi arkkitehtoninen aihe, ja modulaarinen pilarirunko määrittöi monin paikoin väliseinien sijainnin. Päiväkotito liitettiin jälleen yhdyskäytävällä vanhainkotiin ja pääsisäänkäynti siirrettiin lounaissivulle. Laulu- ja leikkisalini koillis-sivulle lisättiin parvi, jonne kuljetaan salini kulmaan sijoitettua porrasta pitkin. Parvelta on käynti myös ilmastointikonehuoneeseen. Osastojen läpi avattiin lyhyet käytävät, jolloin päästiin eroon läpikuljettavista huonetoista, ja lepo- ja leikkihuoneiden perällä oleviin syvennyksiin lisättiin parvet.³⁹

Ensimmäiset mittakaavassa 1:100 piirretyt leikkaukset ja julkisivut on päivätty marraskuun lopulle. Julkisivut jakaantuvat pystysuunnassa neljään vyöhykkeeseen: punatiilestä muurattuun jalustaan, vaakalaudoitettuun umpiseinään, jota yksittäiset ikkunat puhkovat, polveilevien räystäiden alle jääviin nauhaikkunoihin ja vesikaton yläpuolelle kohoavaan kattolyhtyyn.⁴⁰ Joulukuun puolivälissä päivätyssä asemapiirroksessa päiväkotito on siirretty hiekan etelämmäksi ja käännetty yhdensuuntaiseksi Palokunnantien kanssa. Samalla itäisivun leikkipihaa on laajennettu rakennuksen pohjoispuolelle. Aitaan on lisätty portti Palokunnantien puolelle.⁴¹

Julkisivut ja leikkaukset 27.5.1982. MFA

Arkkitehtuurimuseon Pietilä-kokoelmassa on säilynyt Pietilöiden syksyllä 1981 kirjoittama selostus korttelisuunnitelman ideasta. Se on julkaistu kokonaisuudessaan Palvelukeskus Himmelin rakennushistoriaselvityksessä. Ohessa on otteita, joissa kuvaillaan päiväkodin arkkitehtuuria:

...Lastentarhalle muodostuu itä- ja eteläsivulle leikkipihoja ja kunkin siiven kainaloon suojainen pikku-piha. Julkisivun kulmauksiin syntyy lisäksi pieniä leikinurkkia.

...Lasten päiväkoti on yksikerroksinen. Jalusta-osa on punatiiltä. Yläpuoliset ulkoseinät ja ikkunapuitteet ovat osaksi vaalennettua, osaksi tummansävyyseksi käsiteltyä puuta.

...Päiväkodin lasketut, kevyen puiset sisäkatot ovat ulkokaton suuntaisesti nousevia. Päiväkodin katon kantavat palkkirakenteet olisivat liimapuuta, pystytuet teräsputkesta.

Helsinki 7.10.1981

Vuodenvaihteen jälkeen suunnittelu näyttää hidastuneen, ja huhtikuussa Sampolan Palvelukeskus Oy kutsui kaikki suunnittelijat yhteiseen neuvonpitoon selvittämään suunnitelmien valmistumista. Tavoitteena oli saada kaikki suunnitelmat valmiiksi lokakuun loppuun mennessä, jotta rakennustyöt voitaisiin aloittaa vuoden 1983 alussa ja rakennus valmistuisi loka-marraskuussa.⁴² Pietilät laativat uuden aikataulun, jonka avulla tavoite pyrittiin saavuttamaan.⁴³ Ensimmäiseksi päivitettiin luonnospiirustukset, jotta lastenhuoltotoimisto saattoi pyytää lausunnot kolmelta viranomaiselta. Palotarkastajalla ei ollut huomautettavaa osastointiin ja uloskäytäviin, ja terveysviraston ympäristöhygienian osaston huomiot liittyivät jakelukeittiön varusteisiin. Työsuojelupäällikkö ja -valtuutettu valittivat laulu- ja leikkisalin varastotilojen pienuutta ja ehdottivat ovea jakelukeittiöstä käytävälle. He toivoivat, että jatkosuunnittelussa kiinnitettäisiin huomioita myös käytävien ja laulu- ja leikkisalin kaikuisuuteen, lattiamateriaalien liukkauteen ja keittökoneiden helpokäyttöisyyteen. Lastenhuoltotoimisto esitti myös itse muutamia huomioita verssaan ja allashuoneen ovista ja altaan kai-teesta.⁴⁴ Lastenhuoltolautakunta hyväksyi piirustukset 21.7.1982.⁴⁵

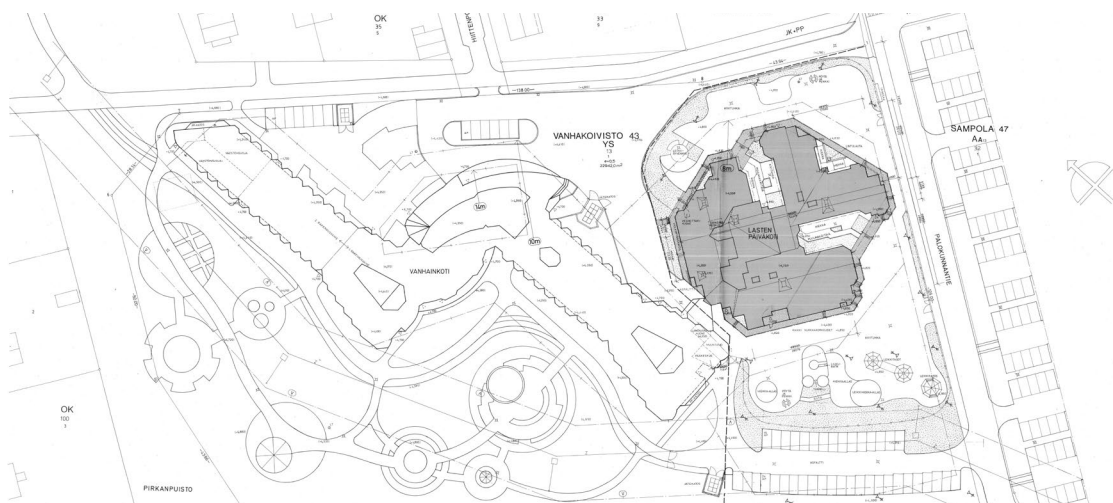
2.4. Pääpiirustukset

Kun luonnosvaihe oli saatu päätökseen, Pietilöiden toimistossa alettiin kesäkuussa 1982 laatia työpiirustuksia ja muita urakka-asiakirjoja. Joulukuussa 1982 päivätyissä pääpiirustuksissa on tarken-

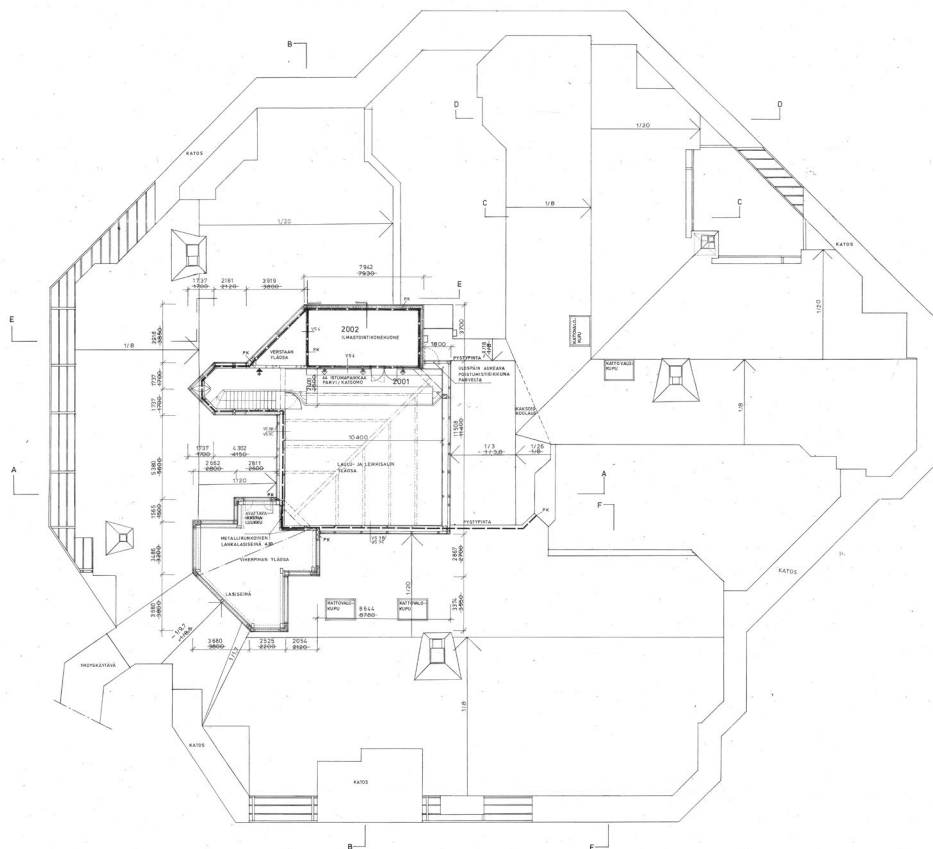
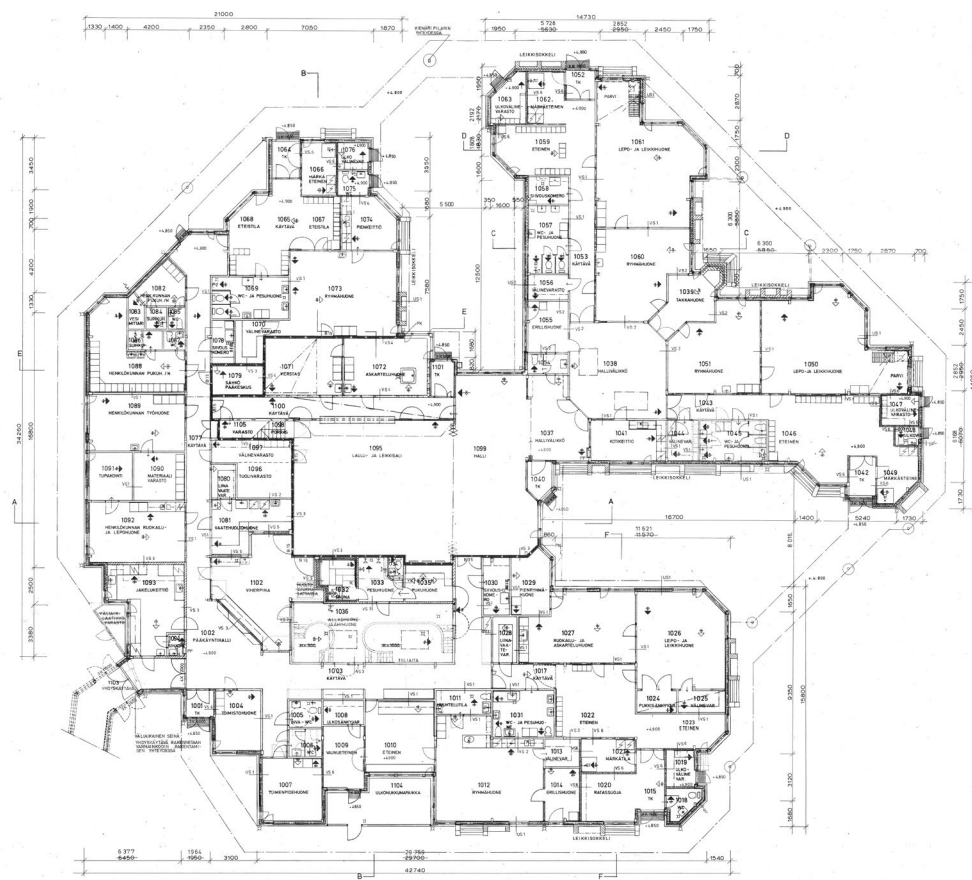
nettu tilallisia ja rakenteellisia ratkaisuja eri puolilla rakennusta sekä julkisivujen jäsentelyä. Esimerkiksi pääkäyntihallin ja viherpihan välinen lasiseinä on linjattu diagonaaliseksi ja yhdyskäytävä on muutettu S-kirjaimen muotoiseksi. Laulu- ja leikkisaliin on suunniteltu betonia ja liima-puuta yhdistävä monimutkainen kattorakenne. Myös kattolyhtyjen ja -ikkunoiden suunnitelmia on tarkennettu.⁴⁶

Suunnittelun edetessä nousi esiin kysymys myös korttelin maisemasuunnittelusta. Pietilät toivoivat, että hankkeen ympäristösuunnittelu annettaisiin asian-tuntijan tehtäväksi, minkä jälkeen Sampolan Palvelukeskus Oy tilasi piha- ja ympäristösuunnitelman puutarha-arkkitehti Maj-Lis Rosenbröijeriltä.⁴⁷ Hän lienee ollut Pietilöiden ehdotus, sillä Rosenbröijer oli vastuussa monien muidenkin heidän rakennustensa pihasuunnittelusta 1970- ja 1980-luvuilla.

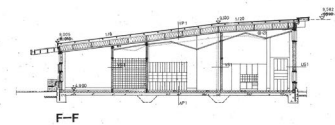
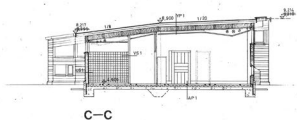
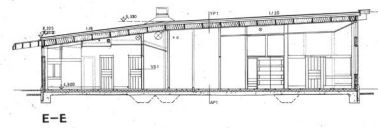
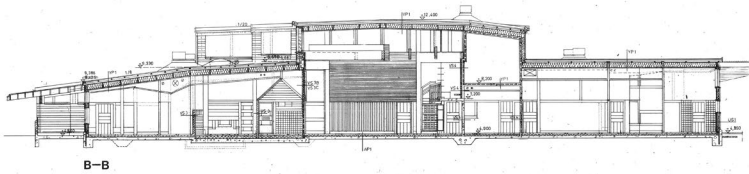
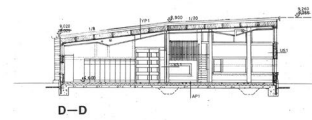
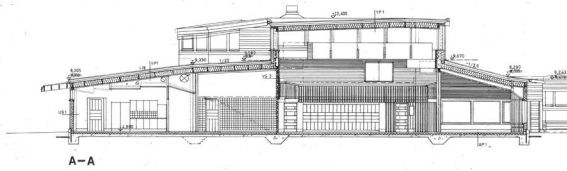
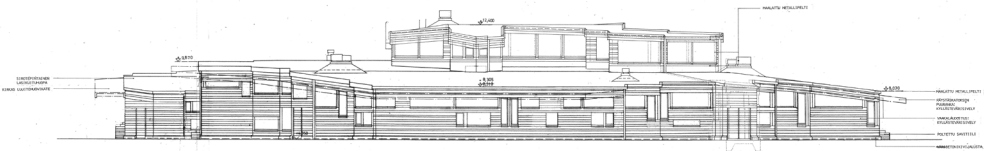
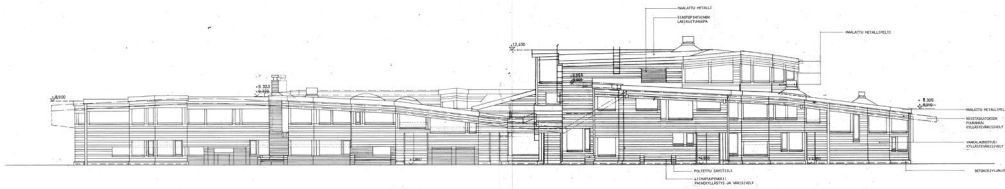
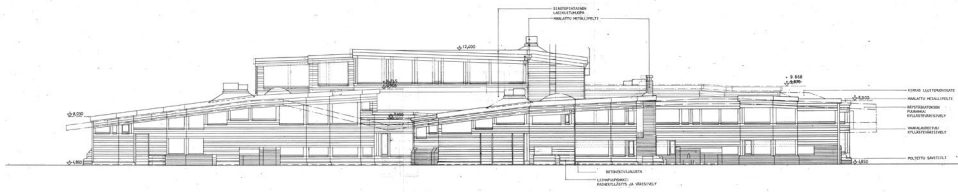
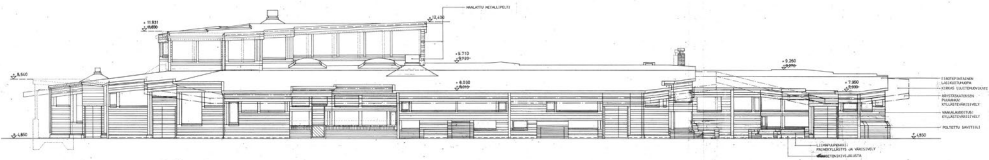
Maisemasuunnitteluun sisällytettiin myös Palokunnantien toisella puolella sijainnut paikoitustontti, joka oli Sampolan Lämpö Oy:n omistuksessa. Koska alueen oli ”varsin kalseassa kunnossa”, Sampolan Palvelukeskus Oy ehdotti, että yhtiö teettäisi kustannuksellaan paikoitusalueen yksityiskohtaisen suunnitelman ja kustantaisi Palokunnantien puoleisen osan istutukset. Vastineeksi yhtiö saisi paikoitusalueelta käyttöönsä korvauksetta mahdollisesti tarvitsemansa paikoitustilat.⁴⁸ Joulukuussa 1982 Sampolan Palvelukeskus Oy palkkasi vielä arkkitehti Alpo Halmeen päiväkodin akustiseksi suunnittelijaksi.⁴⁹

Asemapiirros 25.8.1982. Porin kaupunki

Pohjapiirroset 14.5.1984. Porin kaupunki

Julkisivut ja leikkaukset 14.5.1984. Porin kaupunki

Taikurinhatun ja Himmelin pienoismalli. Porin kaupunki

2.5. Rakentaminen

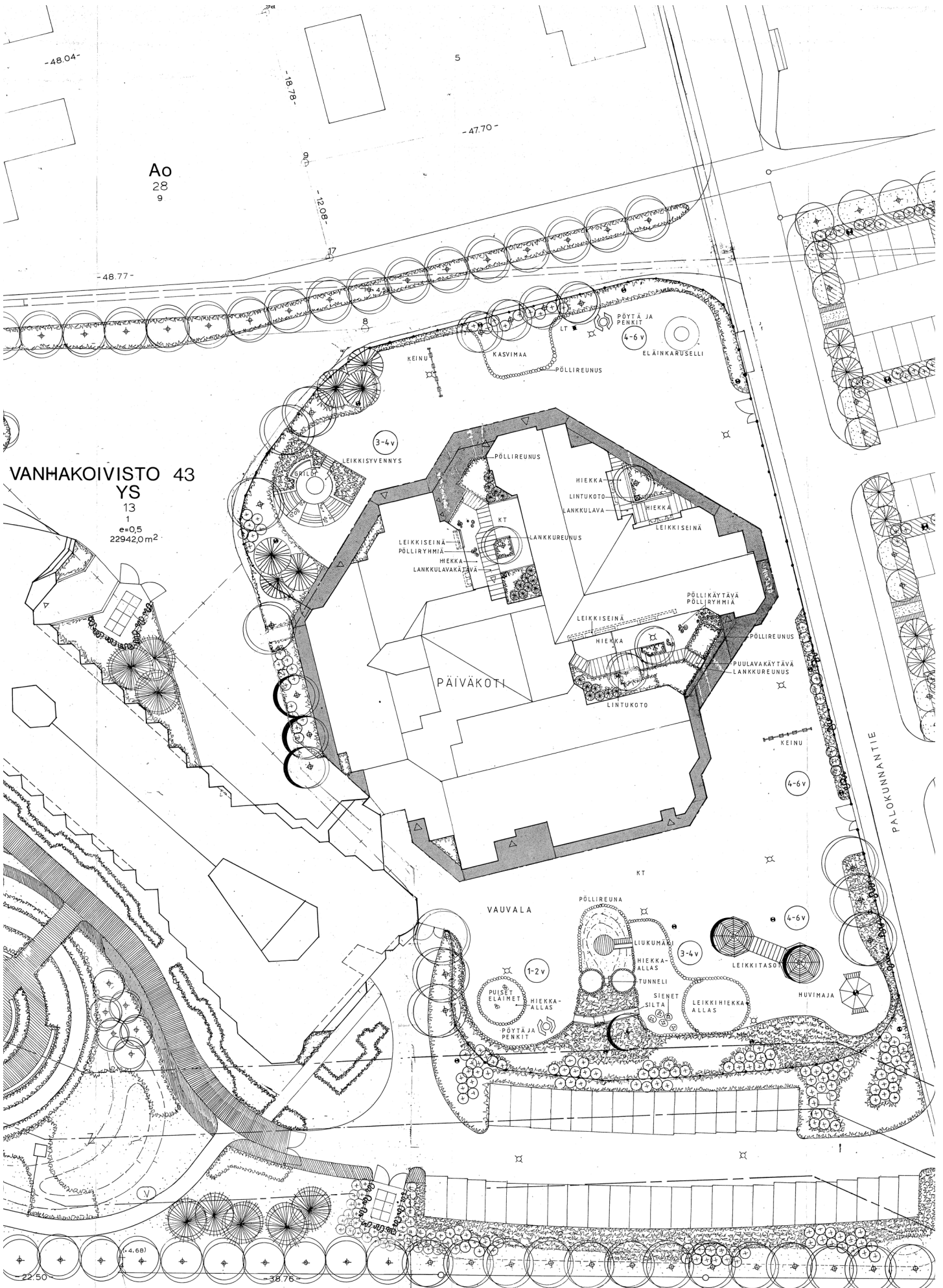
Kun urakka-asiakirjat oli saatu valmiiksi, Sampolan Palvelukeskus Oy lähetti marraskuussa 1982 tarjouspyynnöt kaikille Porissa ja sen ympäristössä toimiville rakennusliikkeille. Suunnitelmana oli aloittaa rakennustyöt tammikuun puolivälissä, jolloin päiväkoti olisi valmistunut marraskuun alussa 1983.⁵⁰ Urakkakilpailua jouduttiin kuitenkin pidentämään tammikuulle, ja sisään jätetyt tarjoukset osoittautuivat huomattavasti korkeammiksi, mihin oli varauduttu. Rakennus-, putki-, sähkö- ja ilmastointitöiden yhteenlaskettu hinta olisi ollut vähintään 9,37 milj. markkaa.⁵¹ Sampolan Palvelukeskus Oy päätti siksi ensin neuvotella suunnittelijoiden kanssa toimenpiteistä kustannusten alentamiseksi.⁵² Suunnitelmista karsittiin ennen kaikkea sähkölaitteita ja -järjestelmiä sekä saunaosaston uima-allas. Jälkimmäistä perusteltiin sillä, että vanhainkodin puolelle tultaisiin rakentamaan allas, jota myös päiväkodin lapset voisivat käyttää.⁵³ Kevennysten arvoksi arvioitiin noin 400 000 mk.⁵⁴

Sampolan Palvelukeskus Oy tilasi lisäksi Erkki Juva Oy:ltä kustannusselvityksen, jonka mukaan päiväkoti tulisi noin puolitoista kertaa ”normaalihintaa” kalliimmaksi. Erotuksen todettiin johtuvan ennen kaikkea siitä, että rakennuksen bruttoalan suhde hyötyalaan oli huomattavasti tavoitetta ja kaikkia viitekohtatietoja suurempi. Rakennuksen laatutaso oli myös asetettu normaalitasoa korkeammalle.⁵⁵ Palvelukeskus teetti lisäksi kustannusvertailun aiemmin rakennettujen Sampolan päiväkotien ja Uudenkoiviston päiväkodin kanssa. Uuden päiväkodin neliöhinta oli niihin verrattuna noin puolitoistakertainen, ja erojen todettiin johtuvan perustamisolosuhteista, yläpohjarakenteesta, alakatois-

ta, piha alueen suuruudesta ja korkeasta suunnittelutasosta.⁵⁶

Lausunto tilattiin myös rakennusviraston talonsuunnitteluosastolta. Siinä korostettiin suunnitelman arkkitehtonisia arvoja: ”Suunniteltu Koiviston lastentalo II on arkkitehtuuriltaan ympäristöstään poikkeava rakennus ja pehmentää Sampolan massiivisen kerrostalomiljöön kokonaiskuvaa. Toteutettuna suunnitelma tulee olemaan merkittävä rakennuskohde, joka varmuudella tulee herättämään laajempaa huomiota. Kun Poriin ei ole viime aikoina rakennettu arkkitehtonisesti merkittävämpiä julkisia rakennuksia, olisi osaston mielestä tällainen erikoiskohde matkailunähtävyytenäkin huomion arvoisen. Rakennussuunnitelmaa arvioitaessa on todettava, että lastentalo yhdessä saman arkkitehdin suunnitteleman vanhainkodin kanssa muodostaa harmonisen kokonaisuuden.” Lausunnossa todettiin myös, että rakennus tulisi olemaan teknisesti hyvin toimiva ja palvelemaan hyvin lasten tarpeita, sillä osasto ja rakennuksen käyttäjät olivat olleet tiiviissä yhteistyössä suunnittelijan kanssa. Jos rakennussuunnitelmaa jouduttaisiin muuttamaan kustannussyistä, tulisi sen tapahtua rakennuksen arkkitehtuuria muuttamatta tinkimällä esimerkiksi teknisestä varustuksesta.⁵⁷

Urakkakilpailuun osallistuneita rakennusliikkeiltä oli tällä välin pyydetty jättämään tarjoukset kokonaisurakasta. Halvimman tarjouksen, noin 9,26 milj. markkaa, jätti Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy.⁵⁸ Puolimatkalta pyydettiin nyt uusi tarjous, jossa huomioitiin suunnitelmiin tehdyt muutokset. Tämän jälkeen käydyissä neuvotteluissa Puolimatka suostui alentamaan tarjousta 8,7 milj. markkaan, minkä jälkeen Sampolan Pal-

VANHAKOIVISTO 43
 YS
 13
 1
 e=0,5
 22942,0m²

Pihasuunnitelma syyskuu 1984. MFA

velukeskus Oy:n hallitus päätti esittää rakennustyön antamista yhtiön tehtäväksi.⁵⁹ Kaupunginhallitus piti hanketta tarkoituksenmukaisena toteuttaa korkeista kustannuksista huolimatta. Kaupunginvaltuusto hyväksyi päiväkodin rakennussuunnitelman 28.3.1983 ja oikeutti Sampolan Palvelukeskus Oy:n aloittamaan rakennustyöt välittömästi.⁶⁰ Rakennustöiden valvojaksi Palvelukeskus oli aiemmin palkannut rakennusmestari Seppo Rantasen.⁶¹ Päiväkodin peruskivi muurattiin 2.5.1983,⁶² ja tontin poikki kulkenut voimalinja siirrettiin uuteen paikkaan kesän aikana.⁶³ Harjanostajaisia vietettiin 13.10.1983.⁶⁴

Suunnitelmiin ei ilmeisesti tehty suurempia muutoksia rakennustöiden aikana. Eniten ne tarkentuivat piha-alueen osalta. Maj-Lis Rosenbröijerin tekemät pihasuunnitelmat seuraavat Pietilöiden kokonaisideaa mutta ovat huomattavasti yksityiskohtaisempia. Piha-alue on reunustettu aidalla, jossa on neljä porttia ja jonka viereen on istutettu puita ja pensaita. Päiväkotia ympäröivä piha-alue on jaettu eri ikäryhmille tarkoitettuihin alueisiin, joille on sijoitettu erilaisia rakennelmia ja leikkiväliteitä. Pääsisäänkäynnin vieressä on kielekemäinen vauvala, jonka keskellä on pölleillä reunustettu pyöreä hiekka-allas ja reunalla pöytä ja penkkejä. Vauvala ja 3–4-vuotiaille tarkoitettu suurempi alue on erotettu maakummulla, jonka yli ja läpi kulkevat silta ja tunneli. Kummun päällä on myös liukumäki. Sen edustalla on suurempi hiekka-allas, johon on pystytetty sienen muotoisia palleja. Tontin eteläkulmassa on kahdeksankulmainen huvimaja ja puinen leikkitaso, joka koostuu kahdesta kahdeksankulmaisesta tasosta ja niitä yhdistävästä aiturista. Palokunnantien varrella on kaksi 4–6-vuotiaille tarkoitettua leikkialuetta, joista eteläiselle on sijoitettu

keinuja ja pohjoiselle eläinkaruselli, pöytä ja penkkejä. Pölleillä reunustettu kasvimaa erottaa sen toisesta 3–4-vuotiaiden alueesta tontin pohjoiskulmassa. Sinne on sijoitettu keinuja sekä amfiteatterimainen leikkisyvennys, jonka keskellä on grilli. Päiväkodin ympäri kiertävän katoksen alapuolinen alue on kivetty. Rakennussiipien väliin jäävät leikkipiha on suunniteltu muuta piha-aluetta pienipiirteisemmin. Lankulautakäytävät johtavat pihojen poikki sisäänkäynneille, ja leikkiseinien edustalla on hiekka-alueita, joille on sijoitettu pölliryhmiä. Leikkipihoilla on myös lankuilla tai pölleillä reunustettuja istutusalueita, ja kahdelle niistä on sijoitettu lintokoto.⁶⁵

Sisätiloissa tärkeä yksityiskohta oli Tove Janssonin laulu- ja leikkisaliin toteuttama öljymaalauk. Sampolan Palvelukeskus Oy hyväksyi hänen tarjouksensa maaliskuussa 1984.⁶⁶ Aloite taideteoksen tilaamisesta Janssonilta lienee tullut Pietilöiltä, joilla oli häneen läheiset perhesuhteet: Reima Pietilän sisar, taidegraafikko Tuulikki Pietilä oli Janssonin elämäkumppani, ja Pietilät olivat aiemmin suunnitelleet hänen ateljeensa muutostyön Helsingissä ja kesämökin Klovharun saarella. Ehdotuksen hyväksymistä edesauttoi epäilemättä myös Janssonin asema kansainvälisesti tunnetuimpana suomalaisena lastenkirjailijana.

Päiväkodin rakennustyöt valmistuivat loppukeväästä 1984, ja vastaanotto-tarkastus pidettiin 23.5.⁶⁷ Rakennus otettiin vastaan jälkitarkastuksen yhteydessä 27.6.⁶⁸ Päiväkoti vihittiin käyttöön 28.9. ja nimettiin samalla Taikurinhatuksi Tove Janssonin vuonna 1948 ilmestyneen kolmannen muumikirjan Taikurin hattu (ruots. Trollkarlens hatt) mukaan. Lehtitietojen mukaan rakennustyöt maksoivat yhteensä 12,3 milj. markkaa.⁶⁹

TS extra 6.10.1984.

2.6. Vastaanotto

Taikurinhattu sai valmistuttuaan runsaasti julkisuutta sekä Porin paikallislehdissä että valtakunnallisissa sanoma- ja aikakauslehdissä.⁷⁰ Artikkeleissa korostettiin tilojen moninaisuutta, arkkitehtuurin yllätyksellisyyttä sekä lasten tarpeiden ja mittojen huomioimista. Myös poikkeuksellisen korkeat rakennuskustannukset mainittiin lähes kaikissa kirjoituksissa. Esimerkiksi Helsingin Sanomat totesi lakonisesti, että ”Suomen kallein ja uskottavasti myös upein lasten päiväkoti on vihitty Porissa.”⁷¹ Päiväkodin ja sen tilojen nimeäminen Tove Janssonin Muumi-kirjojen mukaan sai monet toimittajat tulkitsimaan päiväkodin arkkitehtuuria niiden kautta, vaikka rakennuksen suunnitteluvaiheessa tätä yhteyttä ei tiettävästi ajateltu.

Haastatteluissa Taikurinhatun henkilökunta vakuutti tyytyväisyyttään tiloihin. Päiväkodin johtajan Helena Syväsen mielestä Taikurinhattu oli siihen saakka paras päiväkoti koko Suomessa: ”Tässä talossa toiminta määräsi suunnittelun. Me yritämme täällä opettaa lapsille leikin

varjolla käytännön elämisen taitoja, harjoittelemaan leikkien tavallisia arjen töitä ja velvollisuuksia. Mutta myös viihdymme ja pidämme hauskaa. Eikä täällä mene aikuiselta pinna milloinkaan. Täällä tukistelevat ja läpsäyttelevät ainoastaan lapset, eivät koskaan aikuiset.”⁷²

Myös Pietilät pääsivät kertomaan näkemyksistään Taikurinhatun vihkiäisten yhteydessä tehdyissä haastatteluissa. Reima Pietilän mielestä lapsille tuli suunnitella omanlaistaan arkkitehtuuria: ”Olemme aiemmin suunnitelleet aikuisvoittoisia ja huumoritonta, rahalla on haluttu saada hyödyllinen, toimiva ja kestävä. Lapsille on löydettävä hauskaa.”⁷³ Pietilä kertoi, että he olivat yrittäneet tehdä huumorittoman arkkitehtuurin sijaan jotakin hauskaa, lapsenomaista, lämmintä, kodikasta ja kestävä.⁷⁴ ”Lapset kaipaavat kulttuuria ja Taikurinhattu pyrkii toimimaan heidän käsitystensä muotoutumisessa raaminna sille, mitä arkkitehtuuri on ja mitä sen pitäisi olla. Lapset ovat parhaita kriitikoitamme.”⁷⁵

Vanhakoiviston omakotialueeseen ja Sampolan kerrostaloalueeseen Taiku-

Arkkitehti 8/1984.

rinhattu liittyi Pietilän mukaan lastenkylänä⁷⁶ – rakennus oli kuin kimppu omakotitaloja liittyneenä kylki kylkeen⁷⁷. Hän myönsi rakennuksen muistuttavan ulkonäöltään Tove Janssonin romaanin taikurin hattua ja toivoi sen olevan nimensä veroinen myös käytössä.⁷⁸

Useammassa haastattelussa Pietilä mainitsi Taikurinhatun edustavan ”naisarkkitehtuuria” määrittelemättä kuitenkaan tarkemmin käsitteen sisältöä: ”Olemme ottaneet tämän talon suunnittelun hengeksi tällä vuosikymmenellä avautuneen naisten luoman arkkitehtuurin.”⁷⁹ Rakennuksen toteuttamista leimasi hänen mukaansa naisellinen perusote, joka oli antanut talolle lämpöä, kodikkuutta ja äidillisyyttä.⁸⁰

Taikurinhattu sai toisen kerran valtakunnallista julkisuutta maaliskuussa 1985, kun tasavallan presidentti Mauno Koivisto ja rouva Tellervo Koivisto tutustuivat rakennukseen Porin vierailun yhteydessä. Presidentti Koivisto, joka oli käynyt aikanaan kansakoulua Reima Pietilän kanssa, arvioi vitsikkäästi entisen luokkatoverinsa arkkitehtuuria: ”Reima

ei varmaan saanut silloin tehdä tarpeeksi lumilinnuja; on täällä niin hurjasti kaikkia hauskoja yksityiskohtia.”⁸¹ Päiväkodin toimintaa kuvattiin myös toimittaja Marja Ylösen Yleisradiolle vuonna 1986 tekemässä tv-ohjelmassa Taikurinhattu.

Arkkitehti-lehdessä Taikurinhattu esiteltiin tuoreeltaan päiväkotirakennukseen keskittyneessä numerossa 8/1984. Esittelyn yhteydessä julkaistiin Reima Pietilän laaja essee, jossa hän pohdiskeli päiväkotisuunnittelun erityiskysymyksiä ja modernistisen arkkitehtuurin tulevaisuutta yleisemmin – jälkimmäistä teemaa hän käsitteli lukuisissa muissakin samoihin aikoihin kirjottamissaan artikkeleissa⁸². Pietilä katsoi päiväkodin rakennustyyppinä edellyttävän uudenlaista arkkitehtonista ilmaisua, ”lastenarkkitehtuuria”. Se ei kuitenkaan tarkoittanut, että ”uusvanhat kliseet” tai ”postmodernit myytit” olisi tarvinnut hyväksyä portteina oikeaan ”miehelliseen muotoon”: ”Hämentävä kuvakavalkadi ei ole paras tie lapsen maailmaan. Sinne päästään myös jatkamalla arkkitehtuurimodernismin rakentamaa tietä.”⁸³

Kinderheim und Altersheim in Pori

Dieses in Pori erbaute Kinderheim ist der erste Abschnitt einer Gesamtstruktur, die auch den Bau eines Altersheimes vorsieht. Das Kind und der Greis – also die beiden extremen Pole des Lebens – sind hier zusammengefasst in dem Versuch, zwei diametral entgegengesetzte Punkte der menschlichen Existenz zu vereinen. Die beiden Bauten sind völlig gegensätzlicher Art. Während sich das Altersheim frei auf dem Terrain ausbreitet und sich gegen die Aussenwelt öffnet, erscheint das Kinderheim wie eine geschlossene Einheit, perimetrisch von einem Vordach umrahmt, und die verschiedenen Sektionen, aus denen es sich zusammensetzt, öffnen sich in der Hauptsache nach innen. Die Welt des Kindes ist noch in sich verschlossen, eine Knappe, die sich erst noch öffnen muss.

Das Grundthema, das Pietilä im Kinderheim ausführt, ist das der Beziehung zwischen der Grösse des Kindes und der Höhe der Innenräume und der Baumasse. Ein Dimensionsunterschied mit zwei raffinierten Lösungen.

Erstens die Zerlegung der baulichen Geschlossenheit, sei es in den Volumina, sei es in der Gliederung der Öffnungen. Zweitens die Schaffung der Diagonallinien: die Bewegung der Dächer – und besonders der Vordächer – heben die horizontale Linie auf, verhindern eine genaue Höhe und streben dauernd danach, die Höhe der Dachtraufensimse nach unten zu ziehen. Und aus diesen beiden Lösungen kristallisieren sich dann die nachfolgenden formalen Entscheidungen, wobei die Verwendung von waagrecht Holzplatten zu der Geschlossenheit beiträgt.

Red.

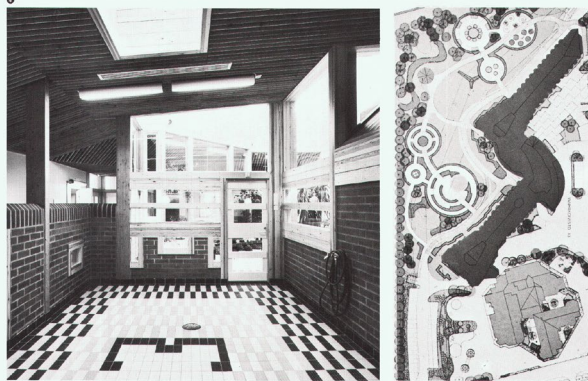
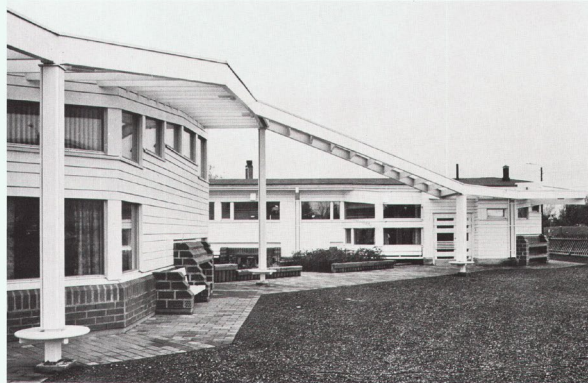
● Klassenzimmer / Salle de classe / Classroom

● Offener Spielraum / Espace de jeu ouvert / Open playroom

● Gesamtansicht / Vue générale / General view

Werk, Bauen + Wohnen Nr. 7/8/1985

41

42

Werk, Bauen + Wohnen Nr. 7/8/1985

Werk, Bauen & Wohnen 7-8/1985

Pietilän mielestä lastenarkkitehtuuria ei voinut syntyä, jos käytettiin Le Corbusierin kehittämää Modulor-mittajärjestelmää, sillä lapsen rajallisuutta ei voinut ilmentää suhde-estetiikan keinoin. Sen sijaan tarvittiin epäjatkuvuuden periaatteita: rakennuksessa tuli olla sekä lapselle sopivia tila-alueita että välialueita, jotka olivat hänelle yhdentekeviä. Lapsenmukaista arkkitehtuuria saattoi syntyä esimerkiksi ottamalla huonetilan suunnittelun lähtökohdaksi lapsen silmän korkeus, jolloin esineet ja muodot asettuivat uudella tavalla tilaan ja toisiinsa nähden. Pietilän mukaan he olivat piirtäneet Taikurinhatun leikkauksia tällä tavoin "lapsen silmällä" ja kuvitelleet, että aikuisen pään korkeudella oli näkymätön "huonekatto"⁸⁴

Lastenarkkitehtuurin luomisen ongelmana Pietilä piti sitä, että arkkitehtien oppimat menettelyt suunnitella tiloja, paikkoja ja ympäristöjä olivat liian rationalistisia. Tästä syystä oli opetettava uusi ja vähemmän rationaali tapa suunnitella lapsen hahmotodellisuuteen sovitettua arkkitehtuuria. Silloin ei tullut käyttää mitään kliseitä, valmismallia tai standardia,

vaan uuden oli oltava puhuvaa muotoa ja historia oli hyväksyttävä nykyajalle tasa-vertaisena: "Narratiivinen aines on tullut arkkitehtuuriin antamaan uutta uskottavuutta. Sen esteettinen sisältö on ottanut lainoja kirjallisuusestetiikan viimeisimmästä kehityksestä, hermeneutiikasta ja dekomposition teoriasta. Tämä uusi ei ole menneisydyenvastainen. Se sallii menneisyyden läsnäolon kuvitelmana, mielellisyytenä esineissä, rakennuksissa. Jos moderni päiväkotiputoaisi Tove Janssonin sadun taikurinhattuun, muhisi siellä tovin, se muuttuisi – lastenarkkitehtuuriksi. Sampolan koti kai tipahti niin lyhyeksi hetkeksi, ettei se ole muuttunut kuin aivan vähän reunoiltaan."⁸⁵

Pietilä korosti, että päiväkodilla oli oltava vahva kulttuurinen olemus vakuutuksena yleisen kulttuurisen jatkumon peruslinjasta: "Piirtelimme näissä merkeissä Taikurinhatun pohjapiirroksen niin, ettei se olisi pelkkä sujuva käyttötilasysteemi. Osastojen oli muodostettava pikku talojen kylä keskusaution ympärille, jossa 'yhteisön julkisivut' kohosivat lastenmonumentaalisuudeksi leikkisalin ja talvipuu-

Postikortti. Satakunnan Museo

tarhan kohdalla. Tässä oli toimintakeskus ja oikea moderni kaupunkikokonaisuus. Jotta kylän talojen helmat eivät hajoaisi, sadekatosräystäs sitoo piirillään kaiken yhteen. Pihapiirin aidasaita on tehty muistuttamaan, että ennen tässä oli Vanhakoiviston maatila. Nostalgisen tunteen voima estää hävittämästä kokonaan tuota muistoa. Maalaisuus elää vielä tämän kierroksen verran... Päiväkodin pihanurkkauksessa seisoo nyt vielä melko outona huvimajamainen lasten leikkihuone. Pian se on maamerkinä vanhainkodin puiston paikoitusalueelle.”⁸⁶ Sampolan kerrostaloista Taikurinhattu ei Pietilän mukaan eronnut niinkään muotokieleltään kuin pienemmällä mittakaavallaan. Tästä syystä rakennuksella oli side Vanhakoiviston omakotialueen pienimuotoiseen yksityisyhteeseen.⁸⁷

Ulkomaiset arkkitehtuurijulkaisut eivät kiinnittäneet Taikurinhattuun suurempaa huomiota, vaikka ne esittelivät säännöllisesti muita Pietilöiden suunnittelema rakennuksia, kuten Tampereen pääkirjaston ja New Delhin suurlähetystön. Harvoja poikkeuksia on sveitsiläinen

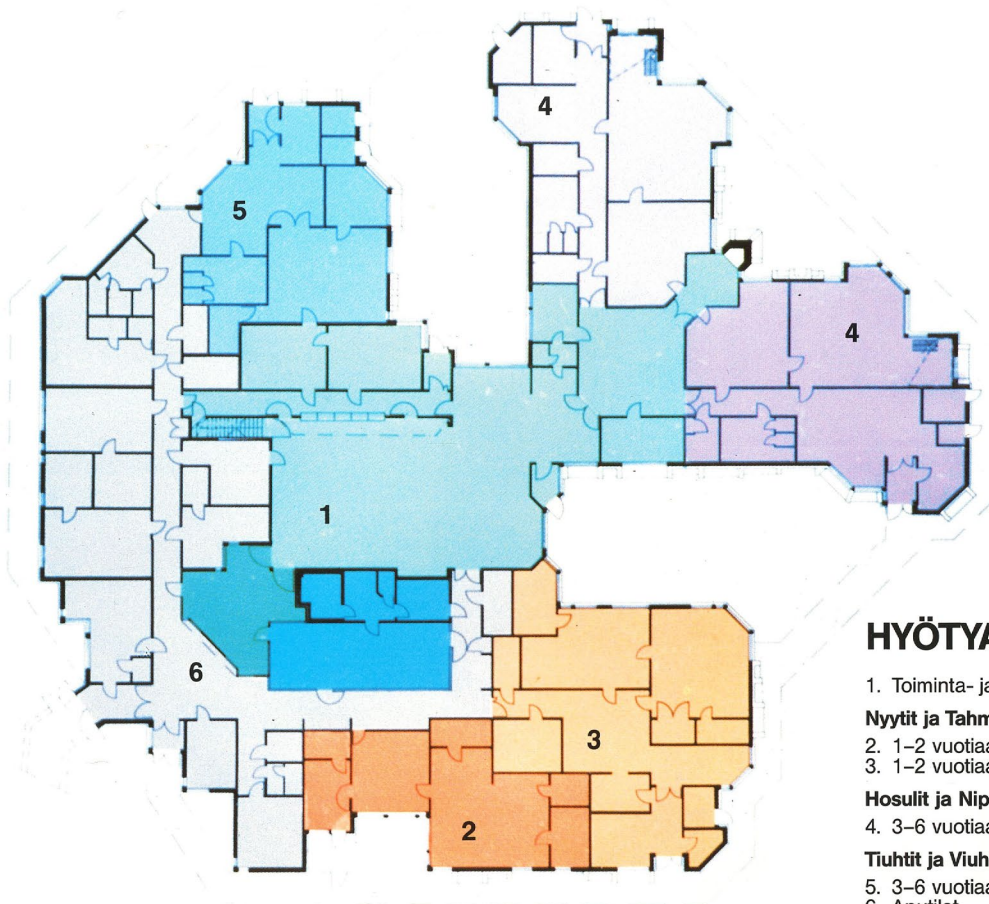
Werk, Bauen & Wohnen, joka esitteli päiväkodin vuonna 1985 Pietilöiden arkkitehtuuriin keskittyneessä erikoisnumerossaan. Toimituksen mielestä Taikurinhattu ja sen viereen myöhemmin rakennettava vanhainkoti olivat luonteeltaan täysin vastakkaisia: vapaasti maastoon leviävän ja ulkomaailmaan avautuvan vanhainkodin rinnalla päiväkoti näytti suljetulta kokonaisuudelta, jonka erilliset osat avautuivat pääosin sisäänpäin. Lapsen maailma oli toisin sanoen kuin avautumaton silmu. Rakennuksen perusteemana toimitus piti lapsen koon suhdetta tilojen ja rakennusmassojen korkeuteen. Mittojen ero oli toteutettu kahdella nerokkaalla ratkaisulla: ensinnäkin hajottamalla rakennuksen sulkeutuneisuus massoittelulla ja aukotuksella ja toiseksi luomalla diagonaalilinjoja vesikattoihin. Ulkoseinien vaakalaudoitus puolestaan korosti rakennuksen sulkeutuneisuutta.⁸⁸

**PALVELEVA
PORI**

PÄIVÄKOTI *TAIKURINHATTU*

HYÖTYALAT

1. Toiminta- ja leikkutilat	408.00 m ²
Nyytit ja Tahmatassut:	
2. 1–2 vuotiaat kokopäiväosasto	98.50 m ²
3. 1–2 vuotiaat kokopäiväosasto	183.00 m ²
Hosulit ja Nipsut:	
4. 3–6 vuotiaat kokopäiväosasto	342.00 m ²
Tiuhit ja Viuhit:	
5. 3–6 vuotiaat osapäiväosasto	133.50 m ²
6. Aputilat	215.00 m ²
Lisäksi käytävät ja muita tiloja	125.00 m ²

YLEISTÄ

Taikurinhattu on Porin kaupungin päiväkoti, jossa on hoitopaikkoja 110 lapselle. Lapsiryhmiä on 6.

Päiväkoti ja sen lapsiryhmät ovat saaneet nimensä taiteilija Tove Janssonin satuhahmojen mukaan.

Talo on täynnä yllätyksiä. Sadun hatun tapaan kaikki Taikurinhatussa muuttuu toisenlaiseksi. Lapset kasvavat ja oppivat uusia asioita mielenkiintoisessa ympäristössä. Taikurinhatun Mymmelit huolehtivat siitä, että jokainen päivä on erilainen, mutta kuitenkin tutun turvallinen.

Taikurinhatun nimistöä

Hemuli = johtaja

Miisa = siivooja

Hattivatti = kaupungin sähkömies

Mymmeli = hoitohenkilökuntaan kuuluva

Tuutikin paja = verstaas

Vilivinkka = vesileikkilata

Niiskuneidin huone = ompeluhuone

Taikurinhatusta löytyy myös Hemulin toimisto, Miisan komero, Hattivattien huone, Mymmeliä kahvihuone.

Taikurinhattu on osa rakennuskokonaisuutta jonka toisena osana on vanhainkoti-päiväkeskus Himmeli.

Vanhusten ja lasten vuorovaikutus on luonnollista ja tiivistä. Se on tarkoitettu rikastuttamaan sekä lasten että vanhusten elämää.

Yhteistyön toteutuminen edellyttää henkilökunnalta uudenlaisia ajattelu- ja työskentelytapoja ja halua kehittää tätä arvokasta yhteistyötä.

Taikurinhatun esite. Satakunnan Museo

PÄIVÄKODIN TILAT

Kullakin lapsiryhmällä on oma "kotialueensa": Ryhmähuone, lepo- ja leikkihuone, eteistilat ja saniteettilat.

Osapäiväryhmät toimivat yhteisellä kotialueella.

Talon yhteiset toiminta- ja leikkilat sijaitsevat talon keskiosassa: Laulu- ja leikkisali, leikkiaula, sauna- ja vesileikkiliikela, askarteluhuone, verstaas, takka- huone, kotikeittiö ja sisäpuutarha.

Henkilökunnan tilat, sosiaaliset tilat, työhuone, vaatehuoltohuone ja tauko- huone sijaitsevat saman käytävän varrella.

Keittiö on yhteinen vanhainkoti Himmelin kanssa. Taikurinhatussa on jakelu- keittiö, jossa valmistuvat vain lasten leipomisessa tarvittavat taikinat.

HOITOPAIKAT

Kokopäiväpaikat

Nyytit	1–2 vuotiaat	8 paikkaa
Tahmatassut	1–2 vuotiaat	12 paikkaa
Hosulit	3–6 vuotiaat	20 paikkaa
Nipsut	3–6 vuotiaat	20 paikkaa

yht. 60 paikkaa

Osapäiväpaikat

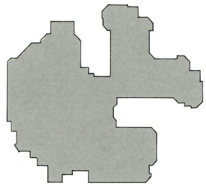
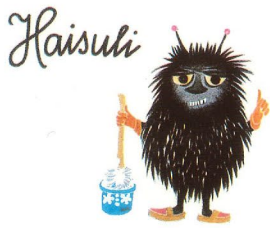
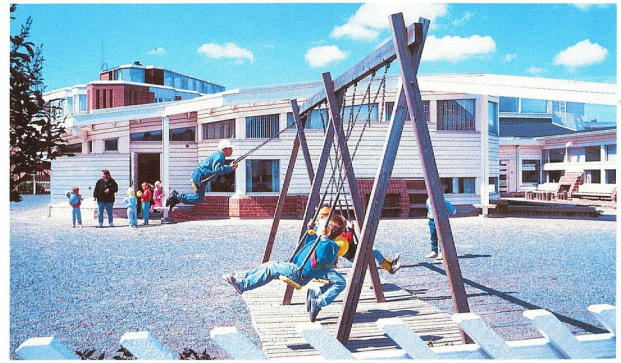
Tiuhtit	3–6 vuotiaat	aamupäiväryhmä 25 paikkaa
Viuhtit	3–6 vuotiaat	iltapäiväryhmä 25 paikkaa

yht. 50 paikkaa

HENKILÖSTÖ

Henkilöstöön kuuluu: Johtaja, lastentarhanopettajat, lastenhoitajia, keittiöapulainen ja siivoja. Yhteensä vakituista henkilökuntaa on 19.

TAIKURINHATTU

**PALOKUNNANTIE 39
28370 PORI
PUH. 939-22025**

Rakennuttaja:
Sampolan Palvelukeskus Oy
Kokonaisurakoitsija:
Rakennustoimisto A. Puolimatka Oy
Suunnittelijat:
Pääsuunnittelija:
Arkkitehdit Raili ja Reima Pietilä
Rakennesuunnittelu:
Insinööritoimisto Erkki Juva Oy
LVI-suunnittelu:
Porin LVI-toimisto Oy
Sähkösuunnittelu:
Insinööritoimisto Risto Mäenpää
Ympäristösuunnittelu:
Maisema-puutarhasuunnittelutoimisto
M-L Rosenbröijer
Maarakennesuunnittelu:
Insinööritoimisto Geoinsinöörit Oy
Akustiikkasuunnittelu:
Arkkitehtitoimisto Alpo Halme
Keittiösuunnittelu:
Oy Hackman, Primakit
Säätö- ja kiinteistövalvontalaitesuunnittelu:
Insinööritoimisto Juhani Mattila Ky

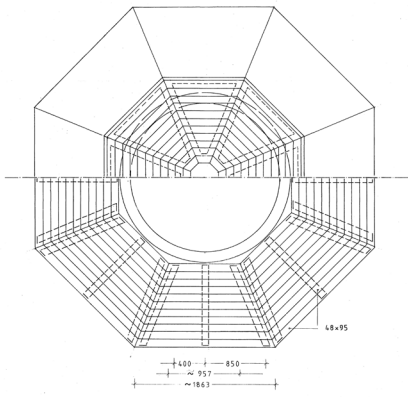
Päiväkodin tilavuus 8.090 m³ ja
huoneistoala 1.690 m².
Rakennus on valmistunut elokuussa 1984.

Taikurinhatun esite. Satakunnan Museo

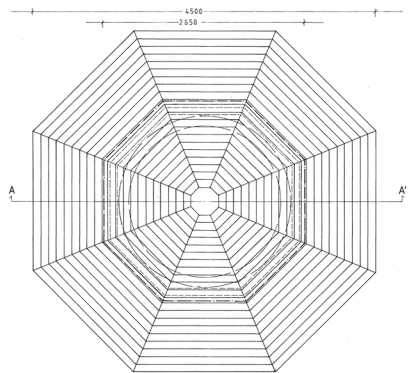
3. Nykytila ja säilyneisyys

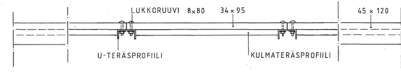
YLÄTASO
ALATASO
1:20

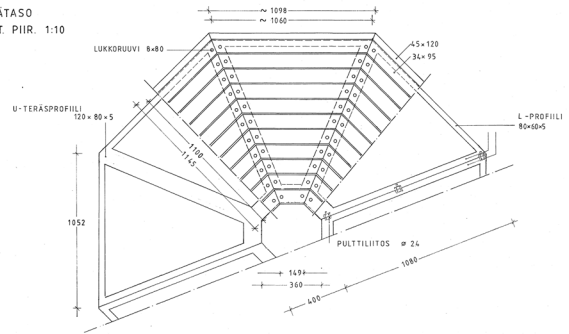
LEIKKITASO
1:20

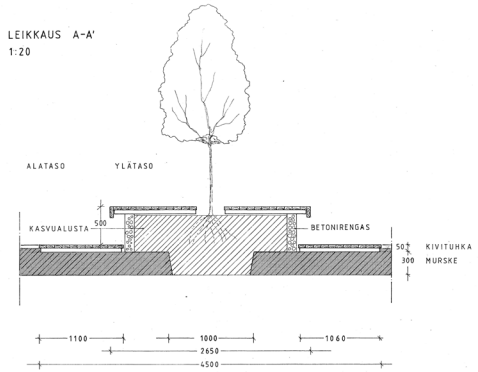
YLÄTASO, KANSILAUTOJEN KIINNITYS
DET. PIIR. 1:10

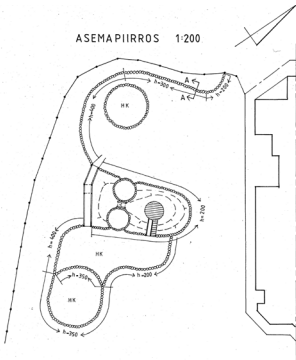
YLÄTASO
DET. PIIR. 1:10

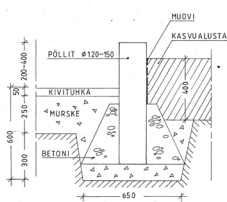
LEIKKAUS A-A'
1:20

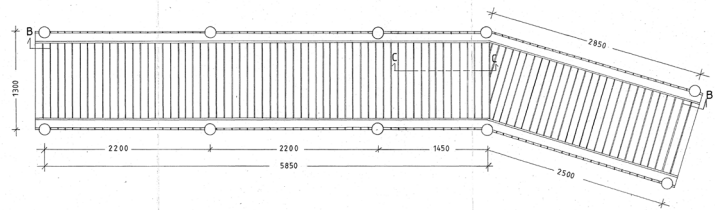
ASEMAPIIRROS 1:200

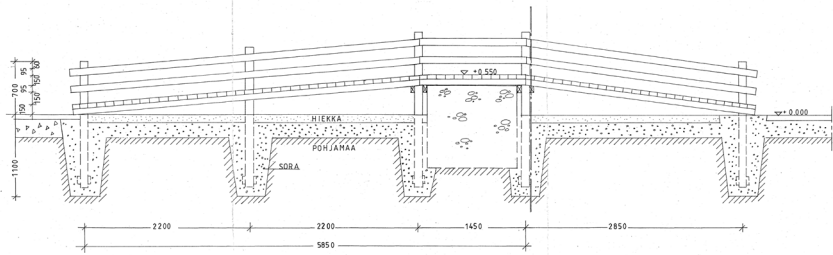
PÖLLIREUNA
LEIKKAUS A-A' 1:10

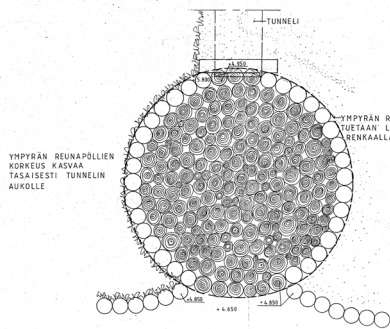
SILTA PÄÄLTÄ 1:20

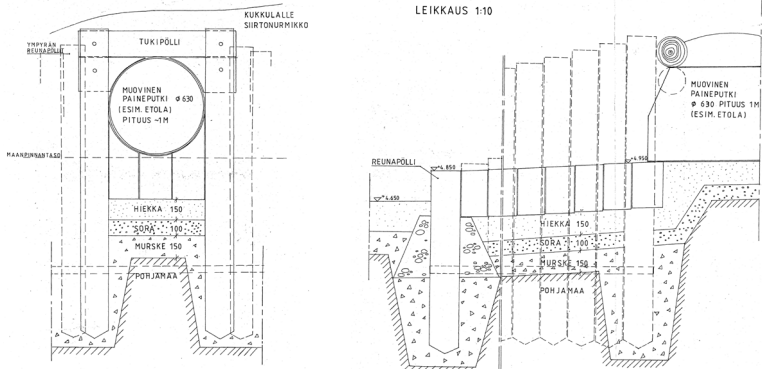
SILTA SIVULTA
LEIKKAUS B-B' 1:20

TUNNELI PÄÄLTÄ 1:20

TUNNELI SIVULTA
LEIKKAUS 1:10

Piharakennelmien pirstuksia 1983-1984. MFA

Leikkitasoja.

Silta ja tunneli.

3.1. Piha-alue

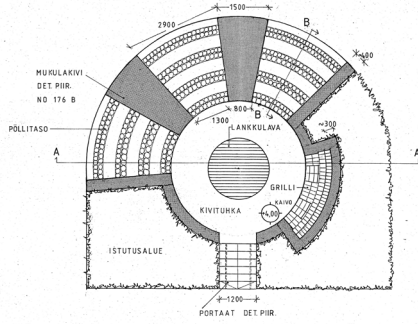
Taikurinhattua ympäröi kolmelta sivulta aidan rajaama piha-alue. Aidassa on kolme teräsporttia, ja neljäs portti jakaa pihan kahteen osaan. Maj-Lis Rosenbröijerin tekemästä pihasuunnitelmasta on säilynyt perusjäsentely ja suurin osa alkuperäisistä rakennelmista. Eri puolilla pihaa on Pietilöiden suunnittelema ulkovalaisimia.

Piha-alue jakautuu kehämäisiin vyöhykkeisiin ja eri toimintoille tarkoitettuihin osa-alueisiin. Aidan vieressä on vaihtelevan levyinen istutuskaisa, joka ulottuu paikotellen kielekkeinä pihan keskiosiin, erottaen osa-alueita toisistaan. Istutuskaisalla on varsinkin etelä- ja pohjoispuolella erikokoisia ja -lajisia puita ja pensaita, ja se on osittain reunustettu pystyyn asennetuilla puupöleillä.

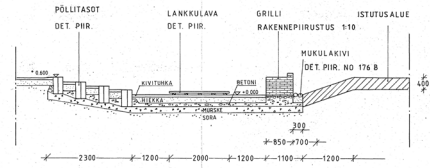
Päiväkotirakennuksen ja istutuskaisan välinen alue on päällystetty suurimmaksi osaksi kivituhkalla. Alueelle on sijoitettu erilaisia leikkivälineitä ja -rakennelmia, joista näyttävin on Pietilöi-

den suunnittelema kahdeksankulmainen huvimaja tontin eteläkulmassa. Pihalla on myös useita Rosenbröijerin suunnittelema rakennelmia, kuten kahdeksankulmaiset leikkitasot huvimajan pohjoispuolella. Kestopuusta tehdyt tasot lepäävät pyöreiden, mullalla täytettyjen betonirenkaiden päällä, ja niiden keskelle on istutettu puut. Korokkeiden ympärillä on maanpinnan tasossa kiilamaisia kestopuutasoja, mutta niitä alunperin yhdistänyt kulkuväylä on hävinnyt. Rosenbröijerin suunnittelema ovat myös tunneli, joka halkaisee tontin lounaisosassa sijaitsevan kumpareen, ja sen ylittävä puusilta. Tunneli on tehty suuresta muoviputkesta, ja sen suuaukkoa reunustavat pystyyn asennetuista puupöleistä koostuvat kaarevat seinämät. Niiden päälle on ilmeisesti jälkikäteen lisätty puukaiteet. Kumpareen päällä ollut pyöreä kestopuutaso ja liukumäki eivät ole säilyneet.

LEIKKISYVENNYS 1:50

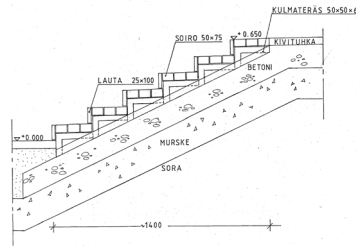

LEIKKISYVENNYS
LEIKKAUS A-A 1:50

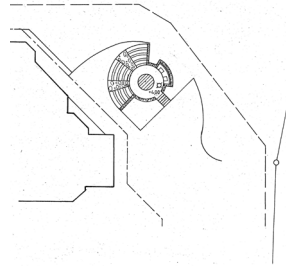

PORTAAT
DET. PIIR. 1:10

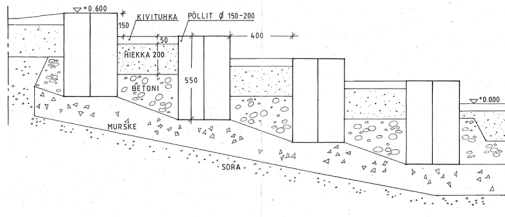
ETENEMÄ 225
NOUSU 100
KALLISTUS 1%

LEIKKISYVENNYS
ASEMPIIRROS 1:200

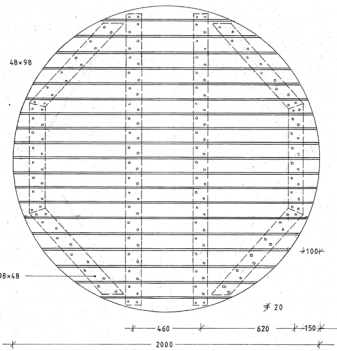

PÖLLITASO
LEIKKAUS B-B 1:10

LANKKULAVA DET. PIIR. 1:10

TUKIJUOKSUT 50x100
KANSITASON PUUTAVARA 48x98
NAULAUS ALAPUOLELTA

Leikkisyvennyksen piirustuksia 25.11.1983. MFA

Leikkisyvennyksen.

Pihan kaakkoisososa.

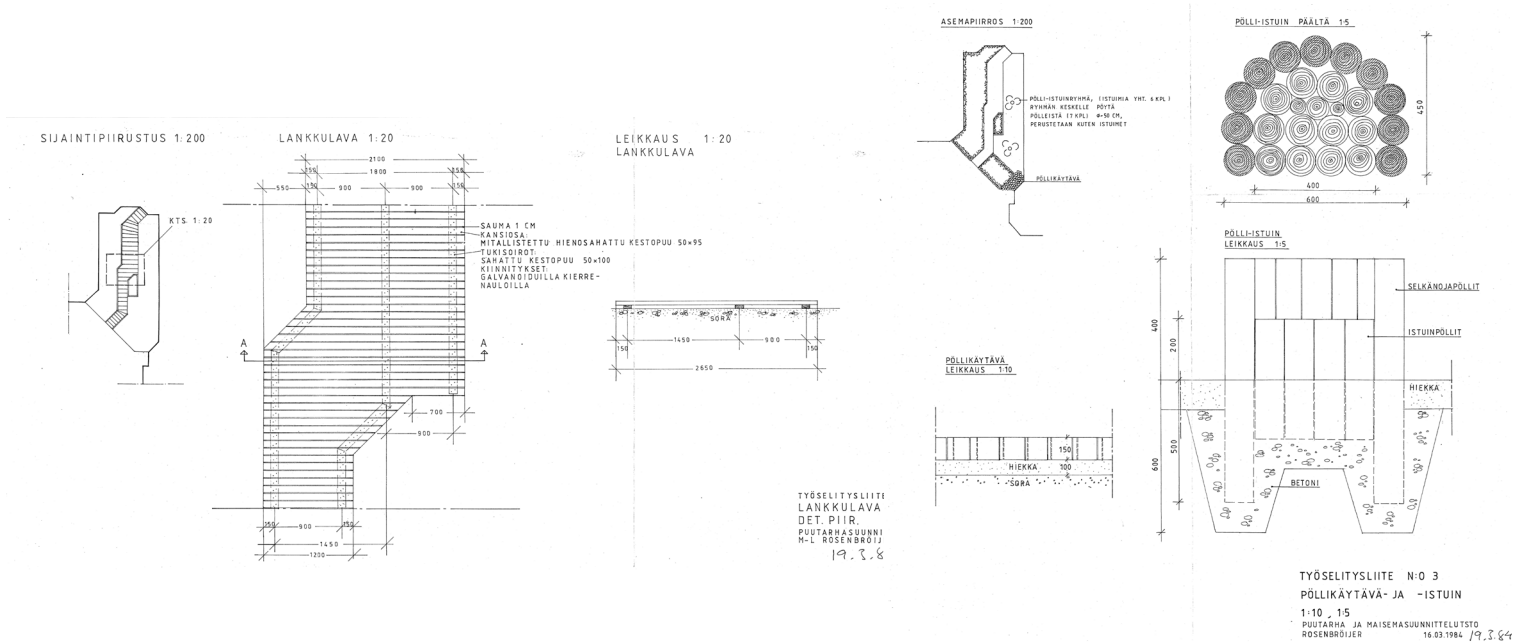
Pihan koillisosa.

Pihan pohjoiskulmassa on antiikin teatteria muistuttava puolipyöreä leikkisyvennys, jonka keskiosa on muuta pihaluuetta alemmalla tasolla. Kivituhkalla päällystetyn pyöreän katsomon keskellä on pyöreä lankkulava, ja sitä ympäröi neljä istuinriviä, jotka on tehty pystyyn asennetuista puupöleleistä. Istuinten välissä on kaksi mukulakivillä päällystettyä kulkuväylää. Katsomon vieressä ollut tiilestä muurattu grilli on myöhemmin purettu.

Eri puolille pihaluuetta on jälkikäteen lisätty vakiomallisia leikkivälineitä. Keinujen, liukumäkien ja kiipeilytelineiden alustana on hiekkaa, joka on rajattu kivituhka-alueista vaakatasoon asennetuilla puutolpilla. Alkuperäiset keinut olivat valokuvien perusteella puurunkoisia. Pääsisäänkäynnin vieressä on uudehkolla puuaidalla rajattu pienten lasten leikkialue ja sen vieressä puurakenteinen palloiluseinä.

1-3. Leikkipihat. 4-6. Piha-alueen materiaaleja.

Leikki- ja istuinpihan yksityiskohtia 19.3.1984.

Rakennuksen seinustaa kiertää punertavilla betonikivillä päällystetty käytävä, joka on sadekatoksen suojassa. Maanpinnan vajoaminen on tehnyt kiveyksen monin paikoin epätasaiseksi. Kehän sisäpuolelle, rakennussiipien väliin, jää kolme pientä leikki- ja istuinpihaa. Ne oli alun perin viimeistellyt muuta pihaa- aluetta huolellisemmin, mutta osa elementeistä on myöhemmin kadonnut. Kolmion muotoinen pihalla itäosalla on leikki- ja istuinpihoista avonaisempi, ja sitä hallitsee takahuoneen savupiippu. Leikkisokkeleiden edessä on pienet hiekkalaueet ja katoksen vieressä kestopuulla rajattu nurmikkoalue, johon on pystytetty Pietilöiden suunnittelema lintukoto. Loput pihasta on päällystetty kestopuulla.

Kahdella muulla leikki- ja istuinpihalla on noudatettu samaa perusjäsentelyä hiekan varjoituna: Pihat on rajattu muusta pihalaueesta pöllireunuksella, jonka eteen on eteläisellä pihalla pystytetty tonttia kiertävää aitaa jäljittelevä valkoinen puuaita. Kestopuulla päällystetyt kulkuväylät johtavat pihojen poikki sisäänkäynnille, ja leikkisokkeleiden edessä on hiekkalaueet. Niille asennetut pöllistiinryhmät ovat säilyneet eteläisellä pihalla. Muille osille pihaa on istutettu nurmikkoa, pensaita ja yksi puu. Istutusalueita rajoittavia kestopuureunuksia on säilynyt varsinkin pohjoisella pihalla. Eteläisellä pihalla on yksi Pietilöiden suunnittelema lintukoto.

Näkymiä eri puolilta rakennusta.

3.2. Yleishahmo ja julkisivut

Jykävän linnamaisen Himmelin rinnalla Taikurinhattu muistuttaa kevytrakenteista paviljonkia. Sen ulkoarkkitehtuurin tunnusomaisimpia piirteitä ovat voimakkaasti polveilevat räystäät ja katonkaset, vesikaton yläpuolelle kohoavat kattolyhdyt, volyymejä rikkovat syvennykset, valkoiseksi maalattu lautaverhoukset sekä vaihtelevan kokoiset ikkunat. Vaikka kokonaisuus hahmottuu voimakkaasti epäsymmetrisenä ja dynaamisena, rakennuksessa on myös useita täysin tai lähes symmetrisiä osia.

Pohjamuodoltaan Taikurinhattu on epäsäännöllinen kahdeksankulmio. Volyymiin on koverrettu kolme pientä leikkipihaa sekä useita pienempiä syvennyksiä. Niistä suurin on lounaissivun ulkonukkumapaikka, joka on rajattu piha-alueesta tiilimuurilla. Julkisivuja elävöittävät myös lukuisat viistetyt kulmat, ja rakennusta kiertävä katos lisää kolmiulotteisuuden vaikutelmaa.

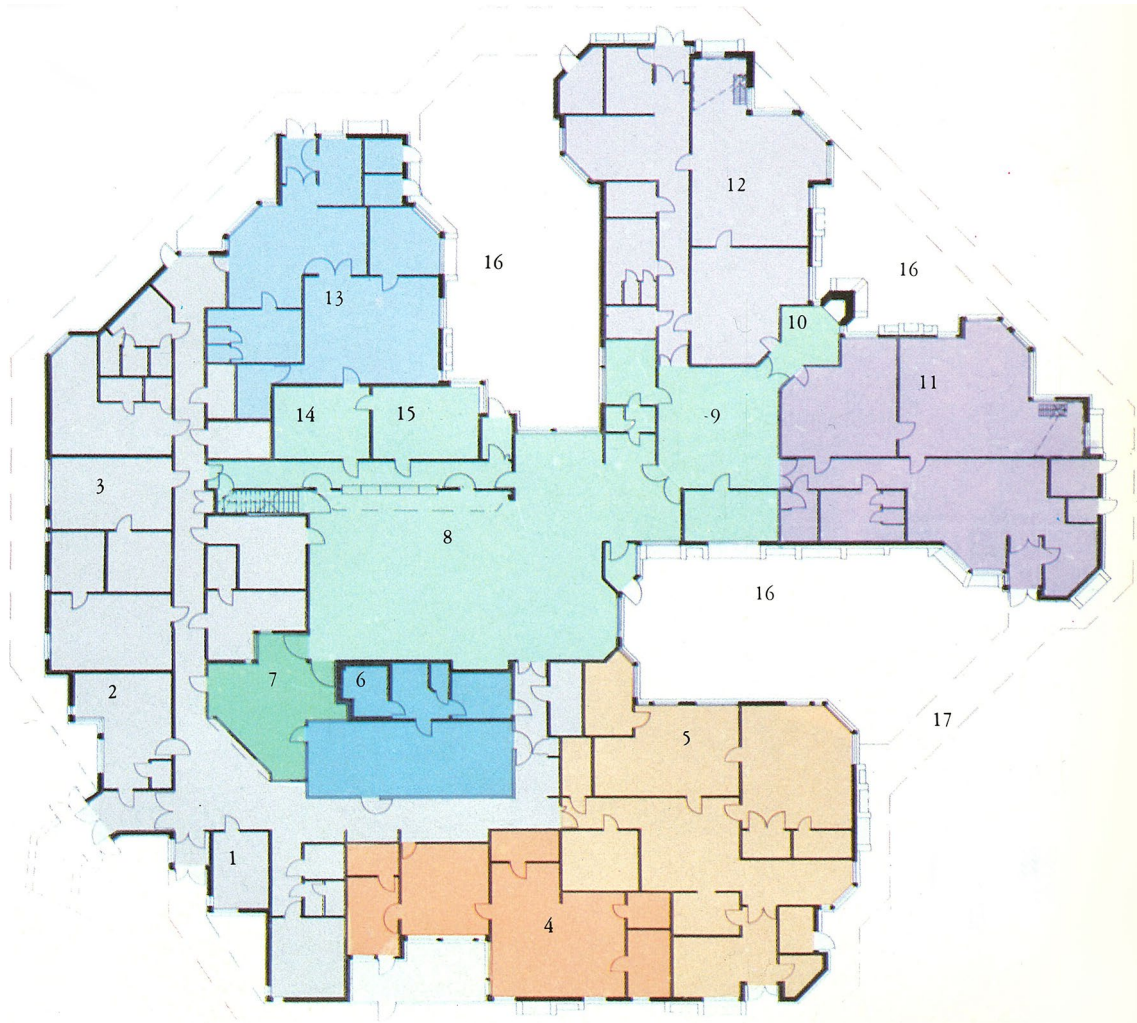
Rakennus koostuu kahdesta L-kirjaimen muotoisesta osasta, joista läntinen on huomattavasti suurempi. Sen räystäät on matalimmillaan lounais- ja luoteissivuilla, ja vesikatto kohoaa taitteisesti rakennuksen keskiosaa kohti. Sama periaate toistuu pienemmässä itäosassa: räystäät on matalammillaan leikkipihojen lounais- ja koillissivuilla, ja vesikatto kohoaa taitteisesti itäkulmaa kohti. Vesikattojen yläpuolelle kohoaa useita kartiomaisia kattoikkunoita ja huippuimureiden jalustoja sekä tuuletusputkia. Keskellä on muuta rakennusta korkeampi osa, joka sisältää laulu- ja leikkisalun, viherpihan ja ilmastointikonehuoneen. Voimakkaasti epäsymmetrisen pohjamuoto, viistot seinät ja suuret yläikkunat antavat sille prismamaisen ilmeen.

Ulkoseinien suojana ei ole yleensä räystäitä, mutta rakennusta kiertää joka

sivulla pilareiden kannatteleva katos, jonka korkeus seuraa räystäätin muuttoksia. Katos laskeutuu siten paikoitellen lähes kosketusetäisyydelle ja nousee toisaalla monumentaaliseksi pylväiköksi. Samaa katosratkaisua on sovellettu pienemmässä mittakaavassa leikkipihojen ulkoseinillä. Pohjoisen ja eteläisen leikkipihan yhdellä sivulla on kuitenkin tavanomaiset umpiräystäät.

Julkisivut jakaantuvat pystysuunnassa neljään vyöhykkeeseen: Sokkelit ovat betonia, ja niiden päällä on paikoitellen punatiilestä muurattuja seinäverhouksia, leikkisokkeleita ja penkkien sivutukia. Myös itäisen leikkipihan sisäkulmassa oleva savupiippu on tiilipintainen. Muuten ulkoseinät on verhottu valkoisella vaakalaudoituksella, jossa on vuorotellen leveitä ja kapeita ponttilautoja. Verhouksiin upotetut räystäskourut rytmittävät seinäpintoja. Seiniin on kiinnitetty myös Pietilöiden suunnittelema ulkovalaisimia. Ylimmän vyöhykkeen muodostavat rakennusta kiertävä katos, taitteiset vesikatot ja kattolyhdyt.

Taikurinhatun ikkunat ovat vaihtelevan kokoisia ja muotoisia, ja niitä on sijoitettu ulkoseinille erilaisiksi ryhmiksi. Sommitelma vaikuttaa sattumanvaraiselta, mutta se noudattaa omaa logiikkaansa: esimerkiksi aulat avautuvat pihalle suurten ikkunoiden kautta, ja aputilat saavat luonnonvaloa seinien yläosiin sijoitetuista kapeista nauhaikkunoista. Korkeissa ryhmä-, lepo- ja leikkihuoneissa on leveät nauhaikkunat seinien yläosissa ja pienempiä ikkunoita lasten katselukorkeudella. Pällekkäin sijoitetuista ikkunoista syntyy illuusio kaksikerroksisesta rakennuksesta. Eri puolilla rakennusta on käytetty lisäksi kulmaikkunoita.

Tilaryhmät. Arkkitehti 8/1984

Pääkäyntihalli.

3.3. Sisätilat

Taikurinhatun pohjaratkaisu perustuu yksinkertaiseen toiminnalliseen konseptiin: L-kirjaimen muotoisten osien päätyihin on sijoitettu eri ikäryhmille tarkoitettut osastot, ja tärkeimmät julkiset tilat on ryhmitelty rakennuksen diagonaalisesti halkaisevan akselin varrelle. Tätä peruskonseptia on kuitenkin monin paikoin muokattu, mikä on tuottanut yllätyksellisiä tilasarjoja. Akselit ovatkin ennen kaikkea tilallinen organisointiväline, ja kulkija joutuu monessa kohtaa siirtymään siitä sivuun päästäkseen tilasta toiseen.

3.3.1. Aulat, hallit ja käytävät

Päiväkodin liikennetilat koostuvat erikokoisista auloista, halleista ja eteisistä, siipien keskellä kulkevista keskikäytävistä sekä lyhyemmistä yhdyskäytävistä.

Rakennuksen suuremmassa länsiosassa liikennetilat muodostavat yhtenäisen kehän laulu- ja leikkisalin ympäri, kun taas pienemmässä itäosassa hallivälikästä haarautuu kolme säteittäistä kulkureittiä. Labyrinttimainen tilasarja muistuttaa pienoiskaupunkia, jonka aulat ja hallit toimivat miniatyyriaukioina ja käytävät niitä yhdistävinä kujina. Seinien punatiiliverhoukset vahvistavat illuusiota kaupunkitiloista.

Pääovelta astutaan kolmion muotoiseen pääkäyntihalliin, joka avautuu lasiseinän kautta valoisalle viherpihalle. Hallin lattialla oli selvitystä tehdessä Pietilöiden suunnittelema karuselli, mutta valokuvien perusteella se oli alun perin sijoitettu itäiseen hallivälikköön. Pääoven vieressä sijaitsevat lasiovet avautuvat Himmeliin johtavaan yhdyskäytävään.

Luoteissiiven käytävä.

Lounaissiiven käytävä.

Halli.

Läntinen hallivälikkö.

Itäinen hallivälikkö.

Pääkäyntihallin kulmista haarautuu kaksi käytävää 90 asteen kulmassa. Näistä pohjoinen on hieman kapeampi, ja sen varrella on keittiö-, henkilökunta- ja huoltotiloja. Suhteellisen hämärä tila saa jonkin verran luonnonvaloa seinien yläosissa olevien sisäikkunoiden kautta. Käytävän päässä on pieni viisikulmainen aula, josta on kulku tiuhtien ja viuhtien puolipäiväosastolle.

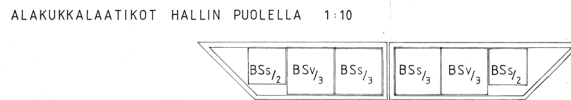
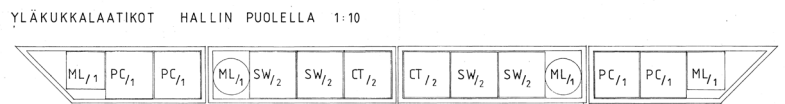
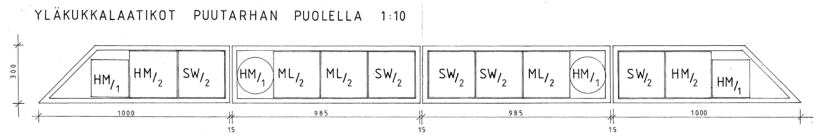
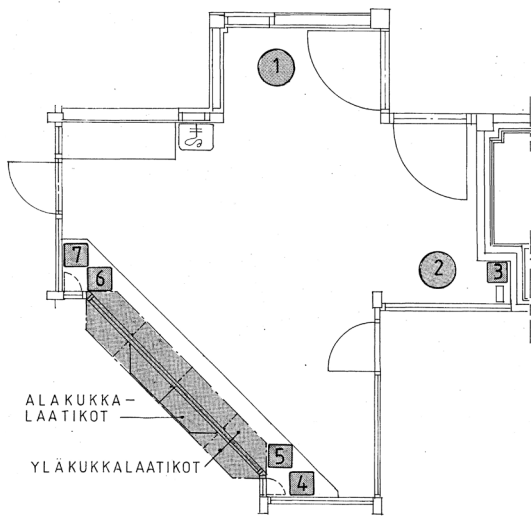
Lyhyempi eteläinen käytävä on luonteeltaan avoimempi ja monimuotoisempi. Sen eteläsivulla on kolme syvennystä ilmoitustauluja, naulakoita ja palvelukorttelin pienoismallia varten. Vastakkaisella puolella on jäähyhuone, joka on erotettu käytävästä tiilimuurilla ja kolmella liimapuupilarilla. Muurissa on kaksi puurimoista tehtyä porttia ja useita pieniä kurkistusikkunoita. Käytävän päässä ovat lasiovet tahmatassujen osastolla, ja lyhyt yhdyskäytävä johtaa saunaosaston sivuitse laulu- ja leikkisaliin liittyvän hallin lasi-oville.

Pitkänomainen halli toimii sekä laulu- ja leikkisalin lämpiönä että rakennuksen eri osiin johtavien kulkureittien risteyskenä. Salin ja hallin välissä on korkeat taitto-ovet, ja sisäkatto laskee voimakkaasti kohti eteläistä leikkipihaa ja sinne avautuvaa suurta ikkunaa. Pihalle kuljetaan viisikulmaisen, lasiseinäisen tuulikaapin kautta. Hallin koillispääty on

muuta tilaa matalampi, ja sen perällä on suuri pohjoiselle leikkipihalle avautuva ikkuna. Pihalle johtava tuulikaappiin kuljetaan henkilökuntatiloihin johtavan kapean yhdyskäytävän kautta.

Itäpäässä halliin liittyy pienempi hallivälikkö, jonka kautta päästään päiväkodin itäosaan. Tilat on erotettu taitto-ovilla. Välikön koillissivulla on vaatesyvennys, jonka seinät on verhottu puupaneelilla. Selvitystä tehtäessä syvennyksessä oli Pietilöiden suunnittelema leikkimökki, mutta valokuvien mukaan se oli alun perin sijoitettu hallin puolelle. Välikön viistottuun itäkulmaan sijoitetut lasiovet johtavat toiseen, tilavampaan hallivälikköön ja edelleen diagonaaliakselin päätteensä olevaan takkahuoneeseen. Itäinen välikkö on valaistu kahdella kattoikkunalla, ja sen kahdessa muussa kulmassa on lasiovet hosulien ja nipsujen osastoille.

Aulojen, hallien ja käytävien seinät ovat pääosin valkoisella lasikuitutapetilla päällystettyä kipsilevyä, mutta osa seinistä on punatiiltä, ja paikoitellen niitä on verhottu lakatuilla puupaneeleilla. Taitteiset puurima-alakatot seuraavat pääosin vesikaton kallistuksia. Erikokoiset sisäikkunat liittävätkin tiloja visuaalisesti toisiinsa ja tuovat luonnonvaloa rungon keskellä oleviin tiloihin.

VIHERKASVIT:

LAATIKON N:O	KPL/LAAT.	KPL YHT.	MERKKI	KOKO:	KPL YHT.
1	1	1	BS BROWALLIA SPECIOSA – PIISPANKUKKA	Ø-25 cm	10
	1	2	CT CLERODENDRUM THOMSONIAE – KOHTALONKÖYNNÖS	Ø-25 cm	4
2	1	2	HM HEDERA 'MONTGOMERY' – MURATTI	Ø-25 cm	8
3	3	6	ML MARANTHA LEUCONEURA – NUKKUMATTI	Ø-25 cm	12
4	3	3	PC PLUMBAGO CAPENSIS – LYIJYKUKKA	Ø-25 cm	4
5	1	1	SW SPATHIPHYLLUM WALLISII – VIIRIVEHKA	h~30	18
6	1	1			
7	1	1			

ISTUTUSASTIAT 1 JA 2 GUSTAVSBERG Ø 53 cm
 ISTUTUSASTIAT 3,4,5,6 JA 7 PÄREKOREJA ~30x30 cm

LAATIKOIHIN UPOTETTAVAT ISTUTUSASTIAT ESIM. RIVIERA BORA 20
 KOKO 24,4x24,4x16,5 24 KPL, RIVIERA VIVA 19 6KPL
 GUSTAVSBERG 0776 Ø 18 cm 4KPL

Viherpihan istutussuunnitelma 13.8.1984.

Viherpiha.

3.3.2. Viherpiha

Katettua sisäpihaa muistuttava monikulmainen viherpiha sijoittuu pääkäyntihallin ja laulu- ja leikkisalin väliin. Laulu- ja leikkisalin tapaan se saa runsaasti luonnonvaloa yläikkunoiden kautta. Seinät koostuvat pystysuunnassa kolmesta kerroksesta: Alaosat ovat osittain punatiiltä, ja pääkäyntihallin puoleisella seinällä on tiililaatoilla verhottu betonitaso viherkasveja varten. Jäähyhuoneen puoleisella seinällä on samanlaisia pieniä kurkistusikkunoita kuin käytävän puoleisessa tiilimuurissa. Seuraavan kerroksen muodostavat puu-lasiseinät, jotka liittävät viherpihan visuaalisesti viereisiin tiloihin. Umpiseinät ovat joko tasoitettua betonia

tai lasikuitutapetilla päällystettyä kipsilevyä, ja ylimpänä on samanlaista valkoiseksi maalattua vaakalaudoitusta kuin ulkoseinissä. Saunan puoleinen seinä on jäsennöity muista poikkeavalla tavalla: punatiiliverhous ja lakatut räystäslaudat piirtävät esiin saunan harjakaton, ja seinän yläosiin muodostuneista kolmioista toinen on lasia, ja toisessa on lakattu vinolaudoitus. Lattialle on sommiteltu nauhamaisia kuvioita vaaleista ja punaisista laatoista. Viherpihalle oli selvitystä tehdessä sijoitettu Pietilöiden suunnittelema leikkikioski, mutta se tuskin oli rakennelman alkuperäinen paikka.

Pukuhuone.

Pesuhuone.

Jäähuone.

3.3.3. Vilijonka-sauna ja jäähyhuone

Vilijonka-saunaksi nimetty saunaosasto sijaitsee viherpihan ja laulu- ja leikkisalin vieressä. Ulospäin se näyttää tiiliseinäiseltä, harjakattoiselta talolta, joka on jäänyt myöhemmin rakennetun päiväkodin sisälle. Suunnilleen samankokoiset puku-, pesu- ja löylyhuone sijoittuvat peräkkäin rakennuskappaleen sisälle. Puku- ja pesuhuone saavat luonnonvaloa toisessa katonlappeessa olevien sisäikkunoiden kautta, ja puku- ja löylyhuoneissa on pienet jäähyhuoneeseen avautuvat ikkunat. Huoneiden intiimiä mittakaavaa

korostavat pintamateriaalien vaihdokset: pukuhuoneessa seinien alaosissa on lakattu lautaverhous ja yläosissa ja katossa pyöreää puurimaa, kun taas pesuhuoneessa seinien alaosat on laatoitettu, yläosat lautaverhousta ja katto puurimaa. Saunan seinät ja sisäkatto on verhoiltu ponttilaudoituksella.

Saunan edustalla on jäähyhuoneeksi nimetty, tiilimuurilla ympäröity alue lasten kylpemistä ja vesileikkejä varten. Monivärinen laattalattia on koristeltu abstrakteilla kuvioilla. Tilaan tulee luonnonvaloa kahden kattoikkunan ja viherhuoneen lasiseinän kautta.

Laulu- ja leikkisali.

3.3.4. Laulu- ja leikkisali

Taikurinhatun suurin ja näyttävin huonetila on rakennuksen keskellä sijaitseva laulu- ja leikkisali. Päiväkodin lävistävä diagonaaliakseli halkaisee neliön muotoisen tilan itä-länsisuunnassa. Akselia on korostettu sijoittamalla viherpihalle johtavat lasiovet ja niiden yläpuoliset ikkunat symmetrisesti länsikulmaan ja kookkain kattopalkki akselin suuntaisesti. Toisaalta sali on suunniteltu siellä järjestettävien esitysten ympärille: lounaisseinä toimii esitysten taustana, koillisseinällä oleva parvi katsomona ja taitto-ovilla erotettu halli lämpiönä. Parvelle kuljetaan pohjoiskulman avoportaasta ja puuritilöistä tehdyn portin kautta. Salia kiertää kolmella sivulla yläikkunat, joista lankeava luonnonvalo siivilöityy kauniisti pilareiden ja palkkien väleistä, korostaen tilan geometrisuutta.

Salin näyttävin yksityiskohta on Tove Janssonin kolmiosainen maalaus Vuodenajat lounaisseinällä. Maalaukset ja niiden yläpuolinen paljas seinäpinta on kehystetty leveillä lakatuilla laudoilla, ja niiden eteen on asennettu puiset patterisuojat. Samanlaista paneelia on käytetty myös seinän yläosassa. Maalauksen vasemmalla puolella on hieman kapeammilla laudoilla verhottu syvennys, johon on asennettu puolapuut. Salin koillisseinällä on verhottu pyöreillä puurimoilla, jotka on asennettu alaosassa pystysuun-

taan ja yläosassa vaakasuuntaan. Seinän yläosassa on puupaneloitu kotelo valkokankaalla. Samanlaista rimoitusta on käytetty vaakasuuntaisena kaakkois- ja koillisseinien yläosissa. Koillisseinän alaosa, joka jää parven taakse, on verhottu leveällä puupaneelilla. Parven kaiteessa on pystypinnoina pyöreitä puurimoja, mutta selvitystä tehtäessä se oli peitetty paksulla kankaalla. Parven alla on henkilökuntatiloihin johtava yhdyskäytävä, jonne avautuu kaksi lasiovea. Salin ja käytävän välisen puu-lasiseinän eteen on kiinnitetty pyöreitä puurimoja, ja ovien välissä on rivistö Pietilöiden suunnittelemaa kaappia.

Toisin kuin päiväkodin useimmissa osassa, laulu- ja leikkisalissa kantavat rakenteet on jätetty suurelta osin näkyviin. Varsin monimutkainen rakenne koostuu paikalla valetuista betoniseinistä, -pilareista- ja -palkeista, niihin tuetuista liimapuupalkeista, palkkien yläpintoihin kiinnitetyistä pyöreistä puupilareista ja puurakenteisesta vesikatosta. Itä- ja länsikulmissa betonipilarit on sijoitettu pareittain nurkan molemmin puolin ja yhdistetty diagonaalisilla betonipalkeilla, jotka puolestaan kannattavat tilan halkaisevaa suurta liimapuupalkkia. Pääpalkkiin ja betoniseiniin on tuettu pienempiä liimapuupalkeja, joihin on kiinnitetty verhokiskoja ja kiipeilyköysiä.

Eteistilaja.

Käytävä.

Lepo- ja leikkihuone.

Ruokailu- ja askarteluhuone.

Ryhmähuone.

3.3.5. Osastot

Taikurinhatussa on viisi eri ikäisille lapsille tarkoitettua osastoa, jotka on nimetty Muumi-kirjojen mukaan: eteläkulmassa ovat 0–1-vuotiaat eli nytyt ja 1–2-vuotiaat eli tahmatassut, itäsivulla kaksi osastoa 3–6-vuotiaille eli hosuleille ja nipsuille ja pohjoiskulmassa 3–6-vuotiaiden puolipäiväosasto eli tiuhtit ja viuhdit. Osastojen tilat poikkeavat hieman toisistaan: pienempien lasten osastot ovat muita yksinkertaisempia, ja puolipäiväosastoon liittyy runsaasti sivutiloja. Tahmatassujen osastolla huoneet ovat hieman matalampia kuin muulla. Kaltevat vesikatot luovat vaihtelua huonekorkeuksiin: korkeimpiin osiin on sijoitettu suurimmat huonetilat eli ryhmä-, lepo- ja leikki- sekä ruokailu- ja askarteluhuoneet, kun taas eteiset, wc- ja pesuhuoneet ja varastot ovat matalammille sivuille.

Jokaiselle osastolle on oma sisäänkäynti pihalta. Sen yhteydessä on pienimpien lasten osastoilla vaunuteinen tai rattassuoja ja vanhempien lasten osastoilla laatoitettu märkäeteinen. Nytytien osastolla on tehty jälkikäteen kaksi tilamutosta: vaunuteistä ja erillishuonetta on laajennettu purkamalla viereisten varas-

tilojen puoleinen seinä. Sisäänkäyntien vieressä on myös ulkoviivastoja ja ulko-wc-tiloja, joihin kuljetaan pihalta. Tilavat eteiset toimivat sekä lasten pukeutumistiloina että leikkipaikkoina, ja niiden yhteydessä on viistokulmaisia soppia. Samanlaisia soppia on myös monissa lepo- ja leikkihuoneissa. Hosuleiden ja nipsujen lepo- ja leikkihuoneiden perällä olevissa syvennyksissä on puurakenteiset parvet, joihin noustaan suoraa avoporrasta pitkin. Monissa huoneissa on Pietilöiden suunnittelema vaate- ja keittiökaappeja ja muita kiintokalusteita.

Useimmissa huonetiloissa ikkunat ovat kahdessa kerroksessa, jolloin katon rajassa olevista nauhaikkunoista tulee luonnonvaloa, ja lapset näkevät alemmista ikkunoista ulos pihalle. Eri kokoiset sisäikkunat avaavat näkymiä huoneesta toiseen ja johdattavat luonnonvaloa rungon keskellä oleviin tiloihin.

Seinäpinnat ovat enimmäkseen valkoisella lasikuitutapetilla päällystettyä kipsilevyä, jota jäsentävät näkyviin jätetyt liimapuupilarit ja lakatut puulistat. Monissa tiloissa seinän alaosa on verhottu leveällä puupaneloinnilla. Seinillä on myös kiinnityspintoja ja liitutauluja. Useimmissa

Takkahuone.

Tuutikin versta.

Hemulin toimisto.

Henkilökunnan ruokailu- ja lepo huone.

Henkilökunnan työhuone.

Henkilökunnan pukuhuone.

huonetiloissa on kallistetut tai taitteiset puurima-alakatot, jotka yläikkunoiden ansioista näyttävät jatkuvan tilasta toiseen.

Hosuleiden ja nipsujen osastojen välissä oleva takkahuone on pääte rakennuksen lävistävälle diagonaaliselle tilasarjalle. Korkean neliömäisen tilan yhdessä kulmassa on sisäänkäyntisyvennys ja vastakkaisessa kulmassa ikkunoiden kehystämä avotakka, joka on muurattu muototiilistä. Lattia on tehty tiililaatoista.

Tiutien ja viuhtien osaston sekä laulu- leikkisalun välissä on Tuutikin versatas ja askarteluhuone. Korkea vertastila saa luonnonvaloa kolmiomaisen katto-lyhdyn kautta, ja ilmastointikanavat ja sähkökourut on jätetty näkyviin, toisin kuin useimmissa muissa käyttötiloissa. Askarteluhuoneen keskellä oli alunperin sisähiekkalaatikko, mutta se on peitetty myöhemmin kannella.

3.3.6. Toimistotilat

Taikurinhatun kaksi toimistohuonetta, Hemulin eli päiväkodin johtajan toimisto ja toimenpidehuoneeksi nimetty kokoushuone, sijoittuvat pääsisäänkäynnin viereen. Ikkunat on sijoitettu katon rajaan, ja niiden alareunat polveilevat siten, että ne

asettuvat ulkokulmassa työpöydän korkeudelle. Huoneissa on puurima-alakatot, ja valkoisella lasikuitutapetilla päällystetyille kipsilevyseinille on asennettu kiinnityspintoja. Toimenpidehuoneessa yhden seinän alaosa on leveää puupanelointia.

3.3.7. Henkilökunnan tilat

Henkilökunnan tilat sijoittuvat rakennuksen luoteissivulla olevan keski-käytävän varrelle. Pääpiirustuksissa ne on nimetty henkilökunnan ruokailu- ja lepohuoneeksi, tupakointihuoneeksi, materiaalivarastoksi, työhuoneeksi sekä naisten ja miesten pukuhuoneiksi. Tupakointihuone on myöhemmin muutettu työhuoneeksi, työhuone lepohuoneeksi ja miesten pukuhuone varastoksi. Ruokailu- ja lepohuone on tiloista viimeistellyin: sen ulkoseinällä on katon rajassa kapea nauhaikkuna ja alempana kaksiosainen aukkoikkuna. Vastaavasti käytäväseinän yläosassa on nauhamainen sisäikkuna. Jakelukeittiön puoleinen seinä on punatiiltä ja muut seinät valkoisella lasikuitutapetilla päällystettyä kipsilevyä, jota leveät puulistat jäsentävät. Huoneen käytävän puoleisessa osassa on kahdessa tasossa oleva puurima-alakatto.

Jakelukeittiö.

Kotikeittiö.

Wc-ja pesuhuone.

Wc-tila.

Märkäeteinen.

3.3.8. Keittiötilat

Päiväkotilasten ateriat suunniteltiin valmistettavan viereisen Himmelin suuressa laitoskeittiössä, joten Taikurihattuun rakennettiin ainoastaan pienehkö jakelukeittiö pääsisäänkäynnin viereen. Keittiö saa runsaasti luonnonvaloa katon rajaan sijoitetuista ikkunoista, joiden alalaidat polveilevat. Seinät on pääosin laatoitettu ja alakatto punaiseksi maalattua alumiinipaneelia. Liesien yläpuolella oleva teräsrunkoinen höyrykupu on ilmeisesti alkuperäinen. Sen pitkä sivu on verhottu punaisella levyllä ja lyhyt sivu lasia. Keittiökalusteet on uusittu kokonaisuudessaan.

Osastoilla on lisäksi pieniä keittiötiloja ruuan jakelua ja leipomista varten. Nyyttien osastolla keittiökaluste on sijoitettu ryhmähuoneeseen ja tahmatassujen osastolla ruokailu- ja askarteluhuoneeseen. Hosuleiden ja nipsujen osaston vieressä on pieni kotikeittiö ja tiuhtien ja viuhtien osastolla pienkeittiö. Alunperin lapsille mitoitettut keittiökalusteet on uusittu vakiokalusteilla lukuunottamatta nyyttien osastoa. Myös henkilökunnan ruokailu- ja lepohuoneen keittiökalusteet on uusittu.

3.3.9. Wc- ja pesutilat

Jokaiselle osastolla on lasten käyttöön tarkoitettu wc- ja pesuhuone, ja eri puolilla rakennusta on pienempiä wc- ja suihkutiloja. Ainoa inva-wc löytyy pääsisäänkäynnin vierestä. Kahteen ulko-wc-tilaan on käynti ainostaan pihalta.

Wc- ja pesutilojen seinät on laatoitettu noin kahden metrin korkeudelle ja yläpuolinen seinäpinta on maalattu siniseksi tai valkoiseksi. Lasten osastoilla seinäpintoja rytmittävät erivärisistä laatoista tehdyt raidat. Monissa wc-tiloissa on alkuperäisiä teräsrunkoisia jakoseiniä, joiden rimalevyistä tehdyt seinämät ja ovet on lasten osastoille kuultokäsitelty sinisiksi ja muualla lakattu. Lasten kopeissa on puolikorkeat ovet, jotka mahdollistavat niiden valvomisen häiritsemättä lasten yksityisyyttä. Tahmatassujen osaston wc- ja pesutilaan on myöhemmin lisätty alumiinirunkoinen jakoseinä. Wc- ja pesutiloissa on Pietilöiden suunnittelemaa kalusteita, kuten päätäsoja, kaappeja ja peilejä.

Vanhempien lasten osastojen sisäänkäyntien yhteydessä on märkäeteiset. Hosuleiden ja nipsujen osastoilla

Liinavaatevarasto.

Vaatehuoltohuone.

Siivouskomero.

Tuulikaappeja.

ne liittyvät suoraan eteistiloihin, ja puurima-alakatot jatkuvat saumattomasti tilasta toiseen. Tiuhtien ja viuhtin osastolla märkäeteinen on suunniteltu erilliseksi huonetilaksi, mutta täälläkin tilojen välissä on ainoastaan oviaukko. Huoneet saavat luonnonvaloa yläikkunoiden kautta, ja niiden seinät on pesuhuoneiden tapaan laatoitettu noin kahden metrin korkeudelle.

3.3.10. Vaatehuolto- ja siivoustilat

Päiväkodin vaatehuolto on keskitetty L-kirjaimen muotoiseen vaatehuoltohuoneeseen viherpihan viereen. Se saa luonnonvaloa viherpihalle avautuvien suurten sisäikkunoiden kautta. Muuten pintamateriaalit ovat arkisempia kuin käyttötiloissa: seinät on laatoitettu noin kahden metrin korkeudelle, lattia on muovimattoa, ja kattoon on asennettu valkoisia akustointilevyjä, jonka päälle on kiinnitetty lakattuja puurimoja. Vaatehuoltotilan yhteydessä on suljettava liinavaatevarasto. Toinen liinavaatevarasto löytyy tahmatassujen osastolta. Eri puolilla rakennusta on useita siivouskome- roita.

3.3.11. Varasto- ja tekniset tilat

Eri puolilla rakennusta on lukuisia eri kokoisia varastotiloja, joista suurin on laulu- ja leikkisalin vieressä oleva tuolivarasto. Osastoilla on väline- ja sänkyvarastoja, ja neljään ulkovälinevarastoon on käynti ainostaan pihalta. Varastotilojen pintamateriaalit ja detaljit ovat arkisempia kuin käyttötiloissa.

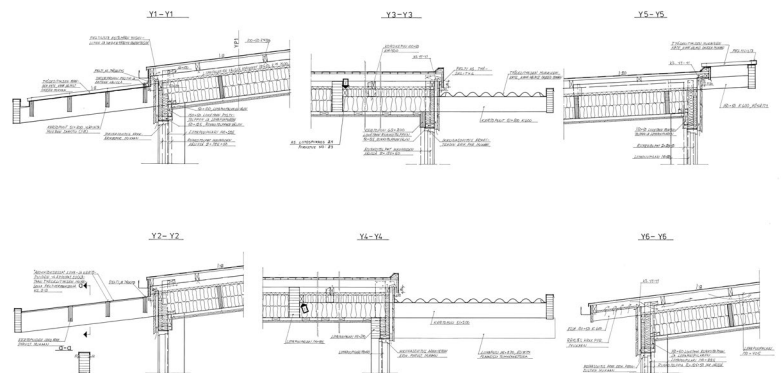
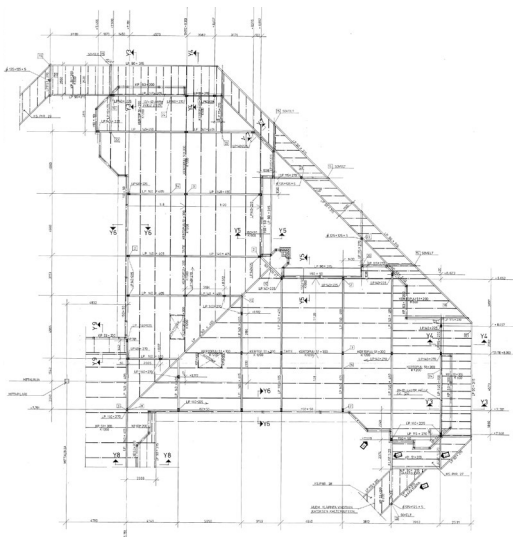
Taikurinhatussa on varsin niukasti teknisiä tiloja. Ilmastointikonehuone on sijoitettu parvikerroksen koillissivulle, sähköpääkeskus on verstaan viereen ja vesimittari henkilökunnan pukuhuoneiden yhteyteen.

3.3.12. Tuulikaapit

Rakennuksen seitsemän tuulikaappia ovat jokainen eri muotoisia mutta materiaaleiltaan ja detaljeiltaan pitkälti identtisiä. Luonnonvalo pääsee tuulikaappien läpi eteistiloihin lasiovien ja yläikkunoiden kautta. Osastojen tuulikaapeissa on ovi viereiseen märkäeteiseen, ja tahmatassujen osaston tuulikaappi avautuu lisäksi ratassuojaan. Hallivälikköön liittyvän viiskulmaisen tuulikaapin lasiseinän sisäpuolelle on kiinnitetty pyöreitä puurimoja.

1. Tiilisokkeli.
2. Tiilimuri ja portti.
3. Leikkisokkeli ja penkki.
4. Puuverhous ja syöksytorni.
- 5-7. Ulkokatoksia.
8. Istuintaso.
- 9-10. Ulkokatosten rakennepiirustuksia 1982-1983.

3.4. Keskeiset rakennusosat

3.4.1. Ulkoseinien tiiliverhoukset, -muurit ja -sokkelit

Rakennuksen itäsivulla betonisokkeleiden päällä on vaihtelevan korkuisia punatiilisiä verhomuureja. Seinät on muurattu 1/2 tiilen juoksulimityksellä ja saumattu harmaansävyisellä laastilla tiilipinnan tasoon. Muurausten yläreunat on tehty pystysuuntaisista muototiilistä. Rakennustyöselityksen mukaan muurauksissa käytettiin Paloheimo Oy:n Lappilan tehtaasta valmistamia poltettuja savitiiliä.⁸⁹ Saumat ovat monin paikoin huonossa kunnossa. Myös takkahuoneen savupiipun ulkokuori on muurattu samanlaisista tiilistä.

Lounaissivun katettu ulkonukumapaikka on erotettu piha-alueesta noin metrin korkuisella tiilimuurilla, jonka yläreuna on muurattu pystysuuntaisista muototiilistä. Muurin keskellä on teräsportti.

Rakennuksen ulkoseiniä vasten on erikokoisia tiilestä muurattuja leikkisokkeleita. Ne koostuvat taustaseinistä, joiden yläreunat on muurattu pystysuuntaisista muototiilistä, sivuseinistä, jotka on muurattu lappeelleen asetetuista tiilistä ja joiden porrastetuissa reunoissa on käytetty muototiiliä, sekä betonitasoista, joiden yläpinnat on verhottu Paloheimo Oy:n tiililaatoilla⁹⁰. Muutamien sokkeleiden yläosassa on lisäksi muototiilistä muurattu katos. Sokkeleihin on kiinnitetty teräskannakkeilla liimapuusta valmistettuja, valkoiseksi maalattuja penkkejä. Samanlaisia penkkejä on myös muualla rakennuksen seinustoilla.

3.4.2. Ulkoseinien puuverhoukset

Ulkoseinät on verhottu suurimmaksi osaksi vaakasuuntaisella, valkoiseksi maalatulla ponttilaudalla. Leveämpien (170 tai 180 mm) ja kapeampien (120 mm) lautojen vuorottelu synnyttää seinäpintoihin elävän rytmin. Kulmat on sahattu jiiriin, ja ikkunoiden yläpuolella laudat on asennettu räystäiden suuntaisiksi. Rakennustyöselityksen mukaan laudat käsiteltiin ennen kiinnitystä joka puolelta kerran värittömällä ja kerran värillisellä Pinotexilla

ja kiinnityksen jälkeen kerran värillisellä Pinotex Extralla.⁹¹ Muovipinnoitetusta teräspelistä tehdyt syöksytorvet (mitat 80x120 mm) on upotettu puolittain lautaverhouksiin ja verhottu kolmelta sivulta puutavaralla.

3.4.3. Katokset

Taikurinhattua ympäröivät joka sivulta vaihtelevan korkuiset katokset. Rakennuksen monimuotoisen geometrian takia katokset koostuvat useista erilaisista osista, jotka noudattavat kolmea rakenneperiaatetta. Niiden välisiä eroja on kuitenkin vaikea hahmottaa paikan päällä.

Lounais- ja luoteissivujen ulkokekatoksissa primäärirakentaina ovat vesikattoa kannattavat liimapuupalkit, jotka jatkuvat ulkoseinälinjan eteen. Ulkonukumapaikan kohdalla olevan palkin tukena on lisäksi 140x140 mm liimapuupilari. Palkkien päihin on kiinnitetty 90x315 mm liimapuinen reunapalkki ja väliin 51x200 mm kertopuupalkkeja, jotka kannattavat läpinäkyvää tai läpikuultavaa poimulevykatetta.⁹² Rakennustyöselityksen mukaan kate oli alunperin Paul Magnus Oy:n valmistamaa kirkasta Forbolevyä.⁹³ Piirustusten mukaan vesikourut oli alunperin sijoitettu lounaissivulla reunapalkkien ja uloimpien kertopuupalkkien väliin⁹⁴, mutta nykyisin ne ovat reunapalkin ulkosivulla. Räystäspelttien mitat ovat muutoksen myötä kasvaneet huomattavasti.

Päätyjen kohdalla olevissa katoksissa kertopuupalkit jatkuvat rakennuksen sisäpuolelle tukeutuen vesikattorakenteisiin. Kertopuupalkit seuraavat rakennuksen pääkoordinaatistoa, kun taas niiden päihin kiinnitetty liimapuiset reunapalkit ovat samansuuntaisia ulkoseinien kanssa. Reunapalkkien lisätukena on paikoitellen 115x270 mm liimapuupalkkeja ja 125x125 mm teräspilareita, jotka on verhottu joka sivulta puutavaralla.⁹⁵ Pilareiden alaosiin on kiinnitetty lasten istumakorkeudelle pyöreitä istuintasoja, jotka koostuvat neljästä vanerilevystä. Levyjen päälle on vuonna 2021 lisätty painekylästettyjä puurimoja. Alkuperäinen muovikate on täällä korvattu huopakatteella, jonka näkyvä alusrakenne on valkoiseksi maalattua vanerilevyä.

1. Ikkunoita. 2-3. Ulko-ovia. 4-6. Huvimaja.

Ulkoseiniin liittyviä katoksia yhdistää joukko erimittaisia katoksia, jotka on yleensä 45 asteen kulmassa rakennuksen pääkoordinaatistoon nähden. Liimapuisiin reunapalkkeihin kiinnitetyt kertopuupalkit noudattavat kuitenkin pääkoordinaatiston suuntaa. Katokset tuettu joko liimapuisiin palkkeihin ja teräspilareihin.⁹⁶ Pohjoisivulla yksi pilari ja sen päälle asennettu liimapuupalkki muodostavat T-kirjaimen muotoisen tuen. Itäsivulla yhden pilariin tuetun palkin pää on vaihdettu ilmeisesti kosteusvaurion takia. Pilareiden kylkiin on kiinnitetty syöksytoria, jotka on verhottu samanlaisilla laudoilla kuin pilaritkin. Alkuperäinen muovikate on täälläkin korvattu huopakatteella.

Samaa katosratkaisua on varioitu pienemmässä mittakaavassa leikkipihojen ulkoseinillä. Vesikattorakenteisiin tuettujen 150x50 mm kertopuupalkkien päihin on kiinnitetty 90x315 mm liimapuiset reunapalkit, joiden päälle on asennettu poimulevykate. Leikkipihojen sisäänkäyntien suojana on lisäksi pienet ulokekatokset.⁹⁷

Rakennustyöselityksen mukaan katosten alustat, puurangat, tuulilaudat ja puuosat käsiteltiin kerran värittömällä ja kerran värillisellä Pinotexilla. Valmiiksi maalaus suoritettiin Pinotex Extralla.⁹⁸

3.4.4. Ikkunat

Rakennuksessa on käytetty kahden tyyppisiä puuikkunoita: kaksipuitteisia, kolmilasisia sisään-sisään aukeavia ikkunoita, joiden ulkopuitteessa on yksinkertainen lasi ja sisäpuitteessa kaksilasinen umpiolasielementti, ja kiinteitä, kolmilasilla umpiolasielementeillä varustettuja ikkunoita. Laulu- ja leikkisalin parvella on lisäksi ulos-aukeava ikkuna, joka toimii hätäpoistumistienä. Ikkunoiden ulkopuitteet ja karmit on tehty painekyllästetystä puusta. Ulkopuitteiden ruutujen lasituslistat ovat säänkestäväksi värianoksidoitua alumiinia mallia Alumna F 24695. Muut lasituslistat ovat kuultoluokan mäntyä. Ikkunoiden kehykset, puitteet ja peitelistat on maalattu valkoisiksi. Ikkunat pintakäsiteltiin tehtaalla kerran värittömällä ja kerran värillisellä Pinotex-lahonestoaineella ja työmaalla kerran värillisellä Pinotex

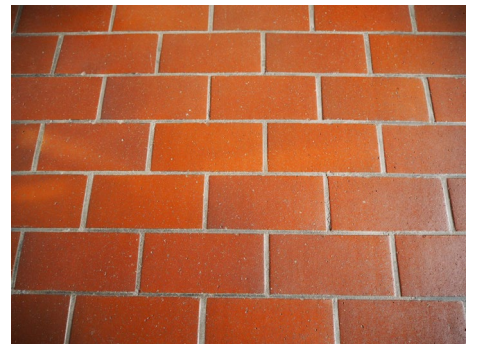
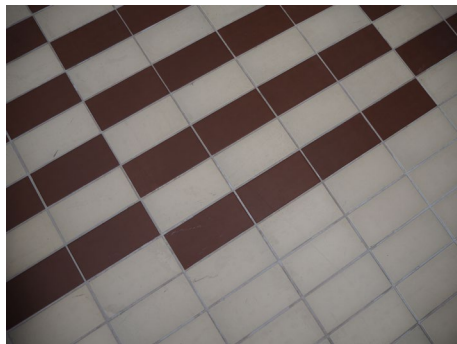
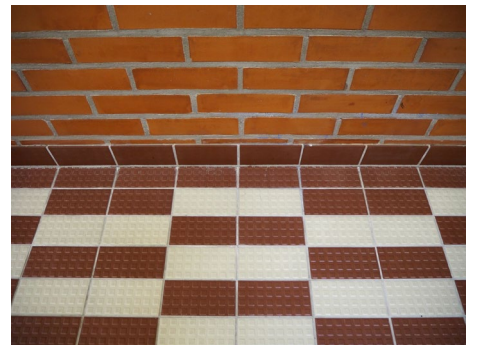
Extralla.⁹⁹

3.4.5. Ulko-ovet

Taikurinhatun kaikki ulko-ovet ovat variaatioita samasta perusratkaisusta, mutta niiden leveydet vaihtelevat sijaintipaikaista riippuen. Pääovi ja osastojen sisäänkäyntien ovet ovat vasikallisia. Ovissa on puukarmit ja teräsrakenteiset ovilevyt, jotka on verhottu valkoiseksi maalatuilla puulistoilla. Kehyksen sisällä on suuri lasiaukko, jossa on kaksinkertaiset lämpölasit. Kehyksen ylä- ja alareunaan ja lasiruudun päälle kiinnitetty viisi leveää vaakalistaa, joista alin on verhottu potkupellillä. Muutamista ovista on irronnut listoja. Puurimoista koottu leveä vedin on kiinnitetty samalla tavalla kehykseen. Ulkovälinevarastojen ja ulko-wc-tilojen ovet muuten samanlaisia, mutta lasiaukon tilalla on umpilevy. Yhden ulkovälinevaraston ovesa kaksi ylintä ruutua ovat lasia. Rakennustyöselityksen mukaan ulko-ovet karmeineen käsiteltiin värillisellä ja värittömällä Pinotexilla sekä lakattiin kahteen kertaan.¹⁰⁰

3.4.6. Huvimaja

Tontin eteläkulmassa on pohjamuodoltaan kahdeksankulmainen huvimaja. Rakennelma jakautuu pystysuunnassa viiteen osasta: alimpana on betonisokkeli, jonka on kallistetut reunat on verhottu punatiilellä, ja kahdella sivulla on lappeelleen muuratuista tiilistä tehdyt portaat. Lattia on tehty kestopuusta. Rumpuosan pilarirunko on verhottu puulistoilla, ja kahdeksasta sivusta kaksi on jätetty avoimiksi kulkuaukoiksi, neljä on verhottu vaakasuuntaisilla puusäleillä ja kahdella sivulla oli alun perin kaksi kapeaa kurkistusaukkoa, joiden alaosat oli verhottu puusäleillä. Jälkimmäiset aukot on myöhemmin suljettu laudoilla ja vanerilevyillä, joilla on peitetty myös säleikköjen alaosat. Rumpuosan päällä on ylöspäin levenevä kartiomainen osa, jonka sivut on verhottu puusäleillä, ja ylimpänä on telttamainen peltikatto. Alkuperäiset aaltopellit on korvattu konesaumattulla pellillä. Huvimajan laella on vielä avoin kattolyhty. Kaikki puuosat on maalattu valkoisiksi.

1–3. Aitoja ja portteja. 4–5. Ulkovalaisimia. 6. Vinyylilaattoja. 7. Korkkilaattoja. 8. Muovimatto. 9–11. Lattialaattoja. 12. Tiililaattoja.

3.5.7. Aidat ja portit

Päiväkodin piha-aluetta kiertävää aitaa voi pitää modernina tulkintana perinteisistä riukuaidoista. Reima Pietilän mukaan sen oli tarkoitus muistuttaa, että paikalla oli aiemmin Vanhakoiviston maa-tila.¹⁰¹ Aita ja siinä olevat kolme porttia on uusittu osittain korottamisen yhteydessä, mutta muutostyössä noudatettiin alkupe- räisiä periaatteita. 60x60 mm teräsput- kesta tehdyt pystytolpat on asennettu 45 asteen kulmaan ja yhdistetty kahdella vaakasuoralla teräsputkella, joihin on kiin- nitetty 50x80 mm puurimoja yhdensuun- taisesti toppien kanssa. Rimojen päät on viistottu. Aidan korkeus on nykyisin noin 1,5 metriä. Kaikki osat on maalattu valkoisiksi, ja maalipinnoissa on runsaasti ho- mekasvustoa.

Erikokoiset portit ovat variaatioita samasta perusratkaisusta. 60x60 mm teräsputkesta tehtyihin pieliin on hitsattu kolmion muotoisia kehyksiä, jotka toimi- vat aidan tukirakenteina. Kehyksen sisälle on hitsattu ohuempia teräsputkia yhden- suuntaisesti aidan rimojen kanssa. Var- sinaiset portit on hitsattu samanlaisesta teräsputkesta. Suorakulmaisten kehysten sisällä on teräsputkia, joiden suunta vaihtuu suuremmissa porteissa. Aidan korot- tamisen yhteydessä portteihin on lisätty samalla periaatteella tehdyt korotusosat pihan pohjois- ja eteläosia erottavaa port- tia lukuunottamatta. Ulkonukkumapaikan muurin portti on yksinkertaistettu versio samasta perusmallista. Neliömäisen ke- hyksen sisälle on hitsattu viisi diagonaa- lista teräsputkea, ja portti on maalattu punaiseksi.

Yksi leikkipihoista on erotettu muusta piha-alueesta jälkeempään tehdyllä puuaidalla, joka mukailee tonttia kier- tävää aitaa. Aita on maalattu valkoiseksi. Piha-alueen lounaisosaan on erotettu pienimmille lapsille tarkoitettu leikkialue kyllästetystä laudasta tehdyllä aidalla.

3.4.8. Ulkovalaisimet

Eri puolilla piha-aluetta on Pietilöi- den suunnittelemaa ulkovalaisimia, joille on tunnusomaista puunrunkoa muistuttava taivutettu varsi. Kolmesta poikkileikkauk- seltaan kolmion tai neliön muotoisesta

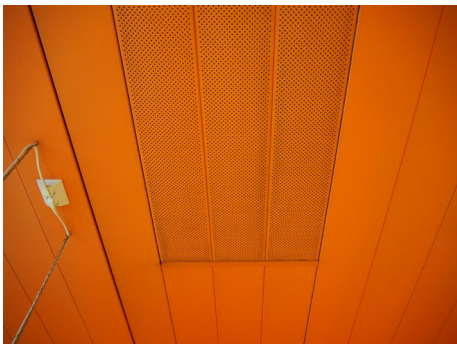
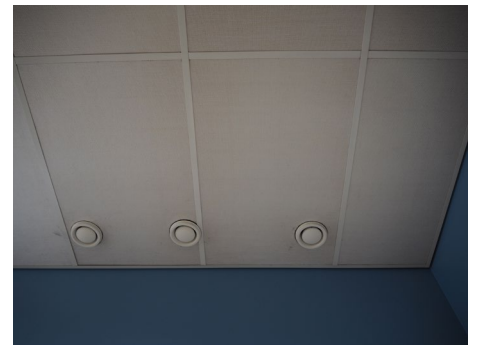
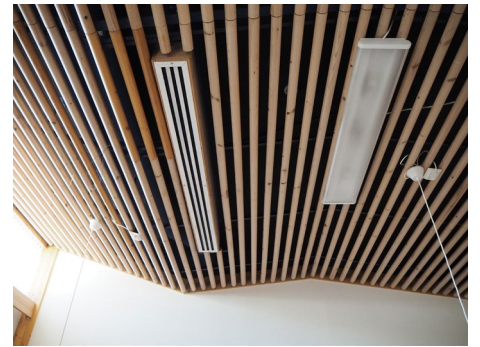
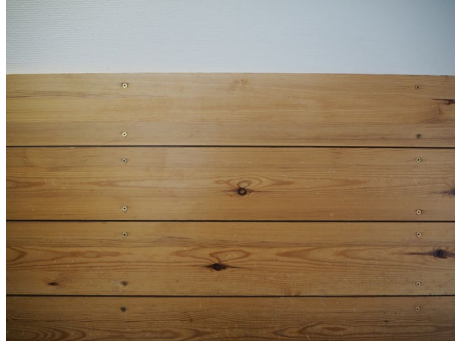
sinkitystä teräsputkesta hitsatun varren päähän on kiinnitetty kolmion muotoinen häikäisysoja. Rakennuksen ulkoseiniin on kiinnitetty Pietilöiden suunnittelemaa valaisimia, jotka koostuvat lyhyestä teräs- varresta ja puolisuunnikkaan muotoisesta häikäisysojasta. Katoksiin on kiinnitetty vakiomallisia ulkovalaisimia, joissa on kuution muotoinen muovikupu.

3.4.9. Lattiamateriaalit

Taikurinhatun lattiamateriaalit ovat aikansa laitosrakennuksille tyypillisiä teollisia tuotteita. Aulojen, hallien, käytä- vien, laulu- ja leikkisalun sekä osastojen eteisten sekä ryhmä-, lepo-, leikki-, ruo- kailu- ja askarteluhuoneiden lattiamate- riaalina on Nokia Oy:n valmistama Ho- vi-vinyylilaatta, koko 300x300 mm ja väri beige 1030. Seiniä vasten on asennettu 150 mm korkeat lakatut puujalkalistat. Toimistohuoneiden sekä eräiden henkilö- kunta-, varasto- ja teknisten tilojen lattiat ovat Nokia Oy:n valmistamaa Finnflex-vi- nyylilaattaa, väri beige 1619.¹⁰²

Nyytien ryhmä- ja erillishuoneiden sekä tahmatassujen lepo- ja leikkihuo- neiden lattiat ovat korkkimattoa. Kaikki matot on ilmeisesti uusittu. Huoneseli- tyksen mukaan alkuperäinen tuote oli Wi- kanders Oy:n valmistama Cork-O-Plast, koko 300x300 mm ja väri Harmoni 143.¹⁰³ Seiniä vasten on asennettu lakatut puu- jalkalistat ja pienemmät mattolistat, jotka näyttävät uudemmilta. Nyytien ryhmä- huoneessa jalkalistan päällä on lisäksi la- kattu puuritilä.

Wc- ja pesutilojen, märkäeteisten, siivouskomeroiden, vaatehuoltohuoneen, henkilökunnan pukuhuoneiden, monien varasto- ja teknisten tilojen sekä askar- teluhuoneen, nyytien vaunu-eteisen, tah- matassujen ratassuojan ja tuulikaapin lat- tiat ovat muovimattoa. Huoneselityksen mukaan käytetyt tuotteet olivat Nokia Oy:n valmistama Finnplano-muovimatto, väri vaalean ruskea 3220 ja Finnlon-muo- vimatto, väri beige 2913. Muovimatot on käännetty seinälle noin 100 mm korkeu- delle. Jakelukeittiössä oli alunperin Nokia Oy:n valmistama kitkamatto, väri beige 322, mutta lattia saattaa olla uusittu keit- tiön uudistamisen yhteydessä.¹⁰⁴

1. Tiiliseinä.
2. Puupanelointi.
3. Puurimaverhaus.
4. Seinälaattoja.
- 5–7. Puurima-alakattoja.
8. Kipsilevykatto.
9. Vaimentava levytys.
10. Alumiinipaneelikatto.

Viherpihan, jäähyhuoneen ja Viljonkka-saunan lattiat on päällystetty Pukkila Oy:n valmistamilla keraamisilla Natura-laatoilla, koko 196x96 mm. Jäähyhuoneen ja saunatilojen laatat ovat nastapintaisia ja viherpihan sileitä. Seinää vasten on asennettu jalkalistaksi yksi sileä laattarivi. Lattioille on sommiteltu abstrakteja kuvioita eri värisistä laatoista. Näyttävimmät kuviot löytyvät jäähyhuoneesta: reunoilla ja keskellä on valkoisista ja punaisista laatoista koostuva shakkiruutukuvio ja niiden välissä kaksi kenttää, joiden shakkiruutukuvio on tehty valkoisista ja ruskeista laatoista ja joiden keskellä on sinisistä ja oransseista laatoista sommiteltuja kuvioita. Viherpihalla on yksinkertaisemmat raitakuviot, jotka koostuvat valkoisista ja punaisista laatoista ja pesuhuoneessa valkoista ja sinisistä laatoista. Takkahuoneen lattia on tehty Kolsan tiilitehtaan valmistamista tiililaatoista, koko 270x130 mm, silikonikäsittely Waker BS 15. Seinää vasten on asennettu lakatut puujalkalistat.¹⁰⁵

Tuulikaapeissa, ulkovälinevarastoissa, Tuutikin verstaassa ja parven portaan alla olevassa varastossa on maalatut betonilattiat. Tuulikaapeissa niiden päälle on asennettu kumi-alumiinimatot, jotka olivat alun perin mallia Savio 1.¹⁰⁶

3.4.10. Seinämateriaalit

Sisätilojen seinäpinnat on enimmäkseen kipsilevyä, joka on käyttötiloissa päällystetty Vitrulan-lasikuitutapetilla nro 195 ja maalattu kahteen kertaan alkydimaalilla.¹⁰⁷ Varastotiloissa kipsilevyt on tasoitettu ja maalattu, samoin wc- ja pesutilojen laatoittamattomilla pinoilla. Seiniin liittyy monin paikoin liimapuupilareita, ja niitä reunustavat ja jäsentävä erilaiset lakatut puulistat. Laulu- ja leikkisalini, Tuutikin verstaan, askarteluhuoneen, ilmastointikonehuoneen ja niihin liittyvien tilojen betoniseinät on tasoitettu ja maalattu.

Varsinkin auloissa, halleissa ja käytävillä on runsaasti puhtaaksimuurattuja tiiliseiniä. Ulkoseinien sokkeleiden tapaan ne on muurattu 1/2 tiilen juoksulimityksellä ja saumattu harmaansävyisellä laastilla tiilipinnan tasoon. Myös tiiliseiniin liittyy liimapuupilareita ja lakattuja puulistoja.

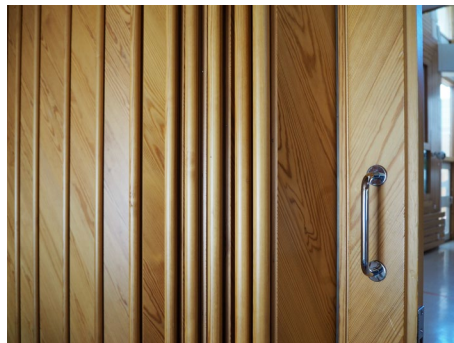
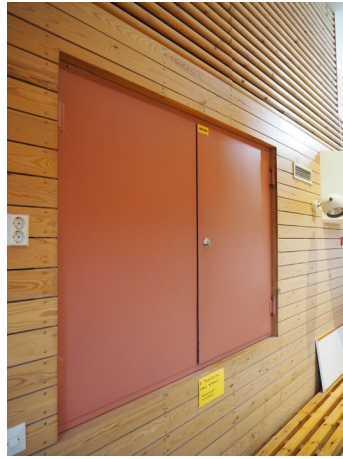
Monissa huonetiloissa osa seinäpinoista on verhottu lakatuilla puupaneeleilla. Laudoituksia on asennettu sekä pysty- että vaakasuuntaan, ja muutamassa paikassa on käytetty vinolaudoitusta. Paneeleihin on upotettu liitutauluja, kiinnityspintoja ja taideteoksia. Viherpihan seinien yläosat on verhottu samanlaisella valkoiseksi maalatulla, vaihtelevan levyisellä ponttilaudoituksella kuin ulkoseinät. Saunan seinät on verhottu vaihtelevan levyisellä lakatulla ponttilaudoituksella.

Laulu- ja leikkisalini seinillä on akustoitavia mineraalivillaverhouksia, joiden eteen on kiinnitetty halkaisijantaan 45 mm pyöreitä puurimoja. Osa rimoista on asennettu pysty- ja osa vaakasuuntaan. Samanlaisia rimoja on asennettu harvempaan rytmiin Viljonkka-saunan pukuhuoneen seinille.

Wc- ja pesutilojen, märkäeteisten, jakelukeittiön ja vaatehuoltohuoneen seinät on päällystetty valkoisilla 150x150mm lasitetuilla laatoilla noin kahden metrin korkeudelle. Samanlaisia laattoja on myös keittiökalusteiden välitiloissa ja pesuaitaiden taustoina. Osastojen wc- ja pesuhuoneissa valkoisten laattojen joukossa on värillisistä laatoista koostuvia raitoja.

3.4.11. Sisäkatot

Taikurinhatun tunnusomaisimpia piirteitä ovat monimuotoiset puurima-ala-
katot. Monissa tiloissa katot seuraavat vesikaton kallistuksia, ja niissä on poimuja iv-kanavia varten. Katon alin kohta sijoittuu usein noin metrin ikkunoiden sisäpuolelle. Rimoitus peittää yleensä huoneen koko kattopinnan, mutta henkilökuntatiloissa alakatto on usein vain huoneen käytävän puoleisella sivulla. Otsapinta on tällöin puurimaa tai lakattua puupanelia. Rimat on yleensä asennettu huoneen pääsuunnan mukaisesti, mutta hallivälissä ja takkahuoneessa ne seuraavat rakennuksen halkaisevaa diagonaaliakselia. Myös tiuhtien ja viehtien osaston eteistilassa osa kattorimoista on sijoitettu 45 asteen kulmaan. Rimoituksen suunta saattaa vaihtua myös käytävien ja eteisten liittymäkohdissa. Väliseinien yläosiin sijoitetut sisäikkunat luovat monin paikoin illuusion, että katot jatkuvat tilasta toi-

1. Teräs-lasiovi. 2-3. Puu-lasiovia. 3. Laakaovi. 4-6. Palo-ovia. 7. Taitto-ovi. 8-9. Portteja.

seen.

Halkaisijaltaan 45 mm puurimat on kiinnitetty mustiksi maalattuihin teräskannakkeisiin, ja seinän reunassa on usein lakattu puulista. Katoissa on käytetty kahden tyyppisiä rimoja: auloissa, halleissa, käytävillä ja eteisissä rimat ovat yleensä pyölypyöreitä ja muissa huonetiloissa pyöreitä. Säännöstä on kuitenkin monia poikkeuksia. Alakaton yläpuoliset seinäpinnat on maalattu mustiksi tai tumman-sinisiksi, ja monissa huoneissa kattoon on kiinnitetty 50 mm mineraalivillaa vaimen-nukseksi.¹⁰⁸

Toisarvoisemmissa tiloissa, kuten tuulikaapeissa, siivouskomoissa, varasto- ja teknisissä tiloissa sekä pienemmissä wc- ja pesutiloissa on tasoitetut ja valkoiseksi maalatut kipsilevyalakatot. Myös laulu- ja leikkisalin ja viherpihan sisäkatot on tehty kipsilevystä.

Osastojen wc- ja pesuhuoneiden, Tuutikin verstaan, vaatehuoltohuoneen, laulu- ja leikkisalin parven alapuolisen käytävän ja Himmeliin johtavan yhdyskäytävän etutilan kattoihin on asennettu valkoista lasikuitutapettipintaista akustointilevyä, malli Partitex 2.¹⁰⁹ Wc- ja pesuhuoneissa levyt on kannatettu valkoisilla T-listoilla, ja vaatehuoltohuoneessa levyjen päälle on asennettu lakattuja puurimoja.

Jakelukeittön katto on tehty Lautex Oy:n valmistamasta alumiini-paneelista mallia TT 200, joka on maalattu punaisiksi. Osa paneeleista on rei'itetty ilmanvaihtoa varten.¹¹⁰

Kaikkiin sisäkattoihin on asennettu valaisimia, iv-säleikköjä ja muuta tekniikkaa.

3.4.12. Sisä-ovet

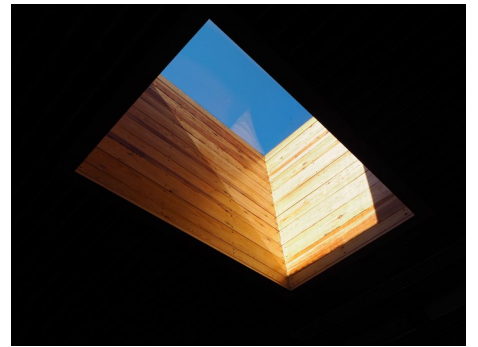
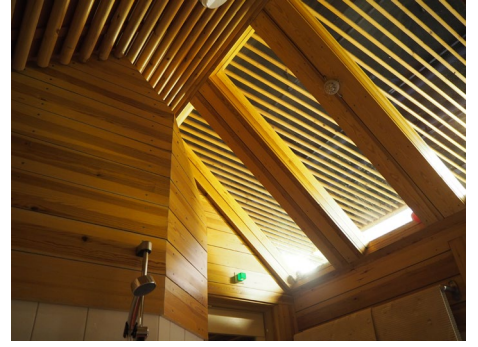
Tuulikaappien sisäpuolella sekä aulojen, hallien, käytävien, laulu- ja leikkisalin ja viherpihan välillä on teräs-lasiovia, jotka muistuttavat läheisesti ulko-ovia. Ovien leveydet vaihtelevat, ja joukossa on niin pariovia kuin vasikallisia ovia. Kuten ulkovissa, karmit ovat puuta, ja teräsrakenteiset ovilevyt on verhottu maalatuilla puulistoilla. Kehyksen sisällä on suuri lasiaukko, jossa on 5 mm yksinkertainen lasi. Kehyksen ylä- ja alareunaan ja lasiruudun

päälle on kiinnitetty viisi vaakalistaa, joista alin on osassa ovista verhottu potkupellillä. Ovet on sijaintipaikasta riippuen maalattu valkoisiksi tai kuultokäsitelty punaisiksi. Ovissa on joko Abloy Oy:n valmistamat vetimet mallia Primo 138/160 LK tai Inno-Tuote Oy:n valmistamat painikkeet mallia 505.¹¹¹ Molemmat on käsitelty valkoisiksi.

Viljonkka-saunassa on kaksi valkoiseksi maalattua puu-lasiovea, jotka muistuttavat ulkoisesti teräs-lasiovia. Yläosassa on lasiaukko ja alaosassa umpinainen levy. Kehyksen päälle on asennettu neljä eri levyistä vaakalistaa ja samanlainen puurimoista koottu vedin kuin ulko-ovissa. Puku- ja pesuhuoneen välisestä ovesta puuttuu yksi listoista. Saunan ovi on variaatio samasta tyypestä. Lasiruutu on kuitenkin oven keskellä, ja yläosassa on kolme ja alaosan verhouksena on neljä ponttilautaa. Oven puuosat on lakattu.

Useimmissa huonetiloissa on yksinkertaiset huuletut laakaovet, joista suuri on uusittu. Lisäksi monesta ovista puuttui nykyisin ovi. Ovien leveydet vaihtelevat, ja Hemulin toimistossa ja toimenpidehuoneessa on sähköpielet. Alkuperäisissä ovilevyissä on kennotäyte ja molemmin puolin 4,5 mm vanerilevy sekä 1,5 mm leikattu mäntyviilu. Viilut on asennettu 45 kulmaan, ja ne ovat ovilevyn ylä- ja alaosassa pystyssä ja keskellä vaakasuorassa. Uusituissa ovissa on yhtenäinen viilupinta. Ovet on sijaintipaikasta riippuen joko lakattu tai kuultokäsitelty vihreiksi, punaisiksi tai sinisiksi. Sekä alkuperäisissä että uusituissa ovissa on samanlaiset valkoiset painikkeet mallia Inno 505.¹¹² Ovet on kehystetty leveillä lakatuilla vuorilistoilla.

Palo-ovia on kolmea tyyppiä: Laulu- ja leikkisalin parven ja ilmastointikonehuoneen välissä on standardirakenteinen teräspalo-ovi. Ovilevy on päällystetty punaiseksi maalattulla teräslevyllä, ja karmit ovat maalattua terästä.¹¹³ Keskeisissä liikennetiloissa on neljä rautalankalaspalo-ovea, joista yksi on pariovi ja yksi vasikallinen ovi. Niiden karmit ovat puuta, ja teräsrakenteiset ovilevyt on verhottu valkoiseksi maalatuilla puulistoilla. Kehyksen sisällä on suuri lasiaukko, jossa on 6 mm

1-5. Lasiseiniä ja sisäikkunoita. 6. Kattoikkuna. 7-8. Laulu- ja leikkisalini parvas ja kaide. 9. Lepo- ja leikkihuoneen parvi. 10-11. Sisävalaisimia.

hiottu Georgian lankalasi metallistakiinnityksellä. Kehyksen ylä- ja alareunaan ja lasiruudun päälle on kiinnitetty vaakalistat, joista alin on yhdessä ovesa verhottu potkupellillä. Keskimmäiseen listaan on kiinnitetty valkoinen vedin mallia Primo 138/160 LK. Rakennuksessa on lisäksi neljä kapeampaa standardirakenteista palo-ovea, jotka muistuttavat ulkoisesti normaaleja laakaovia. Ovilevyjen molemmin puolin on 1,5 mm leikattu mäntyviilu, joka on kuultokäsitelty samalla tavalla kuin laakaovissa.¹¹⁴

Laulu- ja leikkisalin, siihen liittyvän hallin ja läntisen hallivälikön välissä on limitaitto-ovet, jotka mahdollistavat tilojen yhdistämisen toisiinsa. Taitto-ovet ovat puurakenteisia ja verhottu mäntyvaneriviilulla, joka on asennettu 45 asteen kulmaan. Rakennustyöselityksen mukaan ovet ovat Kurikan Puunjalostustehdas Oy:n mallia B-Duo.¹¹⁵

Laulu- ja leikkisalin parvelle johtava porras on suljettavissa puurakenteisella portilla. Siinä on neljä vaakarimaa, joita yhdistävät hieman kapeammat pystyrimat. Rimojen kulmat on pyöristetty ja niiden väliin on kiinnitetty pyöreitä pystyrimoja. Kaikki puuosat on lakattu. Portti on saranoitu puulistaan, ja siinä on valkoinen painike mallia Inno 505. Jäähyhuoneen tiilimuurissa on kaksi pienempää porttia, joissa on kolme vaakapuitetta. Detaljit ovat muuten identtiset suuremman portin kanssa. Samoilla detaljeilla on tehty myös säleikkö saunan kiukaan eteen.

3.4.13. Lasiseinät ja sisäikkunat

Väliseinissä on runsaasti eri kokoisia sisäikkunoita, jotka liittyvät tiloja visuaalisesti toisiinsa. Huoneiden ja käytävien välisten seinien yläosissa on nauhamaisia ikkunoita, joiden kautta rungon keskellä olevat tilat saavat luonnonvaloa. Alempana on pienempiä kurkistusikkunoita. Ikkunoita on sijoitettu myös päällekkäin. Viljonkka-saunan puku- ja pesuhuoneen katossa on kallistetut sisäikkunat, joissa on yksinkertaiset kiinteät lasit. Ikkunat on reunustettu leveillä lakatuilla vuorilistoilla. Viherpihan ja laulu- ja leikkisalin välisissä ikkunoissa on rautalankalasisit. Viherpihan lasiseinässä on metallirunko, joka on ver-

hottu puulistoilla.¹¹⁶ Laulu- ja leikkisalin ja parven alla kulkevan käytävän välisen lasiseinän eteen on kiinnitetty halkaisijaltaan 45 mm pyöreitä puuurimoja.

3.4.14. Kattoikkunat

Sekä jäähyhuone että suurempi hallivälikkö saavat luonnonvaloa kahden suorakulmaisen kattoikkunan kautta. Kartiomaisten jalustojen päällä on akryylikuvut, ja valokuilujen reunat on verhottu lakatulla puupaneelilla.

3.14.15. Portaat ja kaiteet

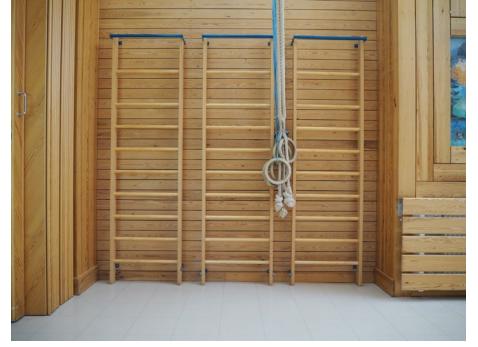
Laulu- ja leikkisalin parvelle johtaa betonirakenteinen porras, jonka askelmat on päällystetty Hovi-laatoilla. Askelmien etureunaan on asennettu mustat kumilistat, ja seinien alaosiin on maalattu noin 100 mm korkeat vihertävänruskeat jalkalistat. Seiniin on kiinnitetty päällekkäin kolme profiloitua puista käsijohdetta.

Laulu- ja leikkisalin parvelle kaiteen runko koostuu pyöreistä teräsputkista ja niiden yläpäähän hitsatusta lattateräksestä. Tolppien välissä on samankokoisia pyöreitä puurimoja ja lattateräksen päällä puinen käsijohde, jonka profiili muistuttaa portaan käsijohteita. Teräsosat on maalattu vaaleanpunaisiksi ja puuosat lakattu.

Hosuleiden ja nipsujen lepo- ja leikkihuoneiden parvien etureunoihin on kiinnitetty puiset pinnakaiteet. Neliön muotoisten puurimojen yläosat on pyöristetty, ja niiden kyljissä on kolmion muotoiset lovet. Parville johtavissa portaissa on samanlaiset pystypinnat ilman loveuksia, ja niiden sisäpuolelle on kiinnitetty samanlainen käsijohde kuin laulu- ja leikkisalin portaassa.

3.4.16. Sisävalaisimet

Taikurinhatun alkuperäiset valaisimet ovat pääosin Heikki Turusen Ornolle suunnitelmia malleja. Moniin tiloihin on asennettu myöhemmin erityyppisiä loisteputkivalaisimia, mutta lähes kaikki alkuperäiset valaisimet vaikuttavat säilyneen. Alakattoihin ja seinille on kiinnitetty Master-sarjan eri pituisia säädettäviä loisteputkivalaisimia, joissa on valkoiseksi maalattu sylinterimäinen metallirunko, mustat päädyt ja häikäisysojana poikittaisia metallisäleitä. Osastojen etei-

1-2. Patterisuojaus. 3. Puolapuut. 4. Valkokankaiden koteloita. 5. Pienoismalli. 6. Paloposti. 7. Lintukoto.

sissä valaisimet on kiinnitetty valkoisiksi maalattuihin teräskannakkeisiin. Samoja valaisimia on ripustettu katoista teräsketjuilla. Alakattoihin on upotettu Ping Pong-sarjan säädettäviä pallovalaisimia, joissa on valkoiseksi maalattu runko ja häikäisy-suojana sisäkkäisiä metallirenkaita. Osa renkaista osa on irronnut. Samaan sarjaan kuuluvia säädettäviä valaisimia on kiinnitetty myös seinille ja kattoon. Viherpihalla valaisimet on riputettu kukkatasojen yläpuolelle. Laulu- ja leikkisalin parven etureunaan kiinnitetyt pallovalaisimet on korvattu uudemmilla kohdevalaisimilla. Toimistohuoneissa, ryhmähuoneissa ja osastojen keittiötiloissa on Valio-sarjan riippuvalaisimia, joissa on puolipallon muotoinen valkoinen akryylikupu.

3.4.17. Muut varusteet

Muutamissa huoneissa pattereiden eteen on kiinnitetty suojuksia. Laulu- ja leikkisalissa valkoiseksi maalattuihin teräskannakkeisiin on kiinnitetty lakattuja mäntylautoja, joiden reunat on pyöristetty. Takkahuoneessa laudat on kiinnitetty sekä pattereiden päälle että niiden eteen. Nyytien eteisessä pattereiden päälle on kiinnitetty valkoiseksi maalatut puolipyöreät puuprofiilit. Nyytien ryhmähuoneessa sekä hosuleiden ja nipsujen lepo- ja leikkihuoneissa pattereiden edessä on lakatut puurimasuojukset. Ne koostuvat pystysuuntaisista laudoista, joiden yläpää on pyöristetty, ja niihin kiinnitetyistä pyöreistä vaakasuuntaisista puurimoista. Joissain huoneissa lämpöjohtojen suojaksi on asennettu lakattuja puulistoja.

Laulu- ja leikkisalin yhdellä seinällä on puolapuut, ja yhteen liimapuuupalkkiin on kiinnitetty kiipeilyköysiä. Salin toisella seinällä puupaneloitu kotelo valkokangasta varten ja puurimoihin kiinnitetty pienempi valkokangas. Niiden eteen on ripustettu liimapuuvalkeista metalliset verhokiskot. Nipsujen ryhmähuoneen kattoon on kiinnitetty dataprojektori ja seinälle valkokangas.

Pääkäyntihallin seinälle on kiinnitetty rakennuksen pohjapiirros ja jäähyhuoneen viereisen käytävän seinälle Taikurinhatun ja Himmelin pienoismalli. Seinille on kiinnitetty myös seinäkelloja, televisioita,

jauhesammuttimia, sammutuspeitteitä ja muita varusteita.

Rakennuksessa on kaksi palopostia: pääkäyntihallissa se on upotettu tiiliseinään ja maalattu punaiseksi. Hallivälikössä paloposti on asennettu pintaikiinnityksellä kipsilevyseinään ja maalattu valkoisiksi. Rakennustyöselityksen mukaan niiden mallit ovat TYD 1700 ja 1705.¹¹⁷

Aikuisten wc-istuimet ovat Arabian valmistamaa mallia 31009 ja lasten wc-istuimet mallia 31022. Pesualtaat ovat Arabian malleja 11126 ja 11136 ja sekoittajat Oras Oy:n valmistamia malleja 362 ja 363. Rakennuksessa on myös Hackman Oy:n ruostumattomasta teräksestä valmistamia pesualtaita, malleja 340000 ja 340010.¹¹⁸

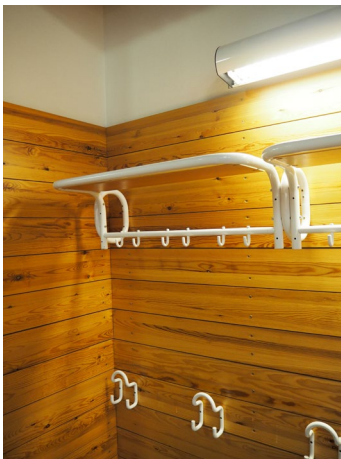
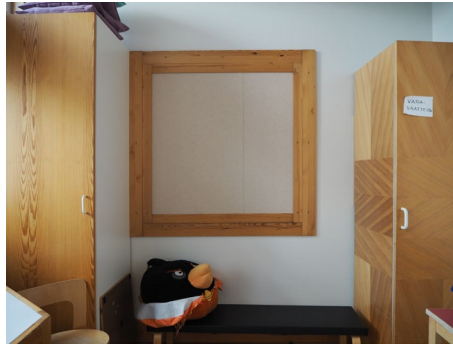
Leikkipihoilla on Pietilöiden suunnittelema lintukotoja eli ruokintatelineitä. Niissä on neliön muotoista teräsputkesta tehty varsi, joka on verhottu puulistoilla. Varren yläosassa on neliön muotoinen teräslevy, johon lintukodon lattiana toimiva vanerilevy on kiinnitetty. Rakennelman satulakatto on verhottu pellillä ja sen alusrakenteista on ripustettu pyöreistä rimoista koottu suojus, joka muistuttaa pyöröhirsiseinää. Rakennelman kaikki osat on maalattu valkoiseksi.

3.5. Kalusteet

Taikurinhatussa on suuri määrä Pietilöiden toimiston suunnittelema kiinto- ja irtokalusteita. Puurunkoisten kalusteiden valmistajia olivat Masan Puu Oy ja Kokemäen Puusepät Oy.¹¹⁹

Puurunkoisten kaapistojen ja laatikostojen rungot on tehty 18–19 mm kimpilevystä, ja näkyvissä reunoissa on noin 20 mm mäntylistä. Piiloon jäävät takalevyt ovat polttomaalattua kovalevyä. Kalusteissa on joko kimpilevystä tehty sokkeli tai teräsputkijalat (30x30 mm). Teräsrunkoisten kalusteiden runko on koottu 30x30 mm pystyputkista ja 40x20 mm vaakaputkista. Ovet ovat 18–19 mm kimpilevyä tai lastulevyä ja reunalistat mäntyä. Teräsosat on polttomaalattu, puuosat väritetty vesipetsillä ja lakattu kolmeen kertaan.¹²⁰

Laatikoiden etusarjat ovat 18–19

1. Vaatelokerikko. 2. Vaatekaappi. 3-4. Keittiökaappeja. 5. Kiinnityspinta. 6. Liitutaulu. 7-8. Peilejä. 9. Allastaso. 10. Vaatenulakko.

mm kimpilevyä ja sivut ja takareunat mäntylautaa. Pohjat ovat polttomaalattua kovalevyä. Johteet on tehty mäntylistasta, joka on päällystetty ylä- ja alapinnastaan muovilaminaattilevyllä. Vetolevyt on tehty noin 25 mm liimatusta umpikoivusta, ja niiden johteet ovat laminaattilevyllä päällystettyjä mäntylistoja.¹²¹

Hyllyjä on neljää tyyppiä: 16 tai 20 mm kimpilevyjä, joiden reunoissa on 16 mm mäntylistat, muovilaminaattilevyllä päällystettyjä ja mäntylistoitettuja kimpilevyjä sekä männystä tehtyjä rimahyllyköitä. Hyllyt on kannatettu pienin mäntylistoin. Kaapeissa on myös muovitettua teräksestä tehtyjä vakiomallisia lankahyllyjä, -koreja ja kuivaustelineitä.¹²²

Pöytälevyjä on kolmea tyyppiä: Ruostumattomasta teräksestä tehtyjen ovilevyjen alustana on 22 mm kimpilevy tai valmistajan erikoislevy. Puiset pöytälevyt on tehty liimaamalla 30–40 mm leveysistä ja 32 mm paksuista koivusäleistä. Laminaattipöytälevyissä 16–25 mm kimpilevy on päällystetty muovilaminaatilla ja reunustettu mäntylistoilla.¹²³

Vaate tangot ovat 30–35 mm kromattuja pyöreitä teräsputkia. Vaatekoukut ovat Innon vakiovalmisteisia koukkuja tai männystä valmistettuja puutappikoukkuja. Vetimet ovat Innon vakiovalmisteisia vetimiä tai puunuppivetimiä mallia Serla.¹²⁴

3.5.1. Kiintokalusteet

Osastojen eteisissä on puurunkoisia lasten vaatelokeroita. Näkyvillä sivuilla viilut ovat 45 asteen kulmassa, joka toinen eri suuntaan. Alhaalla on valkoinen kenkäritilä, sen päällä tila riippuvaatteille ja ylimpänä kaksi hyllytasoa. Jokaisessa lokerossa on vaatepuu ja kaksi vaatekoukkuja. Eteisissä on myös ovellisia vaatekaappeja, joiden ovissa viilujen suunta vaihtelee samalla tavalla kuin laakaovissa. Niiden ovissa on valkoiset vetimet. Nyytien vaunueteisissä on uudemmat levyrunkoiset vaatelokerot. Muutamissa huoneiloissa, kuten laulu- ja leikkisalisissa, on hieman suurempia samantyyppisiä kaappeja.

Henkilökunnan pukuhuoneessa on valkoiseksi maalatut vakiomalliset vaatekaapit. Eri puolilla rakennus on eri ko-

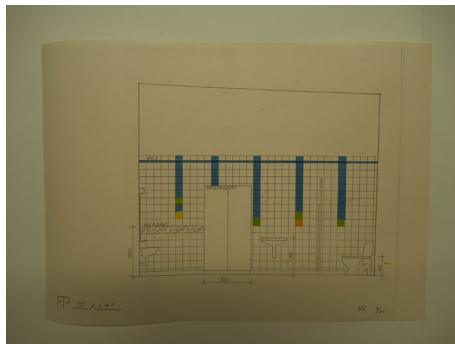
koisia valkoisia levyrunkoisia kaappeja, joissa on viilupintaiset ovet ja valkoiset vetimet. Seinille on kiinnitetty samantyyppisiä levyrakenteisia lokeroita, joissa on puiset reunalistat. Varsinkin ryhmä- ja lepohuoneisiin on lisätty jälkikäteen erilaisia levyrunkoisia kaappeja.

Ainoa alkuperäinen keittiökalu löytyy Nyytien ryhmähuoneesta. Siinä on valkoiset levyrakenteiset rungot, viilupintaiset ovet ja laatikostojen etusarjat sekä valkoiset vetimet. Tiskipöytä on ruostumatonta terästä, ja melamiinipintaisessa pöytätasossa on puinen reunalista. Samassa tilassa on syvä allaskaluste, jonka huoneen puoleisella sivulla on puulistoilla reunustettu peili. Pöytätasoa päälle on myöhemmin lisätty lasireunat. Tahmatasujen ruokailu- ja askarteluhuoneessa on yläkaappi, joka lienee kuulunut alkupeiräiseen keittiökalueteeseen. Sen ovissa viilut on asennettu 45 asteen kulmaan. Muut keittiökalueteet on uusittu kokonaisuudessaan. Myös viherpihan ja vaatehuoltohuoneen alakaapit on uusittu.

Taikurinhatussa on suuri määrä eri kokoisia kiinnityspintoja. Pellavakan-kaalla verhotut huokoiset kuitulevyt on reunustettu lakatuilla puulistoilla.¹²⁵ Myös liitutaulut ja peilit kehystetty samantyyppisillä puulistoilla. Liitutaulut on usein upotettu puupanelointeihin, ja niiden alaosassa on puutaso, jonka reunassa on pyöreä lista.

Wc- ja pesutiloissa sekä pukuhuoneissa on peilejä, joiden sivuissa on lakatut puulistat. Lasten pesuhuoneissa peilit on sijoitettu molempien pesuallaiden yläpuolelle, ja niiden välissä ja reunoissa on leveämmät puulistat, joihin on kiinnitetty käsipyyhe- ja saippua-annostelijat. Aina-kin yhden wc-tilan pesuallas on upotettu pöytätasoon, jonka pinta on valkoista melamiinia ja reunalista lakattua puuta.

Jäähyhuonetta sivuavan käytävän ja hallivälikön syvennyksiin on kiinnitetty valkoiseksi maalattuja metallinaulakoita, jotka ovat luultavasti vakiomallisia. Eteisten ja märkäeteisten seinillä on lakattuja puulistoja, joihin on kiinnitetty Innon valkoisia vaatekoukkuja. Lasten pesuhuoneissa listoihin on kiinnitetty pienempiä pyyhekoukkuja, ja niiden päällä on puutaso hammasmukeille.

1-2. Istuimia. 3. Kirjoituspöytä ja laatikosto. 4. Avolokerikko. 5-6. Artekin kalusteita.
7-9. Leikkikalusteita. 10-11. Värisuunnitelmia. 12. Tove Jansson: Vuodenajat.

Pääkäyntihallin ja viherpihan välisen lasiseinän eteen on kiinnitetty kahteen tasoon puukaukaloita viherkasveja varten. Reunimmasten kaukaloiden kyljet on viistottu.

3.5.2. Irtokalusteet

Tämän selvityksen yhteydessä ei ole tehty varsinaista kalusteinventointia, mutta silmämääräisesti arvioiden suuri osa rakennukseen hankituista kalusteista on säilynyt joko käytössä tai varastoituna laulu- ja leikkisalin parvelle. Niihin sisältyy sekä Pietilöiden toimistossa suunniteltuja kalusteita että heidän valitsemiaan irtokalusteita.

Pietilät kehittivät Taikurinhattua varten modulaarisen istuinsarjan, jota käytettiin myöhemmin myös Himmeliissä. Samaa rakenneperiaatetta varioimalla saatiin aikaan yhden, kahden ja kolmen istuttavia penkkejä joko selkänojilla tai ilman. Osa yhden hengen istuimista on kulmamalleja, joiden avulla istuimet voidaan ryhmitellä yhtenäiseksi piiriksi. Kaikissa kalusteissa on neliön muotoisista rimoista tehty jalat. Istuintasot sekä tasakorkuiset käsi- ja selkänojat on koottu leveistä laudoista, joiden välissä on kapeat raot. Käsi- ja selkänojen yläreunassa ja istuinosan etureunassa on pyöreät rimat. Istuimet on sijaintipaikasta riippuen lakattu tai kuultokäsitelty valkoisiksi.

Ainakin pääkäyntihalliin oli alunperin sijoitettu viistokulmaisia pöytiä, joiden kansi on valkoista melamiinilevyä ja jalat ja reunalista lakattua puuta. Kaksi pöytää on mahdollista yhdistää kahdeksankulmaiseksi kokonaisuudeksi.

Eri puolilla rakennusta on kirjoituspöytiä, laatikostoja, lasten piirustuspöytiä ja avolokerikkoja, joissa on valkoinen levyrunko, valkoisilla melamiinilla pinnoitettu pöytätaaso, lakatut puiset reunalistat, sokkeli ja laatikoiden etusarjat sekä valkoiset vetimet. Huoneissa on myös puurunkoisia avohyllyjä ja piirustusvälinekaappeja, joissa on valkoiset vetimet. Tuutikin verstaassa on kaksi lakattua puista työpöytää, joista toinen mitoitettu lapsille ja toinen aikuisille.

Taikurinhattun hankittiin myös suuri määrä Artekin valmistamia kalusteita,

kuten suorakulmaisia ja pyöreitä laminaattipintaisia pöytiä, satulavöillä varustettuja nojatuoleja mallia 406, satulavöillä varustettuja käsinojallisia tuoleja mallia b45, ruokailutuoleja mallia 69, lasten tuoleja mallia N65 ja tarjoiluvaunu mallia 901. Laulu- ja leikkisalin istuimina on Kari Martikaisen suunnittelemaa Kari 3 -tuoleja koivunvärinä.

Alkuperäisiä kalusteita on myöhemmin täydennetty erilaisilla pöydillä, tuoleilla, sohvilla, kaapeilla ja muilla kalusteilla.

3.5.3 Leikkikalusteet

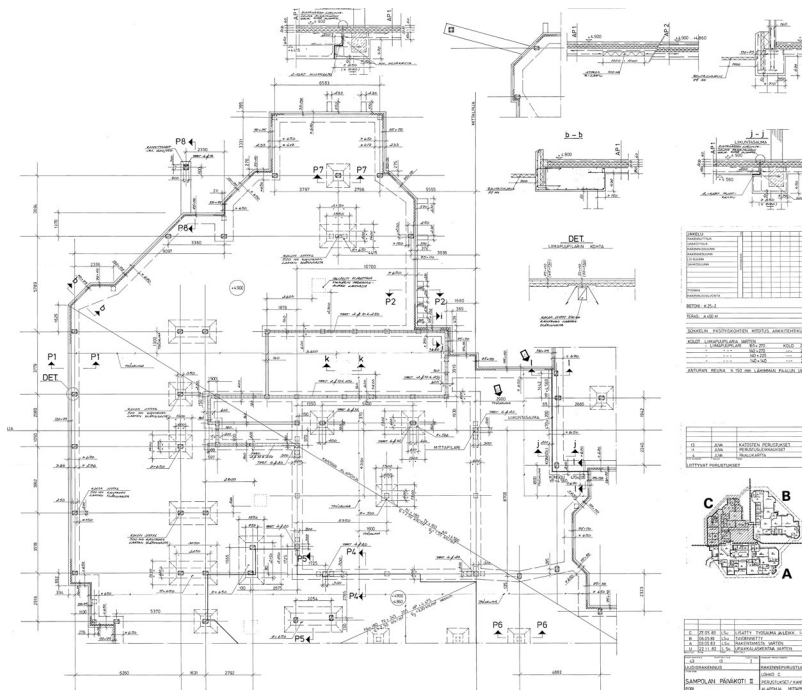
Taikurinhattuun teetettiin kolme Pietilöiden toimiston suunnittelemaa suuri-kokoista siirrettävää leikkikalustetta: leikkimökki, kioskiki ja karuselli. Harjakattoisen leikkimökin päätyseinällä on sisäänkäynti ja veranta, jonka pinnakaiteiden sisäpuolella on penkit. Kahdella seinällä on neliön muotoiset ikkunat. Ulkoseinät on tehty lakatuista vaakalautoista avosaumoin ja katto lamelleista, joiden reunat on pyöristetty. Nurkkapilarit, kattorakenteet, ovi- ja ikkuna-aukkojen vuorilistat ja luukut sekä kaiteet ja penkit on maalattu valkoisiksi.

Myös leikkimökkiä hieman pienempi kioskiki muistuttaa harjakattoista rakennusta, ja sen detaljit ovat pitkälti identtisiä. Leveällä päätyseinällä on neljä myyntiluukkuja, joiden edessä on puutiski ja yläpuolella teksti KIOSKI. Molemmilla lyhyillä sivuilla on sisäänkäynnit, ja takaseinällä on avolokeroita.

Karusellin alaosana on lakatuilla mäntylautoilla verhottu pyöreä taso, jonka päälle on kiinnitetty viisi puista eläinveistosta: hevonen, lammas, kukko ja kaksi possua. Eläimet on kuultokäsitelty valkoisiksi.

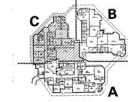
3.6. Värit

Taikurinhatun värimaailma on Pietilöille tyypilliseen tapaan varsin pelkistetty. Julkisivut ovat lähes kokonaan valkoiset; ainoastaan punatiilellä verhotut sokkelit, savupiippu ja muuri luovat hieman kontrastia. Sisätilojen värit perustuu kolmen pääelementin vuorotteluun: lakattuihin puupintoihin, punatiileen ja valkoisiin pintoihin. Niitä säestävät lattiapäällysteiden neutraalit harmaat sävyt. Lasten orien-

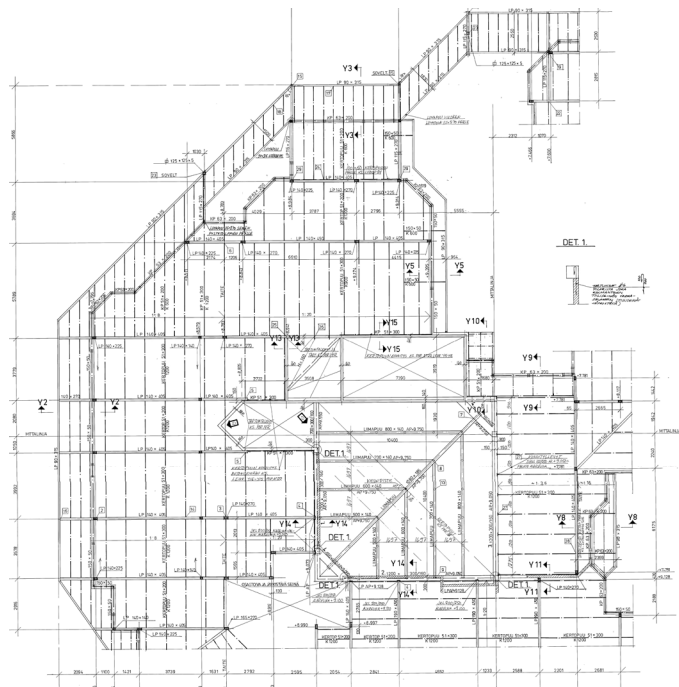

PROJEKTI	
ALUE	
MAK. N:o	
MAK. N:o 2	
MAK. N:o 3	
MAK. N:o 4	
MAK. N:o 5	
MAK. N:o 6	
MAK. N:o 7	
MAK. N:o 8	
MAK. N:o 9	
MAK. N:o 10	
MAK. N:o 11	
MAK. N:o 12	
MAK. N:o 13	
MAK. N:o 14	
MAK. N:o 15	
MAK. N:o 16	
MAK. N:o 17	
MAK. N:o 18	
MAK. N:o 19	
MAK. N:o 20	
MAK. N:o 21	
MAK. N:o 22	
MAK. N:o 23	
MAK. N:o 24	
MAK. N:o 25	
MAK. N:o 26	
MAK. N:o 27	
MAK. N:o 28	
MAK. N:o 29	
MAK. N:o 30	
MAK. N:o 31	
MAK. N:o 32	
MAK. N:o 33	
MAK. N:o 34	
MAK. N:o 35	
MAK. N:o 36	
MAK. N:o 37	
MAK. N:o 38	
MAK. N:o 39	
MAK. N:o 40	
MAK. N:o 41	
MAK. N:o 42	
MAK. N:o 43	
MAK. N:o 44	
MAK. N:o 45	
MAK. N:o 46	
MAK. N:o 47	
MAK. N:o 48	
MAK. N:o 49	
MAK. N:o 50	

1	100	1000	10000	100000	1000000
2	200	2000	20000	200000	2000000
3	300	3000	30000	300000	3000000
4	400	4000	40000	400000	4000000
5	500	5000	50000	500000	5000000
6	600	6000	60000	600000	6000000
7	700	7000	70000	700000	7000000
8	800	8000	80000	800000	8000000
9	900	9000	90000	900000	9000000
10	1000	10000	100000	1000000	10000000

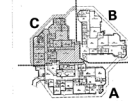

1	100	1000	10000	100000	1000000
2	200	2000	20000	200000	2000000
3	300	3000	30000	300000	3000000
4	400	4000	40000	400000	4000000
5	500	5000	50000	500000	5000000
6	600	6000	60000	600000	6000000
7	700	7000	70000	700000	7000000
8	800	8000	80000	800000	8000000
9	900	9000	90000	900000	9000000
10	1000	10000	100000	1000000	10000000

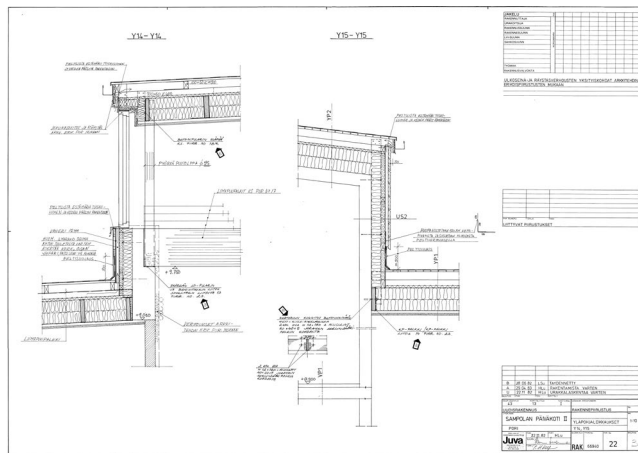
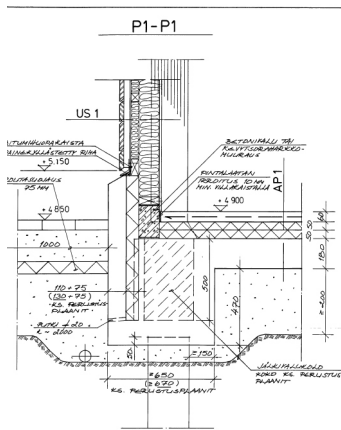

PROJEKTI	
ALUE	
MAK. N:o	
MAK. N:o 2	
MAK. N:o 3	
MAK. N:o 4	
MAK. N:o 5	
MAK. N:o 6	
MAK. N:o 7	
MAK. N:o 8	
MAK. N:o 9	
MAK. N:o 10	
MAK. N:o 11	
MAK. N:o 12	
MAK. N:o 13	
MAK. N:o 14	
MAK. N:o 15	
MAK. N:o 16	
MAK. N:o 17	
MAK. N:o 18	
MAK. N:o 19	
MAK. N:o 20	
MAK. N:o 21	
MAK. N:o 22	
MAK. N:o 23	
MAK. N:o 24	
MAK. N:o 25	
MAK. N:o 26	
MAK. N:o 27	
MAK. N:o 28	
MAK. N:o 29	
MAK. N:o 30	
MAK. N:o 31	
MAK. N:o 32	
MAK. N:o 33	
MAK. N:o 34	
MAK. N:o 35	
MAK. N:o 36	
MAK. N:o 37	
MAK. N:o 38	
MAK. N:o 39	
MAK. N:o 40	
MAK. N:o 41	
MAK. N:o 42	
MAK. N:o 43	
MAK. N:o 44	
MAK. N:o 45	
MAK. N:o 46	
MAK. N:o 47	
MAK. N:o 48	
MAK. N:o 49	
MAK. N:o 50	

1	100	1000	10000	100000	1000000
2	200	2000	20000	200000	2000000
3	300	3000	30000	300000	3000000
4	400	4000	40000	400000	4000000
5	500	5000	50000	500000	5000000
6	600	6000	60000	600000	6000000
7	700	7000	70000	700000	7000000
8	800	8000	80000	800000	8000000
9	900	9000	90000	900000	9000000
10	1000	10000	100000	1000000	10000000

1	100	1000	10000	100000	1000000
2	200	2000	20000	200000	2000000
3	300	3000	30000	300000	3000000
4	400	4000	40000	400000	4000000
5	500	5000	50000	500000	5000000
6	600	6000	60000	600000	6000000
7	700	7000	70000	700000	7000000
8	800	8000	80000	800000	8000000
9	900	9000	90000	900000	9000000
10	1000	10000	100000	1000000	10000000

Rakennepiirustuksia 1982-1983.

taation helpottamiseksi osastojen laak-
ovent on kuultokäsitelty eri väreillä: wc- ja
pesuhuoneiden ovet sinisiksi, lepo- ja leik-
kihuoneiden vihreiksi, ryhmähuoneiden
punaisiksi ja muut ovet valkoisiksi. Wc- ja
pesuhuoneissa myös jakoseinät ja seinien
yläosat ovat vaalean siniset, ja valkoisten
seinälaattojen joukossa on monivärisiä
nauhoja, jotka koostuvat vaalean sinisistä,
vihreistä ja oransseista laatoista. Jäähy-
huoneen ja viherpihan laattalattiiohin on
sommiteltu kookkaita monivärisiä kuvioita.

3.7. Taideteokset

Laulu- ja leikkisalalin seinällä on kir-
jailija-kuvataiteilija Tove Janssonin (1914–
2001) kolmiosainen maalaus Vuodenajat,
joka esittää hänen Muumi-kirjoistaan
tuttuja satuhahmoja. Kunkin maalauk-
sen mitat ovat 950x1600 mm. Janssonin
mukaan keskimäinen maalaus kuvaa
”kertoo kevään hetkestä, jolloin pimeys ja
kylmyys hellittävät... Laitimmaisert kertovat
Suomen lyhyestä, kiihkeästä ja voimak-
kaasta kesästä.”¹²⁶

3.8. Rakenteet

Taikurinhatussa on käytetty enim-
mäkseen 1980-luvulla tavanomaisia ra-
kenneratkaisuita. Rakennejärjestelmä on
suhteellisen systemaattinen, mutta raken-
nuksen monimuotoisen geometrian takia
jokainen osa on hieman erilainen.

Perustuksen muodostaa lyöntipaa-
lujen varaan tuettu yhtenäinen teräsbe-
tonilaatta, joka toimii samalla kantavana
alapohjana. Laattaan on tehty paalujen
kohdalle sienivahvistukset. Perusmuurin
muodostaa alapohjalaatan reunapalkki,
joka on valettu betonista laatan valun yh-
teydessä. Sokkelin ulkopinta on puhdasva-
lupintainen. Katoksia kannattaville pilareil-
le on valettu lyöntipaalujen varaan tuetut
peruspilarit, jotka on sidottu palkeilla ra-
kennuksen perustuksiin.¹²⁷ 150–200 mm
paksun betonisen alapohjalaatan päällä
on kaksi 50 mm polystyreenilevyä, sitkeä
suojapaperi, 60 mm teräsbetonilaatta ja
lattian pintamateriaali. Märkätiloissa pinta-
laatan alla muovikelmu ja vesieristys.¹²⁸

Rakennuksen runko on tehty liima-
puuelementeistä lukunottamatta keski-
osaa, joka on valettu teräsbetonista. Li-

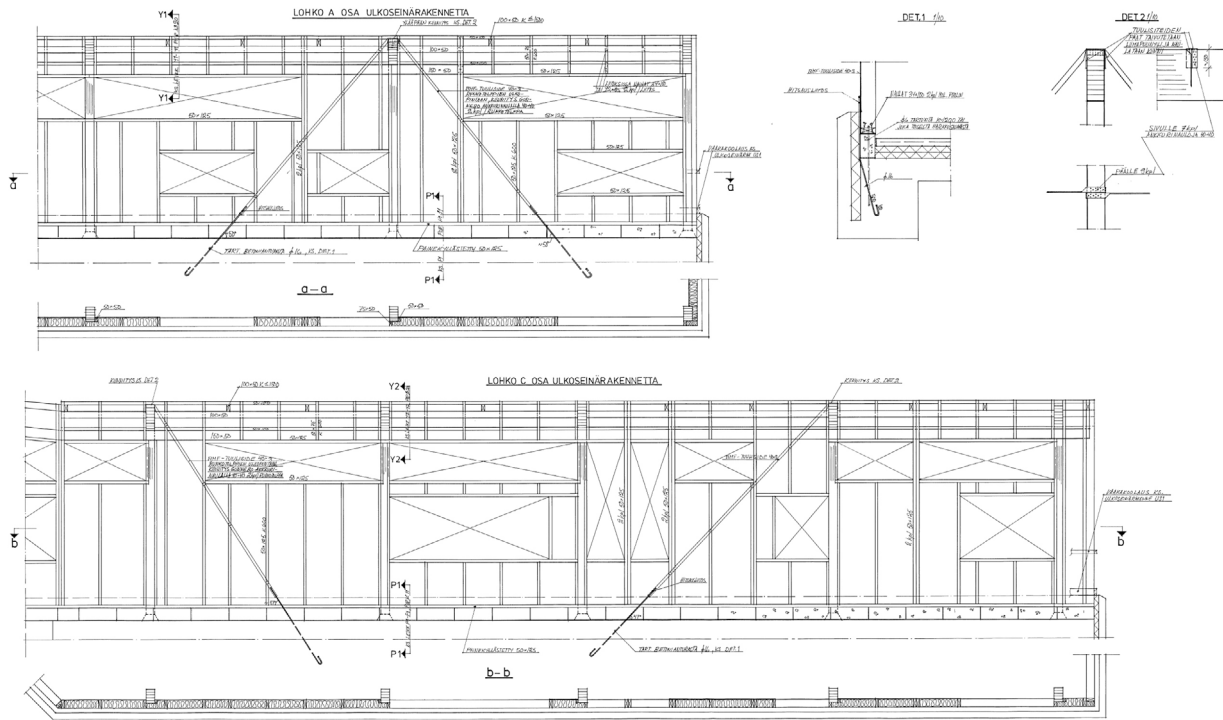
mapuupilarit ja keskiosan betonirakenteet
toimivat myös rakennuksen jäykisteinä.
Ulkoseinien pituussuuntainen jäykistys on
toteutettu vinoilla lattiateräsiteillä.¹²⁹ Li-
mapuupilarit sijoittuvat ulkoseinälinjoihin
ja yhteen tai kahteen riviin rungon kes-
kelle. Monimuotoisen pohjakaavan takia
pilarit eivät aina osu moduulilinjojen riste-
yskohtiin, ja niiden välit vaihtelevat. Pila-
reiden mitat ovat sijaintipaikasta riippuen
140x140 mm, 140x225 mm, 140x270 mm
ja 165x270 mm.¹³⁰ Liimapuuelementit ja
kertopuupalkit on käsitelty tehtaalla värit-
tömällä Pinotex-puunsuoja-aineella.¹³¹

Ilmastointikonehuoneen ja sen ala-
puolisten tilojen seinät, välipohja ja yläpoh-
ja sekä laulu- ja leikkisalalin parven välipohja
ja parvelle johtavat portaat on valettu te-
räsbetonista.¹³² Kantavien teräsbetonisei-
nien paksuus on 160 mm. Välipohjana on
160 mm teräsbetonilaatta, jonka päälle on
valettu 40 mm pintalaatta.¹³³ Laulu- ja leik-
kisalin kulmissa on 300x300 mm teräs-
betonipilarit, jotka kannattavat betonipalk-
keja. Seinien suuntaisten palkkien mitat
ovat 1200x300 mm, salin kolmiin sijoitet-
tujen diagonaalisten palkkien 650x400
mm ja parven portaan yläpuolisen palkin
700x300 mm. Salin luoteissivulla palkit on
tuettu ilmastointikonehuoneen betonisei-
nään.¹³⁴

Lepo- ja leikkihuoneiden parvet ovat
puu- tai liimapuurakenteisia. Parven lattia
on pontattua lattialautaa, ja portaat ovat
puurakenteiset.¹³⁵

Yläpohja kostuu liimapuupalkeista,
joiden mitat ovat sijaintipaikasta riippu-
en 140x405 mm, 140x450 mm tai 190x450
mm, ja niiden väliin kiinnitetyistä pienem-
mistä kertopuupalkeista, joiden mitat ovat
51x200 mm tai 51x300 mm.¹³⁶ Kertopuu-
palkkien välissä on kaksi 150 mm kerrosta
mineraalivillaa ja sen päällä 30 mm tuulen-
suojailevy. Palkkien alapintaa on kiinnitetty
muovikalvo, 38x100 mm koolaus ja kaksi
13 mm kipsilevyä. Liimapuupalkeiden päällä
on 100x50 mm koolaus, 23 mm ponttilau-
doitus ja bitumiliimattu pintakattohuopa.¹³⁷
Räystäspellit, räystäskourut ja syöksytor-
vet on tehty 0,7 mm kuumasinkitystä te-
räslevystä, joka on pinnoitettu PVC-plas-
tisililla.¹³⁸

Ilmastointikonehuoneen kohdal-

Ulkoseinän rankarakenne 22.11.1982.

1-2. Tuloilmasäleikköjä. 3. Poistoilmaventtiileitä. 4. Vapaavirtaussäleikkö. 6. Paneeliradiaattori. 7. Valokatkaisija.

la 160 mm paksun kantavan betoniholvin päällä on kaksi 150 mm kerrosta mineraalivillaa ja 30 mm tuulensuojalevy. Villa-kerroksen päälle on ristiinkoolattu kaksi 100x50 mm soiroa, 23 mm ponttilaudoitus ja huopakate.¹³⁹

Laulu- ja leikkisalin kattorakenne poikkeaa muusta rakennuksesta. Salin diagonaalisesti halkaisevaan 1080x185 mm primääripalkkiin on kiinnitetty 45 asteen kulmassa sekundääripalkkeja, joiden korkeus on jännevälillä riippuen 500–800 mm. Palkkien yläpintaan on kiinnitetty halkaisijaltaan 95 mm liimapuutolppia ja niiden päälle 51x300 mm kertopuupalkkeja.¹⁴⁰ Yläpohjarakenne on ilmeisesti samanlainen kuin rakennuksen muissa osissa.

Rankorakenteisissa ulkoseinissä on runkotolppina 125x50 mm soirot, jotka on sijoitettu 600 mm välein. Ikkuna-aukkojen pielissä ja väleissä on yleensä kaksi soiroa yhteenliimattuina. Ikkuna-aukkojen yläpuoliset palkit ovat osittain sahatavaaraa ja osittain kertopuuta.¹⁴¹ Runkotolppien ulkopintaan on kiinnitetty 50x50 mm vaakakoolaus ja 4 mm Luja-tuulensuojalevy. Tolppien ja koolauksen välissä on mineraalivillaa. Tuulensuojalevyihin on kiinnitetty 38x50 mm painekyllästetyt pystyrimat ja 25 mm vaakalaudoitus. Tolppien sisäpinnassa on muovikalvo ja 13 mm kipsilevy. Ilmastointikonehuoneen kohdalla 160 mm kantavan betoniseinän ulkopintaan on kiinnitetty 125x50 mm pystykoolaus, 50x50 mm vaakakoolaus ja 4 mm Luja-tuulensuojalevy. Koolauksen välissä on mineraalivillaa. Tuulensuojalevyihin on kiinnitetty täälläkin 38x50 mm painekyllästetyt pystyrimat ja 25 mm vaakalaudoitus.¹⁴²

Rakennusta kiertävien katosten rakenteet on kuvattu luvussa 3.4.3.

Kevyet väliseinät ovat suurimmaksi osaksi levyrakenteisia. 70 mm teräsprofiilirunkoon on kiinnitetty molemmin puolin 13 mm kipsilevy ja rungon välissä on 50 mm mineraalivillaa. Tuulikaappien, vauueteisen, ratassuojan, ulkovälinevarastojen ja ulko-wc-tilojen seinissä on 95 mm teräsprofiilirunko ja 75 mm mineraalivillaa. Palo-osastojen välisissä seinissä samanlaisen teräsprofiilirunkoon on kiinnitetty molemmin puolin kaksi kerrosta kipsilevy-

jä. Viherhuoneen ja vaatehuoltohuoneen välisen seinän runkona 100 mm putkipalkki, jonka molemmin puolin on kipsilevyt. Laulu- ja leikkisalin, Viljonkka-saunan, jakelukeittiön ja pääsähkökeskuksen seinät on muurattu poltetusta savitiilestä tai kalkkihiekkatiilestä.¹⁴³ Aukkojen yläpuolella on käytetty palkkitiiliä ja seinissä sähkönojsuja varten roilotiiliä.¹⁴⁴

3.9. Talotekniikka

Taikurinhatussa on koneellinen ilmanvaihtojärjestelmä. Konehuone on sijoitettu toiseen kerrokseen rakennuksen keskelle, laulu- ja leikkisalin viereen. Metallinen ulkosäleikkö on maalattu valkoiseksi. Katolla on lisäksi yhdeksän huippuimuria.¹⁴⁵ Rakennuksen länsiosassa suurimmat vaakakanavat on sijoitettu keskikäytävien yläpuolelle. Itäosassa kanavat ovat pienempiä ja sijoittuvat alakaton taitteiden kohdalle.

Tuloilma on johdettu huonetiloihin joko seinille asennettujen suorakulmaisten säleikköjen ja venttiileiden kautta tai alakattoihin asennettujen rakohajottajien ja kattohajottajien kautta. Jakelukeittiön katossa osa alumiinipaneeleista on rei'itetty. Pyöreät poistoilmaventtiilit on asennettu enimmäkseen alakattoihin. Ovien yläpuolella on lisäksi suorakulmaisia vapaavirtaussäleikköjä. Säleiköt ja venttiilit on maalattu valkoisiksi ja rakohajottajien kyljet on verhottu lakatuilla puulistoilla. Rakennuselityksen mukaan ne ovat Halton Oy:n, Fincoil-teollisuus Oy:n ja Lapinleimu Oy:n tuotteita.¹⁴⁶

Rakennus on kytketty Porin kaupungin kaukolämpöverkkoon, ja lämmitysjärjestelmänä on vesikeskuslämmitys. Lämpöpatterit ovat suurimmaksi osaksi profiloituja paneeliradiaattoreita, mutta muutamiin huoneisiin on asennettu konvektorit. Patterit on sijoitettu yleensä ikkunoiden alle ja maalattu valkoisiksi. Rakennustyöselityksen mukaan käytettyjä malleja olivat ROD 1130, ROD 3930, ROD 3994 ja ROD 4100.¹⁴⁷

Vesimittari on sijoitettu rakennuksen pohjoiskulmaan, ja käyttövesi lämmitetään lämmönjakohuoneeseen sijoitetulla lämmönsiirtimellä.¹⁴⁸

4. Yhteenveto

Taikurinhatun esite. Satakunnan Museo

Taikurinhatun arvot ovat pitkälti verrattavissa samalla tontilla sijaitsevaan palvelukeskus Himmeliin, jota on käsitelty vuonna 2021 valmistuneessa rakennushistoriaselvityksessä.¹⁴⁹ Taikurinhattu on kuitenkin Himmeliä intiimimpi ja arkkitehtonisesti eheämpi. Tähän lienee vaikuttanut rakennuksen käyttötarkoitus, pienempi mittakaava ja lyhyempi suunnittelu-aika. Taikurinhatun merkityksen voi katsoa rakentuvan neljän tekijän varaan: rakennuksen suhde lähiympäristöön, varhaiskasvatuksen arkkitehtuuriin ja Pietilöiden tuotantoon sekä sen korkea säilyneisyys.

Taikurinhatun ja Himmelin muodostama palvelukortteli on varhainen esimerkki 1960–1970-luvuilla rakennettujen lähiöiden kaupunkikuvan parantamisesta arkkitehtonisesti korkeatasoisilla julkisilla rakennuksilla. Pietilöiden monimuotoisen arkkitehtuurin toivottiin tasapainottavan Sampolan lähiön yksitoikkoisena pidettyä kaupunkikuvaa. Lähin vertailukohta löytyy Pietilöiden Tampereelle suunnittelemaasta Hervannan läntisestä keskusakselistä, jonka ensimmäinen rakennusvaihe oli valmistunut juuri ennen Taikurinhatun suunnittelun alkua ja lienee vaikuttanut heidän valintaansa rakennuksen arkkitehteiksi.

Varhaiskasvatuksen arkkitehtuurin kehityksessä Taikurinhattu sijoittuu kiinnostavaan murrosvaiheeseen, jolloin 1970-luvun pelkistetyt päiväkotirakennukset herättivät yhä enemmän arvostelua ja niiden vaihtoehdoksi alettiin suunnitella aiempaa monimuotoisempia ja kodinomaisia rakennuksia. Taikurinhatun tilaohjelma perustuu melko suoraan sosiaaliministeriön laatimiin ohjeisiin, mutta tuloksena on tilallisesti poikkeuksellisen monimuotoinen ja arkkitehtonisesti omaperäinen rakennus. 1980-luvun suomalaisista päiväkodeista Taikurinhattu lienee herättänyt eniten huomiota niin arkkitehtuurijulkaisuissa kuin sanoma- ja aikakauslehdissä ja muissa medioissa.

Raili ja Reima Pietilän tuotannossa Taikurinhattu on ainoa päiväkotirakennus. Pietilöiden toimistossa suunniteltiin samaan aikaan useita merkittäviä julkisia rakennuksia, kuten Tampereen pääkirjasto, Lieksan kirkko ja New Delhin suurlähetystö. Taikurinhattu erottaa näistä ainutkertaisista hankkeista arkkinen käyttötarkoitus ja huomattavasti niukempi budjetti. Tästä huolimatta Taikurinhatussa voidaan tunnistaa monia Pietilöiden tuotannolle tunnusomaisia piirteitä, kuten veistoksellisuus, muotoaiheiden variointi ja omaperäinen suhdemaailma. Myös lakattuihin puupintoihin, punatiileen ja neutraaliin valkoiseen perustuva väri- ja materiaalipaletti on tuttu piirre monista Pietilöiden rakennuksista. Taikurinhatussa on lisäksi monia aiheita, jotka olivat tunnusomaisia Pietilöiden arkkitehtuurille nimenomaan 1970–1980-lukujen vaihteessa: symmetrian ja epäsymmetrian vuorottelu, viistotut kulmat, vaihtelevan levyinen, valkoiseksi maalattu lautaverhous ja värikkäät keraamiset laatat. Näiden lisäksi Taikurinhatussa on muutamia erityispiirteitä, joille ei löydy suoria vertailukohtia Pietilöiden muusta tuotannosta. Esimerkiksi päätilat on ryhmitelty omintakeisesti rakennuksen halkaisevan diagonaaliakselin varteen. Irtokalustuksessa on yhdistelty Pietilöiden suunnittelemlia modulaaria kalusteita, Artekin klassikoita ja 1980-luvulla suosittuja Kari-tuoleja.

Erityisen merkityksen Taikurinhatulle antaa sen korkea säilyneisyys. Rakennuksen julkisivut, sisätilat, pintamateriaalit, yksityiskohdat, kalusteet ja värit ovat säilyneet lähes alkuperäisessä asussaan. Taikurinhattuun ei ole tehty merkittäviä tilallisia muutoksia, ja pintamateriaalejakin on uusittu vain muutamissa huonetiloissa. Erityisesti tärkeimmät aulat, hallit ja salit ovat käytännössä samassa asussa kuin rakennuksen valmistuessa. Myös suuri osa kiintokalusteista, valaisimet ja monet muut yksityiskohdat ovat säilyneet.

Selvityksen tekijän suosituksia Taikurinhatun uudistamisen lähtökohdiksi:

Taikurinhattu on kokonaistaideteos, jossa rakennus, piha-alue ja kalusteet muodostavat harkitun kokonaisuuden. Kaikki muutokset ja lisäykset tulee sovittaa tämän kokonaisuuden osaksi. Taikurinhatulle on tunnusomaista yksilöllisten ratkaisujen ja aikakaudelle tyypillisten materiaalien ja detaljien rinnakkaisuus. Molemmat ovat tärkeitä kokonaisuuden kannalta, eikä Taikurinhatusta tule tehdä hienompaa, mitä se on alun perin ollut. Olennaisinta on kuitenkin varjella yksilöllisiä, käsityönä toteutettuja yksityiskohtia. Pintamateriaalit ovat suurelta osin teollisia valmistuotteita, joiden korvaaminen alkuperäisen kaltaisilla rakennusosilla ei ole autenttisuuden näkökulmasta erityisen suuri ongelma. Tärkeimpiä varjeltavia rakennusosia ovat leikkisokkelit ja ulkopenkit, alkuperäiset ulko- ja sisäövet, sisäikkunat, puurima-alakatot ja sisätilojen puuverhokset.

Piha-alue

Piha-alueen perusjäsentely tulisi säilyttää ennallaan. Alkuperäiset pintamateriaalit ja varusteet pitäisi säilyttää mahdollisuuksien mukaan tai korvata alkuperäisen kaltaisilla. Käyttöturvallisuuden parantamiseksi voidaan kuitenkin tehdä harkittuja muutoksia, kuten uusia aitoja ja portteja. Uusissa rakennusosissa tulisi tällöin soveltaa alkuperäisiä arkkitehtonisia ideoita. Rakennuksen siipien väliin jäävät leikkipihat oli alun perin viimeistely muuta piha-aluetta huolellisemmin, joten niiden palauttamista olisi syytä tutkia. Pietilöiden suunnittelema huvimaja ja Maj-Lis Rosenbröijerin suunnittelemat leikkivälineet tulisi kunnostaa. Pietilöiden suunnittelemat ulkovalaisimet pitäisi kunnostaa tai korvata alkuperäisen kaltaisilla.

Julkisivut

Julkisivujen jäsentely tulisi säilyttää ennallaan. Alkuperäisiä materiaaleja ja yksityiskohtia pitäisi säilyttää aina kun mahdollista tai korvata alkuperäistä vastaavilla. Räystäät, katokset, julkisivuverhous ja vesipellit on kuitenkin välttämätöntä korjata, jotta kosteus pääsee vaurioittamaan rakenteita. Muutokset tulee suunnitella siten, etteivät ne muuta olennaisesti rakennuksen ulkohahmoa. Toiminnallisuuden parantamiseksi voidaan tehdä muitakin vähäisiä, huolellisesti suunniteltuja muutoksia.

Sisätilat

Taikurinhatun sisätilat on jaettu niiden viimeistelyasteen ja säilyneisyyden pohjalta neljään arvoluokkaan:

3. Tärkeimmät aulat, hallit ja käytävät sekä erityisen huolellisesti viimeistellyt huonetilat.

Tilojen mittasuhteet ja näkymät tilasta toiseen tulisi säilyttää ennallaan. Alkuperäiset rakennusosat pitäisi säilyttää aina kun mahdollista ja tarvittaessa korvata alkuperäistä vastaavilla.

2. Huonetilat, jotka on viimeistely käyttäen Taikurinhatulle tunnusomaisia rakennusosia.

Alkuperäisiä rakennusosia tulisi säilyttää mahdollisuuksien mukaan tai korvata alkuperäisen kaltaisilla.

1. Arkiset käyttötilat, joissa on Taikurinhatulle tunnusomaisia rakennusosia.

Taikurinhatulle tunnusomaiset rakennusosat tulisi huomioidaan tiloja uudistettaessa.

0. Arkiset käyttötilat, joiden rakennusosat ovat aikansa vakioratkaisuja.

Sisätiloissa on lisäksi muutamia poikkeuksellisen arvokkaita yksityiskohtia. Näiden säilymiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota:

- ◇ jäähyhuoneen ja viherpihan moniväriset laattalattiat
- ◇ takkahuoneen tulisija ja tiililattia
- ◇ Tove Janssonin maalaukset laulu- ja leikkisalissa
- ◇ leikkimökki, kioski ja karuselli

Kalusteet

Alkuperäisiä kiintokalusteita tulisi säilyttää mahdollisuuksien mukaan. Pietilöiden toimistossa suunnitellut irtokalusteet pitäisi kunnostaa ja palauttaa alkuperäisille paikoilleen. Muita alkuperäisiä kalusteita on suositeltavaa sijoittaa huonetiloihin mahdollisuuksien mukaan.

Lähdeluettelo

Arkistolähteet

Suomen arkkitehtuurimuseo (MFA), Pietilä-kokoelma (PK)

55 Taikurinhatun piirustukset

63 Himmelin piirustukset

Lehtileikekokoelma

Porin kaupunginarkisto (PKA)

Porin kaupunginvaltuuston pöytäkirjat (PKV)

Sampolan Palvelukeskus Oy:n arkisto (SPA)

Sampolan Palvelukeskus Oy:n hallituksen pöytäkirjat (SPH)

Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Raili & Reima Pietilän välinen suunnittelusopimus 4.12.1980

Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Insinööritoimisto Risto Mäenpään välinen suunnittelusopimus 4.2.1981

Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Porin LVI-toimisto Oy:n välinen suunnittelusopimus 6.2.1981

Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Erkki Juva Oy:n välinen suunnittelusopimus 27.2.1981

Muistio huomautuksista Sampola II päiväkodin luonnospöytäkirjaan 29.10.81, 3.11.1981

Arkkitehtisuunnittelun aikataulu 3.5.1982

Lausunnot Sampolan II lastenpäiväkodin piirustuksista 2.-16.6.1982

Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Puutarhasuunnittelutoimisto M-L Rosenbröijer Ky:n välinen suunnittelusopimus 20.9.1982

Asko Halmeen kirje 7.12.1982

Sampolan lasten päiväkoti. Pääpiirustukset 14.5.1984.

Sampolan lasten päiväkoti II, Pori. Rakennustyöselitys 1-4.

Sampolan päiväkoti II. Rakennepiirustukset.

Sanomalehdet

Helsingin Sanomat (HS)

Kirjalliset lähteet

Koivuniemi, Jussi 2004. Joen rytmissä. Porin kaupungin historia 1940–2000. Porin kaupunki.

”Kinderheim and Altersheim in Pori” Werk, Bauen & Wohnen 7–8/1985.

Nordin, Kirsti 1974. ”Päiväkodin suunnittelu”. Arkkitehti 2/1974.

Nordin, Kirsti 1984. ”Lapsuuden tilat”. Arkkitehti 8/1984.

Peltoniemi, Harri 1988. ”Himmelissä ja Taikurinhatussa yhdistyvät lasten ja vanhusten tarpeet”. Suomen Kunnallislehti 13/1988.

Pietilä, Reima 1980. ”Sisäistynyt modernismi – suomalaisen arkkitehtuurin hauta”. Arkkitehti 3/1980.

Pietilä, Reima 1981. ”Funktionalismin tulevaisuudesta. Projektiesittely Hanasaaren symposiumissa”. Arkkitehti 4/1981.

Pietilä, Reima 1983. ”Kaamoslukemista”. Arkkitehti 1/1983.

Pietilä, Raili ja Reima 1984. ”Päiväkoti Taikurinhattu”. Arkkitehti 8/1984.

Pietilä, Reima 1985. ”Modernismin uusin testamentti”. Arkkitehti /1985.

Saarinen, Samuli 2016. Koulukadun päiväkodit ja moderni päiväkotiarkkitehtuuri Turussa 1970- ja 1980-luvuilla. Rakennushistoriaselvitys. Turun kaupunki, Ympäristötoimiala.

Teinilä-Huittinen, Leena 1984. ”Päiväkoti kuin satu. Taikurin hattu”. YV 12/1984.

Vesikansa, Kristo 2021. Palvelukeskus Himmeli, Pori. Rakennushistoriaselvitys 18.3.2021.

Lähdeviitteet

- 1 Saarinen 2016, 9.
- 2 Nordin 1974.
- 3 Nordin 1984.
- 4 Nordin 1974.
- 5 Nordin 1984.
- 6 Saaarinen 2016, 12.
- 7 Vesikansa 2021.
- 8 Koivuniemi 2004, 308.
- 9 Peltoniemi 1988.
- 10 PKA, PKV 17.3.1980.
- 11 PKA, PKV 30.6.1980.
- 12 PKA, PKV 30.6.1980
- 13 HS 29.9.1984.
- 14 SPA, SPH 19.6.1980.
- 15 SPA, Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Raili & Reima Pietilän välinen suunnittelusopimus 4.12.1980.
- 16 SPA, SPH 6.6.1980, esityslista.
- 17 Pietilä 1984.
- 18 SPA, SPH 1.12.1980.
- 19 SPA, Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Insinööritoimisto Risto Mäenpään välinen suunnittelusopimus 4.2.1981; Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Porin LVI-toimisto Oy:n välinen suunnittelusopimus 6.2.1981; Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Erkki Juva Oy:n välinen suunnittelusopimus 27.2.1981.
- 20 MFA, PK, 63/R, kansio 3. Päiväämättömiä asemapiirrosluonnoksia. Suurjännitelinjan siirtämisen vaihtoehdoista on kaksi muutakin luonnosta, joissa on päiväys 4.12.1980. Vanhainkodin pohjamuoto vastaa kuitenkin kevättalvella 1981 tehtyjä suunnitelmia, joten luonnokset on luultavasti tehty vanhemman paperin päälle.
- 21 MFA, PK, 63/L, kansio 3. Päiväämättömät pohjapiirrosluonnokset.
- 22 MFA, PK, 63/L, kansio 2. Pohjapiirrosluonnokset 23.2.1981 ja 2.4.1981.
- 23 MFA, PK, 63/L, kansio 3. Asemapiirros –.2.1981.
- 24 MFA, PK, 55, kansio 1. Päiväämättömiä luonnoksia.
- 25 MFA, PK, 55, piirustuskansio 1. Päiväämätön pohjapiirrosluonnos.
- 26 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Sampola II päiväkotiki, pohjapiirros 9.3.1981.
- 27 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Päiväkotiki Sampola, alustavat kalustekaaviot 16.4.1981.
- 28 MFA, PK, 63, piirustusrulla 18. Sampolan vanhainkotiki, Sampola II päiväkotiki, asemapiirros 15.4.1981.
- 29 SPA, SPH 22.4.1981.
- 30 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Sampola II päiväkotiki, luonnokset 12.5.1981.
- 31 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Päiväkotiki Sampola, alustavat kalustusehdotukset 7.5.–2.6.1981.
- 32 SPA, kansio 26. Muistio huomautuksista Sampola II luonnospiirokseen 12.5.81, 2.6.1981.
- 33 MFA, PK, 63, piirustusrulla 18. Sampolan vanhainkotiki, Sampolan lasten päiväkotiki, asemapiirros 28.8.1981.
- 34 MFA, PK, 63, piirustusrulla 18. Sampolan vanhainkotiki, Sampolan lasten päiväkotiki, asemapiirros 10.9.1981. Kuukautta myöhemmässä asemapiirroksessa päiväkodin ja vanhainkodin väliin on lisätty katos, joka suojaa myös lastausaluetta. MFA, PK, 63, piirustusrulla 18. Sampolan vanhainkotiki, Sampolan lasten päiväkotiki, asemapiirros 6.10.1981.
- 35 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Sampolan lastenpäiväkotiki, pohjapiirros 23.9.1981.
- 36 MFA, PK, 55, piirustuskansio 1. Leikkausluonnokset 17.9.–9.12.1981.
- 37 SPA, muistio huomautuksista Sampola II päiväkodin luonnospiirokseen 29.10.81, 3.11.1981.
- 38 SPA, SPH 18.11.1981.
- 39 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Sampolan lasten päiväkotiki, pohjapiirroksiet 27.5.1982.
- 40 MFA, PK, 55, piirustusrulla 14. Sampolan lastenpäiväkotiki. Leikkauksiet ja julkisivut 27.5.1982.
- 41 MFA, PK, 55, piirustusrulla 10. Sampolan vanhainkotiki, Sampolan lasten päiväkotiki, asemapiirros 15.12.1981.
- 42 SPA, SPH 15.4.1982, esityslista.
- 43 SPA, arkkitehtisuunnittelun aikataulu 3.5.1982.
- 44 SPA, lausunnot Sampolan II lastenpäiväkodin piirustuksista 2.–16.6.1982.
- 45 SPA, SPH 26.8.1982.
- 46 Sampolan lasten päiväkotiki, pääpiirustukset 14.5.1984.

- 47 SPA, SPH 26.8.1982, esityslista. Suunnittelusopimus Rosenbröijerin kanssa allekirjoitettiin 20.9.1981. SPA, Sampolan Palvelukeskus Oy:n ja Puutarhasuunnittelutoimisto M-L Rosenbröijer Ky:n välinen suunnittelusopimus 20.9.1982.
- 48 SPA, SPH 26.8.1982, esityslista.
- 49 SPA. Asko Halmeen kirje 7.12.1982.
- 50 SPA, SPH 1.11.1982.
- 51 PKA, PKV 28.3.1983.
- 52 SPA, SPH 2.2.1983.
- 53 PKA, PKV 28.3.1983.
- 54 SPA, SPH 28.2.1983, esityslista.
- 55 SPA, SPH 17.3.1983, liite kustannusselvitys 17.3.1983.
- 56 SPA, SPH 17.3.1983, liite kustannusvertailu 4.3.1983.
- 57 SPA, SPH 17.3.1983, liite rakennusviraston talonsuunnitteluosaston lausunto 15.3.1983.
- 58 SPA, SPH 28.2.1983.
- 59 SPA, SPH 17.3.1983.
- 60 PKA, PKV 28.3.1983.
- 61 SPA, SPH 18.10.1982.
- 62 SPA, SPH 2.5.1983.
- 63 SPA, SPH 15.8.1983, esityslista.
- 64 SPA, SPH 26.9.1983.
- 65 MFA, PK, 55. Sampolan päiväkoti ja vanhainkoti. Pihasuunnitelma IX.1984.
- 66 SPA, SPH 5.3.1984.
- 67 SPA, SPH 14.5.1984.
- 68 SPA, SPH 27.6.1984.
- 69 Satakunnan Työ 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 70 Esim. HS 29.9.1984, Satakunnan Kansa 29.9.1984, Satakunnan Työ 29.9.1984, Aamulehti 30.9.1984, TS extra 6.10.1984, Ilta-Sanomat 18.10.1984, Porin Lehti 31.10.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma; Teinilä-Huittinen 1984.
- 71 HS 29.9.1984.
- 72 Teinilä-Huittinen 1984.
- 73 HS 29.9.1984.
- 74 Satakunnan Kansa 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 75 Satakunnan Työ 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 76 Satakunnan Kansa 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 77 Satakunnan Työ 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 78 HS 29.9.1984.
- 79 Satakunnan Kansa 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 80 Satakunnan Työ 29.9.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 81 Aamulehti 21.3.1984. MFA, Pietilöiden lehtileikekokoelma.
- 82 Esim. Pietilä 1980, 1981, 1983, 1985.
- 83 Pietilä 1984.
- 84 Pietilä 1984.
- 85 Pietilä 1984.
- 86 Pietilä 1984.
- 87 Pietilä 1984.
- 88 Kinderheim and Altersheim in Pori 1985.
- 89 Sampolan lasten päiväkoti II, Pori. Rakennustyöselitys 1, 72.
- 90 Sampolan lasten päiväkoti II, Pori. Rakennustyöselitys 1, 72.
- 91 Sampolan lasten päiväkoti II, Pori. Rakennustyöselitys 1, 86.
- 92 Sampolan päiväkoti II. Rakennepiirustukset 15 ja 17.
- 93 Sampolan lasten päiväkoti II, Pori. Rakennustyöselitys 1, 69.
- 94 Sampolan päiväkoti II. Rakennepiirustus 20.
- 95 Sampolan päiväkoti II. Rakennepiirustukset 15, 16 ja 17.
- 96 Sampolan päiväkoti II. Rakennepiirustukset 15, 16 ja 17.

- 97 Sampolan päiväkotii. Rakennepiirustukset 20 ja 21.
- 98 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 86.
- 99 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 58, 86.
- 100 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 86; rakennustyöselitys 2, liite 6, 39–48.
- 101 Pietilä 1984.
- 102 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 103 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 104 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 105 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 106 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 107 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 85.
- 108 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, liite 1.
- 109 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 110 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 2.
- 111 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 6.
- 112 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 6.
- 113 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 62.
- 114 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 6.
- 115 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 58. 63.
- 116 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 66.
- 117 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, putkityöselitys, 15.
- 118 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, putkityöselitys, 13–14.
- 119 Pietilä 1984.
- 120 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 4.
- 121 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 4.
- 122 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 4.
- 123 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 4.
- 124 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 4.
- 125 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 70.
- 126 HS 29.9.1984.
- 127 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 50–51.
- 128 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 129 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 53.
- 130 Sampolan päiväkotii. Rakennepiirustukset 15, 16 ja 17.
- 131 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 54.
- 132 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 54–56.
- 133 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 134 Sampolan päiväkotii. Rakennepiirustus 17.
- 135 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 55–56.
- 136 Sampolan päiväkotii. Rakennepiirustukset 15, 16 ja 17.
- 137 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 138 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 68.
- 139 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 140 Sampolan päiväkotii. Rakennepiirustus 17.
- 141 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 56.
- 142 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 143 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 2, liite 5.
- 144 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 1, 64–65.
- 145 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, ilmanvaihtotyöselitys, 6.
- 146 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, ilmanvaihtotyöselitys, 7.
- 147 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, putkityöselitys, 5–9.
- 148 Sampolan lasten päiväkotii, Pori. Rakennustyöselitys 3, putkityöselitys, 13.
- 149 Vesikansa 2021.

